

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ, ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Γ.

15 ΙΟΥΛΙΟΥ, 1865.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 61.

Ο ΑΡΜΑΤΩΛΟΣ ΚΩΣΤΑΝΤΑΡΑΣ.

ΜΕΓΑΛΗΣ εθνικής ευγνωμοσύνης αξιούνται οι άνδρες εκείνοι, οίτινες διά του αθλητικού των βραχίονος προήσπιζαν και αλώδητον ἡμῖν τοῖς επιγυνομένοις διεφύλαξαν τὸν ἐθνισμόν, πολλάκις κυμαθέντα μεταξὺ καταστροφῆς καὶ ἀναζήσεως, καὶ ὡσεὶ χρυσὸν δοκιμασθέντα κατὰ τὸν μέγαν ἐκείνον καὶ πολυχρόνιον κλύδωνα, ὅτε ἐδουλώθη μὲν τὸ Ἑλληνικὸν σῶμα, τὸ δὲ πνεῦμα ἀδέσμευτον ἔπτατο εἰς τὰ μετάρσια τῆς ἐλευθερίας ὕψη. Ἡ κατὰ τὸ 1821 ἀναστρεψίσα Ἑλλάς ἔχει τοὺς ἡρωϊκοὺς τῆς χρόνου, ὡς καὶ ἡ ἀρχαία οἱ πρὸ τῆς ἀναγεννήσεως ἀρματωλοὶ ἀμιλλῶνται πρὸς τοὺς Ἡρακλεῖς καὶ Θησεῖς τῆς ἀρχαιότητος· πρὸς ἐπισηράγισιν δὲ τῆς ὁμοιότητος παρατηρητέον ὅτι ὡς οἱ πάλαι ἡρωϊκοὶ χρόνοι σκοτεινοὶ καὶ ἀνεξερεύνητοι περὶστανται, οὕτω καὶ οἱ νέοι, διὰ τὴν ἡμετέραν ἀσύγγνωστον ἀκηδείαν, πρὸς οὐδὲν λογιζομένω τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις, σκοτεινοὶ καὶ ἀνεξερεύνητοι παραδοθήσονται τοῖς μεταγενεστέροις.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπίσημος εἶνε καὶ ὁ περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀμάσας Κωσταντάρης, περὶ τοῦ ὁποίου συνελέξαμεν τὰς ἐξῆς βιογραφικὰς εἰδήσεις.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκκτονταετηρίδος (1705—10) Τουρκικὸν ἀπόσπασμα ἐξεληθὲν εἰς καταδιώξιν ἀναρνήσις κατὰ τὴν Λοκρίδα καὶ Λοκρὶ (α) ληστρικής συμμορίας κατέλυσεν εἰς τὸ χωρίον Ἀγίαν Εὐθυμίαν τοῦ Δήμου Γαλαξειδίου. Ὁ οἰκοδεσπότης, Κατζῶνης ὀνομαζόμενος, ἦτο εἰς τῶν προικριτοτέρων τῆς ἐπαρχίας, καὶ πρεσβύτερος τοῦ ἐν Γαλαξειδίῳ διαμένουτος δευτέρου ἀδελφοῦ του· ὁ ἀποσπασματάρχης (μπουλουκμπασης) ἀφου μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀρχαίου Κατζῶνη ἐδείπνησεν, ἀρσεθείς, φαίνεται, εἰς τὰ θέλητρα τῆς οἰκοδεσποίνης προσέβη εἰς βίαια κατὰ τῆς ἐντίμου Λοκρίδος μέσῃ, πληρώσας διὰ τοῦ ξίφους τὸν ἀντιστάμενον σύζυγόν της ὁ ἀσελγῆς μπουλουκμπασης ἀδυνατῶν ἵνα ἐκπληρώσῃ τοὺς λήγνους σκοπούς τοῦ κατὰ τῆς μακροδῶς ἀντισταμένης οἰκοδεσποίνης ἐπιυροβόλησεν καὶ τὴν ἐρόνευσε. Τότε ὁ Κατζῶνης, ὡς λέων ἀρσόμενος, ἐπέπεσε καίτοι ἄοπλος κατὰ τὸ ὀθωμανοῦ. Ἐνῶ δὲ ἀμφότεροι σφηνικτὰ χειροδεδεμένοι ἐπάλαιον, ὁ Κατζῶνης κατώρθωσεν ἵνα καταβρίβῃ τὸν ἀντίπλόν του, τοῦ ὁποίου διὰ τῶν ὀδόντων κατέφαγε τὸ πρόσωπον καὶ ἀπέκοψε τὸν τράχηλον. Ἀφου δὲ μετ' ὀλίγον τὸν εἶδεν ἐκπνέοντα ἔλαβε τὰ πολύτιμα ἔπλα του, καὶ δραμῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἤρμισεν ἵνα κροῖῃ τὸν κώδωνα.

οὐ κάτοικοι ἐκπλαγέντες, διὰ τὴν ἔκτακτον κω-
θωνοκρουσίαν, ἐξήλθον ἔνοπλοι, καὶ δραμόντες
εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἶδον τὸν Κατζώνην αἱματό-
φυρτον καὶ ἐξηγριωμένον, παρὰ τοῦ ὁποῦ ἐμα-
φον τὰ διατρέχοντα. Ὁ γηραιὸς προὔχων τοὺς
προέτρεψεν, ἵνα ἐπισφραγίσωσι τὴν ἐκδικησὶν φο-
νεύοντες καὶ τοὺς μετὰ τοῦ ἀποσπασματάρχου
ἰθυμπίου χωροφύλακας, ἀναδεχόμενος αὐτὸς
πλήρη τὴν εὐθύνην τῶν φόνων· οἱ συνεληθόντες πα-
ρεδέχθησαν τὴν πρότασιν τοῦ Κατζώνη, ἐπὶ κε-
φαλῆς τοῦ ὁποῦ μεταβάντες ἐφόνευσαν τοὺς
καθ' ὅδον ἀπικνωμένους ἰθυμπίου, οἵτινες ἤρ-
χοντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἵνα μάθωσι τὰ συμβαί-
νοντα· ὁ πρόκριτος, μετὰ τοῦτο, διαμοιράσας τὴν
μεγάλην περιουσίαν του εἰς τοὺς συγγενεῖς τῶν
βουλομένων ἵνα τὸν συνοδεύσωσι κατὰ τὸ νέον
στάδιον, ἀπῆλθεν ἐπὶ κεφαλῆς δέκα πέντε ἐταί-
ρων. Ἡ ἐν Σαλόνοις ἰθυμπίου διοίκησις μαθού-
σα τὰ γενόμενα ἔστειλεν εἰς Ἀγίαν Εὐθυμίαν ἰσ-
χυρὸν ἀπόσπασμα ἵνα συλλάβῃ τὸν Κατζώνην,
ὅστις ἐνεδρεύσας ἐπὶ τῆς μετὰ τὴν Ἀμφίσσης καὶ
τοῦ ἀνωτέρου χωρίου ὁδοῦ, ἐφόνευσεν ἀρκετοὺς,
διασκορπίσας τοὺς ἐναπομεινάντας. Ἐκτοτε ὁ Κα-
τζώνης, τὸν ὁποῦ οἱ σύντροφοί του, διὰ τὸ με-
γάλυχρον τοῦ προσώπου καὶ τὴν πρὸς τοὺς Τούρ-
κους ὀμότητα ἐπωνόμασαν *Βρυκόλακκα*, ἀπεκη-
ρύχθη ὡς κλέπτης, καὶ ὁ δερβέναγας τῆς ἐπαρχίας
Σαλόνων συντόμως διετάχθη ἵνα φέρῃ τὴν κεφα-
λήν του. Ὁ Βρυκόλακκας πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ ἐν-
ταλαθὴς τὴν καταδιώξιν του δερβέναγας διέμενε
τότε εἰς Βουνηχώραν πρὸς στρατολογίαν, ἐπέπεσε
καὶ ἐφόνευσέ τινες τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ, ὅστις μετὰ
νέων δυνάμεων ἐπέβη μὲ ζυμίας· πάλιν ἀπο-
κρούθη. Ὁ ἀνταρτικὸς στρατὸς τοῦ Βρυκόλακκα
ὄσκημα αὐξανόμενος θαρραλέωτερος καθίστατο
διὰ τὰς κερδιθεῖσας ἀψιμαχίας· ἀλλὰ καὶ ὁ δις
ἀποκρουθεὶς δερβέναγας, βαρεῖαν συναίσθησιν
προσβολῆν, ἐπρατολόγησε νέας δυνάμεις, καὶ
μετὰ τοῦ δερβέναγα τοῦ Λοιδορικού ἐνωθεὶς, ἐ-
κινήθη κατὰ τοῦ Βρυκόλακκα, ὅστις συναντηθεὶς
κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπεκρίθη ὀπισθοχώρῃσιν, ἔπειτα
δ' ἀναστρέψας ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς φυγὴν, ἰδίως
γυροὶ ἀποκόψας τὴν κεφαλὴν τοῦ διώκτου του.
Ἐκτοτε ὁ Βρυκόλακκας περιήγαγε τὰ χωρία διε-
γείρων τοὺς κατοίκους ἵνα μεταβῶσιν εἰς Σάλονα
καὶ Λοιδορικίον καὶ ἐξαιτήσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ σουλ-
τανικὸν φερμάνιον διὰ τὸ ἀρματωλικὸν τῶν με-
ρῶν τούτων. Οἱ μπέδες οὐ μόνον ἀντέτειναν,
ἀλλ' αὐτοπροσώπως ἐξεστράτευσαν κατ' αὐτοῦ

ἐπὶ κεφαλῆς μεγάλων δυνάμεων· ὁ Βρυκόλακκας
πληροφορηθεὶς τὸ πλῆθος τῶν ἐπερχομένων, ὑπε-
ξέφουγεν ἐν πρώτοις πᾶσαν ἐκ τοῦ συστάδην μά-
χην· οἱ ἐπελθόντες ὁμοῦ διατρέχοντες τὰ χωρία
ἐβασάνιζον τοὺς χριστιανοὺς διατάττοντες ἵν' ἀ-
ποκαλύψωσι τὸ ἄσυλον τοῦ κλέπτου· ἀλλ' οἱ διω-
γμοὶ οὗτοι μεγάλως ὠφέλησαν τὸν Βρυκόλακκα,
διότι πολλοὶ παθόντες κατεγράφοντο μετὰ τῶν
ὁπαδῶν του, ἐκδικησὶν ὀνειρευόμενοι· ἀφοῦ δὲ ὁ
τέως εὐαριθμὸς στρατὸς τοῦ ἀρματωλοῦ ἐπαντα-
πλασιάσθη σχεδὸν, ὁ Βρυκόλακκας, ὅστις ὡς καὶ
οἱ ὑπ' αὐτὸν 400 ὁπαδοὶ ὑπ' ἑνὸς αἰσθήματος,
τοῦ τῆς ἐκδικήσεως, ἐφλέγετο, ἀπεφάσισεν ἵνα
συγκροτήσῃ τελειωτικὴν μάχην.

Οἱ βέηδες ἐπὶ κεφαλῆς 400 σχεδὸν ὁπαδῶν
εἰς Ἀγίαν Εὐθυμίαν ἰδίως συνεκέντρωσαν τὴν μα-
ρίαν τῶν καταδιώξων, καὶ συλλαβόντες πάντας
τοὺς συγγενεῖς τοῦ Βρυκόλακκα καὶ τῶν περὶ αὐ-
τὸν, ἔσυρον δεδεδεμένους ἀπὸ τοῦ τραχήλου κατό-
πιν τοῦ κινητοῦ ὀρδίου τῶν· ἐνῶ δὲ οὗτοι διέ-
τριβον περίξ τοῦ χωρίου Βιδάθης ἀπεσταλμένος
τοῦ Βρυκόλακκα ἀνέφερεν αὐτοῖς ὅτι ὁ διωκόμε-
νος ἀρματωλὸς περὶ τὸ ἐσπέρας τοὺς περιμένει
εἰς τῆς Βιδάθης τὸ Πηγάδι ἵνα πολεμήσῃ· ὁ ἀρ-
ματωλὸς μεταβὰς ἐκεῖσε ἔκρυψε τοὺς ἡμίσεις
ὁπαδοὺς του, αὐτὸς δὲ μετὰ πενήκοντα περίπου
ἀνέμενον εἰς τὸ προσδιορισθὲν μέρος· ἅμα ἐπῆλθον
οἱ καταδιώκοντες, οἱ περὶ ἐκείνον ὁπαδοὶ ὄχρωσ-
θέντες ὕπισθεν φυσικῶν τινῶν προμαχόνων ἤρχι-
σαν σφοδρὸν πυροβολισμόν· οἱ ἐχθροὶ ἀλαλάζον-
τες ὤρμησαν κατ' αὐτῶν, οἵτινες παραχρῆμα ἤρ-
χισαν τακτικὴν ὑποχώρησιν, προχωροῦντων τῶν
ἐχθρῶν· ἀφοῦ δ' ἔρθησαν εἰς ὠρισμένον τι σημεῖον
κατέλαβον μεγάλους τινες λίθους, δίκην προμα-
χόνων, καὶ σφοδρῶς πυροβολοῦντες προσήλωσαν
τὴν προσοχὴν τῶν πολεμίων, οἵτινες βλέποντες
τὸ ὀλιγάριθμον, ἀναμφίβολον ἐθέωρουν τὴν νίκην·
ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ σφοδροὶ ἀντήχησαν ὕπισθεν
πυροβολισμοί, καὶ σπαραξικάρδιοι φωναὶ ἀπελπί-
σας ἠκούοντο ἀπὸ τῶν προσεχλόντων, οἵτινες
ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγὴν, καταδιωκόμενοι
ὑπὸ τῆς ἐνωθείσης στρατιᾶς τοῦ Βρυκόλακκα· ὅλος
ὁ τόπος ἐκεῖνος εἶχε σπικρῆ ἀπὸ πτώματα, διότι
ἐκ μὲν τῶν Τούρκων εἶχον πέσει πλέον τῶν 200,
ἐκ δὲ τῶν ἀρματωλῶν 9. Ἡ νίκη αὕτη ἀνεπτόρω-
σε τὸ φρόνημα τῶν τελευταίων, οἵτινες ἐξηκο-
λούθησαν διώκοντες τοὺς φεύγοντας μέχρι τοῦ
Λοιδορικού, ἐνθα εἰσελθόντες ἐθηκαν πῦρ τουφε-
κίζοντες τοὺς ἐκ τῶν κειομένων οἰκιῶν τῶν φεύ-

γοντας Τούρκους. Μετὰ τὴν διαρπαγὴν τῆς κωμο-
πόλεως ταύτης θαρραλέωτερος ὁ Βρυκόλακκας γενό-
μενος ἀπεφάσισεν ἵνα ἐπιπέσῃ κατὰ τῶν Σαλόνων,
καὶ ἐντὸς τῶν σεραγίων τῶν ὑπαγορεύσῃ εἰς τὸν
τότε διοικητὴν καὶ τοὺς λοιποὺς μπέδας τὴν σύν-
ταξιν τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ αἰτήσεως πρὸς ἔκδοσιν τοῦ
ζητούμενου ἀρματωλικῦ φερμάνιου. Ἐγνωστοποιή-
σεν εἰς ὅλα τὰ χωρία τὴν πρόθεσιν του, προσκαλὼν
εἰς βοήθειαν καὶ ὑποσχόμενος αὐτοῖς ἅπασαν τὴν
πόλιν πρὸς διαρπαγὴν ἢ ἰδέα τῆς λεηλασίας τῆς
τότε θρυλλομένης διὰ τὰ πλούτη τῶν ἀγῶν της
Ἀμφίσσης διήγειρε τὴν ἐπιθυμίαν πολλῶν, καθὼς
καὶ αἱ κερδιθεῖσαι νίκαι τὴν ζηλοτυπίαν ἄλλων
φιλοτιμοτέρων, καὶ οὕτως ὁ Βρυκόλακκας ἐπικρου-
σιάζθη πρώϊον τινα ἐπὶ κεφαλῆς 300 σχεδὸν ὁ-
παδῶν πρὸ τῆς Ἀμφίσσης, τῆς ὁποίας οἱ ἐκπλα-
γέντες κάτοικοι, Χριστιανοὶ καὶ Τούρκοι, ἐξεληθόν-
τες παρεκάλεσαν αὐτὸν ἵν' ἀπομακρυνθῇ, ὑποσχό-
μενοι τὴν πληρωμὴν 50 πούγγιων (25,000 γρο-
σιῶν), καὶ τὴν διὰ πικρὸς μέσου δραστήριον ἐ-
νέργειαν πρὸς ἔκδοσιν σουλτανικῦ φερμάνιου ὑπὲρ
αὐτοῦ ὡς ἀρματωλοῦ, τάσσοντες καὶ προθεσμίαν,
μετὰ παρέλευσιν τῆς ὁποίας ἠδύνατο ἵνα ἐπαναρ-
χίσῃ τὰς ἐχθροπραξίας. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου
χρόνου ἐστάλη εἰς τὸν Βρυκόλακκα ἐγγράφον τοῦ
πασᾶ τῆς Εὐρύπου (εἰς ἃν ὑπέγετο ἡ Ἀμφίσσα)
δι' οὗ διορίζετο ἀρματωλὸς Ἀγίας Εὐθυμίας, Γα-
λαξειδίου καὶ Βουνηχώρας. Ὁ Βρυκόλακκας ὁμοῦ
μὴ ἀρεσκόμενος εἰς τοιοῦτον περιορισμὸν τοῦ ἀρ-
ματωλικίου του, καὶ λυσσῶν διὰ τὴν ἀπάτην,
ἤρχισεν ἵνα καὶ πάλιν στρατολογήῃ καὶ κακοποιῇ
τοὺς Τούρκους. Κυριεύσας τὸ Λοιδορικίον, ἐγκα-
τέστησεν ὡς ἀρματωλὸν (κολντζήν) ἕνα τῶν
συναρπαγῶν τοῦ Λυκοθανάση ὀνομαζόμενον·
ἀκολούθως δὲ εἰσελθὼν εἰς Μαλανδρινόν, διώρισεν
ἀρματωλὸν τὸν Μπράτιμον· εἰς τὸ Γαλαξειδίον
Τσεκούραν τινα συγγενῆ του, καὶ εἰς τὰ χωρία
τῶν Σαλόνων τὸν συμπατριώτην του Ζαχαρο-
κώστην· αὐτὸς δὲ ἐφορεύων πάντων τῶν ἀρ-
ματωλικίων τούτων ἤρχισεν ἵνα συλλέγῃ τὰ
πληρονομήματα χαράτζικα καὶ δέκατα, οὐδεμίαν ἀ-
πόκρισιν δίδων εἰς τὰς παρατηρήσεις τῶν ἐνδι-
φερομένων. Διὸ μεγάλη κατ' αὐτοῦ ἠγέρθη ἀπὸ
μέρους τῶν Τούρκων καταφορά, καὶ στρατολογίαι
μυστικαὶ ἐγίγοντο πρὸς ἐξόντωσιν τοῦ τρομεροῦ
ἀρματωλοῦ· εἶχον ἤδη στρατολογηθῆ 700 λογά-
δες Τούρκοι ἀπὸ διαφόρων μερῶν εἰς Ἀμφίσσαν
συγκεντρούμενοι, ὅθεν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ γε-
νικοῦ δερβέναγα καὶ τοῦ μπέτ ἔμελλεν ἵνα γίνῃ ἡ

κατὰ τοῦ Βρυκόλακκα ἐπίθεσις, ὅστις προειδοποι-
ήθει περὶ τῶν κατ' αὐτοῦ τακτινομένων παρήγ-
γαιε τοὺς διασπαρμένους κολντζίδες του ἵνα συγ-
κεντρωθῶσι· περιερχόμενος δ' ἅμα τὰ χωρία προ-
σεκάλει τοὺς κατοίκους εἰς βοήθειαν, ἐπὶ ἀπειλῇ
προπολήσεως καὶ διαρπαγῆς τῶν οἰκιῶν των.

Μόλις εἶχεν ἐκινήσει ἐκ Σαλόνων ὁ ἰθυμπίου
στρατὸς, καὶ ὁ Βρυκόλακκας ἤρθη ὡς ὁ-
παδὸς του διακοσίους περίπου Λοιδορικός καὶ Λοι-
δορικός. Ὁ κολντζὴς Ζαχαροκώστης σταλαίε μετὰ
30 ὁπαδῶν ἵνα κατοπεύῃ πᾶν κίνημα τῶν ἐχ-
θρῶν, περιπλέχθη εἰς στενωπὸν τινα· καὶ ἀνα-
γκασθεὶς ἵνα συγκροτήσῃ μάχην ἔπεισε μετὰ τῶν
περισσοτέρων ὁπαδῶν του ἐν μέσῳ πολλῶν ἐχθρι-
κῶν πτωμάτων. Ὁ Βρυκόλακκας πληροφορηθεὶς
τὰ γενόμενα ἐξῆλθεν ἐξ Ἀγίας Εὐθυμίας κατὰ τῶν
ἐπερχομένων· καὶ μάχης κρατερᾶς καὶ πολυώρου
συγκροτηθείσης, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν οἱ ἐχθροί,
ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις εἶχον πέσει νεκροί. Μεταξὺ
τῶν ὑπὸ τοῦ Βρυκόλακκα αἰχμαλωτισθέντων
ἐχθρῶν ἦτο καὶ αὐτὸς ὁ μπέτ τῶν Σαλόνων.
Ὁ ἀρματωλὸς μετὰ τὴν νίκην παρήγγειλεν εἰς
Σάλονα, ἵνα παραχρῆμα δι' ἐπιτροπῆς ζητηθῇ
ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ σουλτανικὸν φερμάνιον, ἀπειλῶν
πυροπολήσεως καὶ σφαγῆς, καὶ ὑποσχόμενος τὴν
ἄνευ λύτρων ἀπελευθέρωσιν τοῦ αἰχμαλώτου βέη.
Φοβηθέντες διὰ τὰ γενόμενα οἱ προὔχοντες τῶν
Σαλόνων ἐπεμψαν μετὰ δώρων ἐπιτροπὴν εἰς Κων-
σταντινούπολιν ἐξαιτούμενοι τὸ φερμάνιον, ὑπερ-
μετ' οὐ πολὺ ἐξεδόθη ὄριζον καὶ τὰ ἄρια τῆς
ἀρματωλικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Βρυκόλακκα, ὅστις
διώρισεν καὶ τὰ πρωτοπαλλήκαρά του εἰς τὰς το-
παρχίας· εἰς τὸ ἐκδοθὲν ὁμοῦ φερμάνιον δὲν περιε-
λαμβάνετο καὶ τὸ Γαλαξειδίον, ἀνήκον ἀποκλει-
στικῶς εἰς τὴν βασιλομήτορα. Ἀλλ' ὁ Βρυκόλακ-
κας δὲν ἐσεβάσθη τὸ ἡγεμονικὸν τοῦτο δικαίωμα,
καὶ ἑτέρα ἐπιτροπὴ ἐκ Γαλαξειδιωτῶν μεταβῆσα
εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐξητήσατο καὶ τὴν συγ-
χάνευσιν τῆς πόλεως ταύτης εἰς τὴν δικαιοδοσίαν
τοῦ Βρυκόλακκα, πρὸς κατάπυσιν τῶν συχνῶν
ἐπιδημιῶν τοῦ τρομεροῦ ἀρματωλοῦ. Τῇ μεσολα-
βῆσει τῆς βασιλομήτορος ἐξεδόθη νέον φερμάνιον
ὑπὲρ τοῦ Βρυκόλακκα, δι' οὗ συμπεριλαμβάνετο
καὶ τὸ Γαλαξειδίον εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐ-
τοῦ, ἀφιεμένων αὐτῷ πάντων τῶν εἰσοδημάτων
τῆς ἐπαρχίας, καὶ ὑποχρεουμένου ἵνα πέμπῃ κατ'
ἔτος εἰς τὸν Σουλτάνον ἕνα ἱέρακα (σαῖνι) ὡς ση-
μεῖον ἀπλῆς ὑποταγῆς!

Ταῦτα πάντα εἶχον συμβῆ μέχρι τοῦ ἔτους

1740' ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ ὁ Βρυκόλακκας εἶχεν ἔλθει εἰς δεύτερον γάμον μετ' ὄρκιας τινος συγχωρίου του, ἐξ ἧς ἐγέννησεν ἕνα υἱόν· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἐκ φυσικοῦ θανάτου ἀπεβίωσε, δὸς τὴν σφραγίδα εἰς τὸν γυναικάδελφόν του Κώσταν Ζαχαριάν, ὃν κατέστησεν ὡς κληδεμόνα τοῦ ἀνήλικου υἱοῦ του, ἐξ ὁρκίσης καὶ τοῦσ' ὀπαδοὺς εἰς ὑποταγάν.

Ἄμα διεδόθη ἡ εἰδήσις τοῦ θανάτου τοῦ Βρυκόλακκα, ὃ ἐν Γαλαξειδίῳ νεώτερος ἀδελφός του Κατζώνης, μετ' οὐ ζῶν ὁ ἀρματωλὸς δὲν εὐρίσκειτο εἰς ἀρμονίαν, μετέβη εἰς Σάλονα καὶ Λοιδορίκιον, καὶ παρὰ τῶν ἐκεῖ μπετῶν καὶ τοῦ τοποτηρητοῦ τῆς βασιλομήτορος, πρὸς οὗς ὄρκισθη τυφλὴν ὑπακοήν, ἔλαβε τακτικὰ ἔγγραφα δι' ὧν ἀνεγνωρίζετο ὡς νόμιμος διάδοχος ἐν τῷ οἰκογενιακῷ ἀρματωλικῷ τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφοῦ του. Μεταβὰς δ' εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐνήργησε τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκδοσιν νέου φερμανίου, καὶ αὐστηρεῖ διαταγαὶ ἐστάλησαν πρὸς τὸ σῶμα τοῦ Βρυκόλακκα ἵνα ἀναγνωρίσῃ τούτον ὡς ἀρχηγόν του, εἰ δ' ἄλλως ἤθελον θεωρηθῆ ἀντάρται καὶ καταδιωχθῆ ὑπὸ τῶν δεσπεναγαδῶν.

Ἄλλ' ὁ Ζαχαριάν πρὸς οὐδὲν λογισάμενος τὰς αὐτοκρατορικάς διαταγάς, ἐκήρυξεν ὅτι μόνον διάδοχον ἀνεγνώριζε τὸν γνήσιον υἱὸν τοῦ Βρυκόλακκα, διὰ τὸ ἀνήλικον τοῦ ὁποίου διωρίσθη κληδεμὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀποθανόντος. Ὁ Κατζώνης ἀνευρούμενος τὸ, δίκην μικροβασιλείου, ἐπίζηλον ἀρματωλικὸν τοῦ ἀδελφοῦ του, ἤρξατο στρατολογῶν καὶ δικιέμων πᾶσαν τὴν περιουσίαν του. Μετ' οὐ πολὺ στρατός ἐκ τούρκων καὶ χριστιανῶν ὑπὸ τῆς διαταγῆς τοῦ γενικοῦ δεσπενάγα τῶν Σαλόνων καὶ τοῦ Κατζώνη ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ Ζαχαριάν, ἀλλ' ἐν τινι μάχῃ ὀλοτελῶς κατεστράφη· ὁ δὲ νικητὴς τὴν ἐπιούσαν εἰσελθὼν εἰς Γαλαξειδίον ἐπυροπόλησε τὴν οἰκίαν τοῦ Κατζώνη, ὅστις τετρακυματισμένος ἐθεραπεύετο εἰς Ἀμφίσσαν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀναβρώσας ἠθέλησεν ἵνα πάλιν στρατολογήσῃ, ἀλλ' οὐδὲνα εὐρών ὀπαδῶν, ἠναγκάσθη πρὸς ἀποφυγὴν τῆς κατ' αὐτοῦ ἐξεγερθείσης λύσσης τῶν ἀρματωλῶν ἵνα ἀποχωρήσῃ εἰς Λεβαδείαν τῆς Βοιωτίας, ὅπου ἐγκατέστη διὰ παντός. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἀπόγονος τοῦ ἐν λόγῳ φυγάδος ὑπῆρξεν ὁ περιλάλητος νεύχορος Λάμπρος Κατζώνης.

Ἀλλὰ πολὺς δὲν εἶχε προέλθει χρόνος καὶ ἐκ φυσικοῦ θανάτου ἀπεβίωσεν ὁ ἀνήλικ' υἱὸς τοῦ Βρυκόλακκα. Πραγχοῦμα δὲ ὁ στρατός ἀνηγό-

ρευσε καπετάριον τὸν ἀνωτέρω Κώσταν Ζαχαριάν, τὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Κωστατάρτα ἠγνωστότερον. Ἀλλὰ τὴν ἀνάβρῃσιν ἐκείνην οὐδεμίαν κυβερνητικὴν πράξιν ἐπέθεσθαίωσε, καὶ ὁ Κωσταντάρτα ἀπεκνήχθη μὲν ὡς κλέπτης, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα ἵνα ἐξέλθῃ πρὸς καταδίωξίν του.

Μὴ ἀρεσκόμενος δὲ εἰς τὴν παθητικὴν ἐκείνην θέσιν ὁ Κωσταντάρτα ἐνήργει καὶ ἐπιδρομάς τινὰς κακοποιῶν τούρκους καὶ χριστιανούς, ὅτε μὲν ἐμφανιζόμενος εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Ἀμφίσσης καὶ τοῦ Λοιδορικού, καὶ ἀπειλῶν σφαγῆς καὶ ἐμπρησμοῦ, ὅτε δὲ σφάζων τοὺς αἰχμηλωτιζομένους τούρκους καὶ κρεουργῶν ἀνήρτα ἐπὶ τῶν δένδρων τὰ ἠκρωτηριασμένα μέλη τῶν θυμάτων τῆς λύσσης του, δικηκρῦττων ἄμα ὅτι εἰς χεῖρας ἐδικήσεις θέλει προβῆ ἂν μὴ ἐσπευδῶν οἱ προῦχοντες τὴν ἐκδοσιν σουλτανικοῦ φερμανίου ἀναγνωρίζοντος τούτον νόμιμον διάδοχον ἐπὶ τοῦ ἀρματωλικίου τοῦ ἀποθανόντος γαμβροῦ του.

Οἱ βέλδεις ἀδυνατοῦντες ἵνα ἐξοντώσωσι τὸν ὀσημέρα ἐπιφοδῶτερον καθιστάμενον τούτον ἐχθρὸν ἐσπευσαν ἵνα ἐνεργήσωσι τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Κωσταντάρτα, ὡς διαδόχου ἐπὶ τοῦ ἀρματωλικίου τοῦ Βρυκόλακκα. (Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεγὲς φυλλάδιον). Κ.Σ.

ΧΟΡΟΣ ΜΕΤ' ΗΜΦΙΕΣΜΕΝΩΝ.

ὑπὸ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΟΥΜΑ.

Εἶχον παραγγεῖλαι εἰς τὸν ὑπρέτην μου νὰ εἶπῃ πρὸς πάντα ὅστις ἤθελε μὲ ζητήσῃ ὅτι δὲν δέχομαι ἐπισκέψεις, καὶ ὅμως ἡ ἀπαγόρευσίς μου αὕτη ὑπὸ τινος τῶν φίλων μου παρεβιάσθη.

Ὦθεν ἐπειδὴ ὕπισθεν τῆς ἐνδυμασίας τοῦ ὑπρέτου μου εἰσελθόντος καὶ ἀναγγείλαντος ὅτι μὲ ζητεῖ ὁ Κ. Ἀντώνιος Ρ. . . . διεκρίνα τὴν ἄκραν μαύρου ἐπενδύτου, πιθανόν δὲ ὁ φέρων τὸν ἐπενδύτην νὰ εἶδε καὶ αὐτὸς τὸν ἰδικόν μου, ὅστε ἀδύνατον ἦτο νὰ κρυφθῶ — Πολὺ καλὰ! ἂς εἰσέλθῃ! εἶπον μεγαλοφώνως, καὶ χαμηλά — Ἄς ὑπάγῃ εἰς τὸν διάβολον!

Ὅταν ἐνασχολῆσθε εἰς τι, μόνη ἡ ἀγαπωμένη γυνὴ δύναται ἀτιμωρητῆ νὰ σᾶς ταράξῃ, διότι αὕτη συμμετέχει ὁπωσδήποτε τῆς ἐνασχολήσεώς.

Ἐπλησίασα λοιπὸν πρὸς αὐτὸν μὲ τὴν ψυχρότητα σχεδὸν ἐκείνην, ἣν δεικνύει συγγραφεὺς δικαποτόμενος τῆς ἐνασχολήσεώς του καθ' ἣν στιχ-

μὴν φοβεῖται τούτο, καὶ εἶδον αὐτὸν τόσον ὠχρὸν καὶ καταβεβλημένον, ὅστε αἱ πρῶται πρὸς αὐτὸν λέξεις μου ἦσαν αὗται,

— Τί ἔχετε; τί σᾶς συνέβη; — Ἀφήσατέ με ν' ἀναπνεύσω, εἶπε καὶ θὰ σᾶς διηγῆθῃ τὸ συμβάν μου, ὅπερ ἄλλως ἢ ὄνειρον εἶναι, ἢ εἶμαι τρελλός.

Καθίσας δὲ τότε ἔκλινε τὴν κεφαλὴν μεταξὺ τῶν χειρῶν του.

Μετ' ἐκπλήξεως θεώρουν τὴν μὲν κόμην του βεβρεγμένην ἐκ τῆς βροχῆς, τὰ δὲ ὑποδήματά του, τὰ γόνατά του καὶ τὰ ἄκρα τῶν περισκελίδων του καταλασπωμένα· πλησίασας δὲ εἰς τὸ παράθυρον εἶδον ὅτι ἴσταντο παρὰ τὴν θύραν ὁ τε ὑπρέτης καὶ ὁ δῖφος του, ἀλλ' οὐδὲν ἐκ τούτου ἐνόησα.

Ἦν ἐκπληξίῳ μου ταύτην ἰδὼν εἶπεν·

— Ἦμην εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Père-Lachaise — Ἀπὸ τὴν δεκάτην ὥραν τῆς πρωίας; — Μάλλον εἶπε ἀπὸ τὴν ἐβδόμην. . . . Κατηραμένε χορὲ τῶν μετημφισμένων!

Δὲν ἐνόουν τίνα σχέσιν εἶχεν ὁ χορὸς τῶν μετημφισμένων μὲ τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Père-Lachaise. Ὦθεν βλέπων ὅτι τίποτε δὲν κατελάμβανον, ἔστρεψα τὰ νῶτά μου πρὸς τὴν ἐστίαν καὶ ἤρχισα νὰ τυλίσω μεταξὺ τῶν δακτύλων μου σιγάρον μετὰ φλέγματος καὶ ὑπομονῆς Ἰσπανικῆς. Ἄμα δὲ αὐτὸ ἔφθασεν εἰς τὴν ἐντέλειάν του τὸ προσέφερον εἰς τὸν Ἀντώνιον, ἐπειδὴ ἐγνώριζον ὅτι τὸ τοιοῦτον λίαν ἀρέσκει εἰς αὐτὸν συνήθως.

Ἄλλ' οὗτος εὐχαριστήσας με διὰ τῆς κεφαλῆς ἀπάθησε τὴν χεῖρα μου. Ἐκυψα τέλος ν' ἀνάψω τὸ σιγάρον μου ἀλλ' ὁ Ἀντώνιος κρατήσας με,

— Ἀλέξανδρε, μοὶ εἶπεν, ἀκουσον μου, σὲ παρακαλῶ.

— Ναι, ἀλλ' ὅμως ἐν τέταρτον τῆς ὥρας παρήλθεν ἀφότου ἦλθατε ἐδῶ καὶ τίποτε δὲν με εἶπατε. — Ὡ! παραδοξώτατον συμβάν μοι συνέβη.

Ἀνηγέρθη τότε, ἔθεσα τὸ σιγάρον μου ἐπὶ τῆς ἐστίας καὶ διασταυρώσας τοὺς βραχίονάς μου, ἤρχισα νὰ πιστεύω ὅτι ἴσως ἦτο βεβλαμμένος κατὰ τὸν νοῦν.

Μετὰ τινὰ δὲ σιωπὴν μὲ εἶπεν. — Ἐνθυμείσθε τὸν χορὸν τοῦ Μελοδράματος εἰς τὸν ὁποῖον σᾶς συνήντησα; — Τὸν τελευταῖον λέγεις ὅπου ἦσαν ὑπὲρ τὰ διακόσια πρόσωπα; — Αὐτὸν μάλιστα. Σᾶς ἤρξατε τότε ὅπως ὑπάγω εἰς τὸν χορὸν τῶν Παικιλιῶν, τὸν ὁποῖον μοὶ ἐσύστησαν ὡς λίαν ἀξιοπερίεργον εἰς τὴν ἐποχὴν μας, καὶ σᾶς εἰς

τούτο μὲ παρεκινήσατε· φαίνεται ὅτι ἡ τύχη μου μὲ ὄθει. Ὡ! ἔπρεπε νὰ ἐβλέπατε σᾶς τὸν χορὸν αὐτὸν, σᾶς ποῦ ἴστωρεῖτε ἦθη! ἔπρεπε ν' ὄφταν ἢ ὁ Καλλὸς νὰ ἦσαν ἐκεῖ καὶ νὰ ἐξεκινῶν ὅ,τι φανταστικὸν καὶ ἀλλόκοτον ἐνταυτῶ ἐνώπιόν μου παρεστάθη! Λοιπὸν ἀπὸ τὸν κενὸν καὶ μελαγχολικὸν χορὸν τοῦ Μελοδράματος, μετέβην εἰς αἰθουσαν πλήθουςαν καὶ χαροποιάν, ὅπου διάδρομος καὶ θεωρεῖα καὶ κονίστρα καὶ ἐν γένει τὰ πάντα ἦσαν πλήρη· περιήλθον τὴν αἰθουσαν καὶ εἰκοσιπροσωπιδοφόροι μ' ἐκάλεσαν κατ' ὄνομα καὶ μοὶ εἶπον τὸ ἰδικόν των. Ὅλοι αὐτοὶ ἦσαν ἐκ τῶν πρώτων ἀριστοκρατικῶν καὶ μεγάλων οἰκογενειῶν, νέοι ἐπίσημοι καὶ εὐγενεῖς, καὶ οἵτινες λησμονήσαντες ἐκεῖ οἰκογένειαν, ἐπάγγελμα καὶ θέσιν, καὶ μεταμφιεσθέντες εἰς ἀγενεῖς, εὐθαεῖς, γελωτοποιοῦς καὶ ἀγοραίας γυναικάς, ἐπανέφερον εἰς τὸν χορὸν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῆς σοβαρῆς καὶ αὐστηρῆς ἡμῶν ἐποχῆς ἐσπερίδα τῆς Ἀρτιβασιλείας. Τὸ ἤκουσα καὶ ὅμως δὲν τὸ ἐπίστευον! . . . Ἀναβάς βαθμίδας τινὰς καὶ σπληνίζομενος ἐπὶ στήλης προσήλωσα τὰ βλέμματά μου ἐπὶ τοῦ ὑποκάτωθέν μου κινουμένου πλήθους τῶν ἀνθρωπίνων αὐτῶν πλκασμάτων. Αἱ παικιλιόχοροι καὶ ἀλλόκοτοι ἐνδυμασίαι τῶν μετημφισμένων αὐτῶν παρίσταν ἄεμα κατ' οὐδὲν εἰς ἀνθρώπους ἀρμόζον. Ἡ μουσικὴ ἤρξατο παιανίζουσα. Ὡ! τότε δὴ τότε! . . . Τὰ ἀλλόκοτα αὐτὰ πλάσματα συγκινηθέντα πρὸς τὸν ἦχον τῆς ὀρχήστρας αὐτῆς, ἧς ἡ ἀρμονία συνωδεύετο ὑπὸ τῶν κραυγῶν, τῶν γελώτων καὶ τῶν καγγασμῶν αὐτῶν, ἤρπασαν ἀλλήλων τὰς χεῖρας, τοὺς βραχίονας καὶ τὸν τράχηλον καὶ συνθεθέντες οὕτως, ἐσχημάτισαν μέγαν κινούμενον κύκλον. Χορευταὶ καὶ χορευτρίαι πλή-τοντες τὸν πόδα, ἐξ οὗ ἠγείρετο μετὰ θορύβου κόνις, ἀμυδρὸν τὸ τῶν πολυελαίων φῶς καθιστώσα, δι' οὗ μόλις τὰ ἄτομα διεφαίνοντο, καὶ μετὰ μεγίστης καὶ αὐξανοῦσης ταχύτητος περιστρεφόμενοι, ἀλλοκότως καὶ ἀσέμνως κινούμενοι, κραυγὰς πλήρεις ἀκολασίας ἐκπέμποντες, ὄλονεν ταχύτερον περιστρεφόμενοι, ὡς μεθυμένοι ἀνατρεπόμενοι, καὶ ὡς γυναῖκες διεφθαρμέναι, ὑπὸ παραφορᾶς καὶ λύσσης μᾶλλον ἢ ὑπὸ χαρᾶς καὶ ἠδονῆς ὠρῶμενοι, παρωμοιάζον μὲ ἀλυσοδεμένους καταδίκους ποινῆν ἐν τῷ ἄδη ἐκπληρώσαντας ὑπὸ τὴν μάστιγαν τῶν δαιμόνων. Ἐνῶ αὐτοὶ ἐτρενον ὑποκάτωθέν μου ἠσθάνομην τὴν ἐκ τοῦ δρόμου τῶν πνοῶν τοῦ ἀέρος, καὶ ὅσοι αὐτῶν μὲ ἐγνώριζον, διαβαίνοντες ὑποκάτωθέν μου μὲ ἐπέτων λέξεις ἀνα-

δεσπότης. Θλός αυτός ο θόρυβος, ή βοή, ή σύγ-
χυσις, ή μουσική ήσαν εις την κεφαλήν μου ως
και εις την αίθουσαν. Κατήντησα να μη γνωρίζω
πλέον εάν τὸ πρό οφθαλμῶν μου ἦτον ὄνειρον ἢ
ἀληθινόν, και εάν ἐγὼ ἦμην παράφρων ἢ αὐτοὶ δὲν
ἦσαν φρόνιμοι, ὥστε παράδοξοι πειρασμοὶ με κα-
πέλαθον, να ριφθῶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πανδαιμονίου
αὐτοῦ, καθὼς ὁ Φαῦτος ἐν μέσῳ τοῦ Δαίμονοσυλ-
λόγου, ἀλλ' ἐνόησα ὅτι ἤθελον γίνεαι ὁμοίος των.
Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ὦν, ἀπὸ τὴν μακίαν με διε-
χώριζεν ἐν βῆμα· ὅθεν περίφοβος γενόμενος ἐρ-
ρίφθην ἐξω τῆς αἰθούσης καταδιωκόμενος μέχρι
τῆς ἐξω θύρας ὑπὸ τῶν κραυγῶν αἰτινες ὁμοιάζον
με τοὺς ἐκ φωλεῶς θηρίων ἐξερχομένους βρυ-
χθμούς.

Σταθεὶς δὲ μικρὸν ὑπὸ τὴν στοᾶν διὰ να συ-
νέλθω, ἐπειδὴ δὲν ἤθελον να ἐκταθῶ εις τὴν ὁδόν,
ὡς ἔχων εισέτι μεγάλην σύγχυσιν ἐν τῷ πνεύμα-
τί μου, και δυνατόν να μὴν ἐπανεύρισκον τὴν ὁ-
δὸν μου ἢ να ἐρριπτόμην ἀπροσέκτως ὑπὸ τοὺς
προχοὺς ἐλαυνομένης ἀμάξης, παρωμοιάζον με
μεθυσμένον ὅστις ἀρχίζει ὁπώσοῦν να ἀνπλαμβάνη
τὸ λογικόν του και να παρατηρῇ τὴν κατάστασιν
του, και ὅστις αἰσθανόμενος ἐπανελθοῦσαν μὲν τὴν
θέλησιν οὐχὶ δὲ και τὴν δύναμιν, ἀκίνητος και ἔχων
τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους και ἐξησθενημέ-
νους στηρίζεται ἐπὶ τινος ἐρείσματος τῆς ὁδοῦ ἢ
ἐπὶ τινος δένδρου τοῦ δημοσίου περιπάτου.

Τὴν αὐτὴν στιγμήν ἄχημα ἐστάθη πρὸ τῆς θύ-
ρας, γυνὴ δὲ τις κατὰ βάσιν ἢ μάλλον πηδήσασα ἐκ
τῆς θυρίδος του εἰσῆλθεν ὑπὸ τὴν στοᾶν, και στρέ-
φουσα τὴν κεφαλήν ἐκ δεξιῶν και ἐξ εὐωνύμων
ἐφάνετο ὡς ἀποπλανημένη ἦτο δὲ μετμημφι-
σμένη με μαῦρον ἔνδυμα και εἶχε τὸ πρόσωπον
κεκαλυμμένον ὑπὸ προσωπίδος ἐκ βελούδου. Ἐμ-
φανισθεῖσας δὲ εις τὴν θύραν,

— Τὸ εἰσιτήριόν σας; εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ συλ-
λέγων αὐτά.

— Δὲν ἔχω τοιοῦτον, ἀπεκρίθη αὐτὴ.

— Τότε λάβετε ἐν ἐκ τοῦ γραφείου.

Ἡ μετμημφισμένη ἐπανελθοῦσα ὑπὸ τὴν στοᾶν
και ἐρευνήσασα ταχέως ὅλα τὰ θυλάκιά της,

— Δὲν ἔχω χρήματα! ἀνέκραξεν . . . ἀλλὰ κρά-
τησον αὐτὸ τὸ δακτύλιον και δός μοι ἀντ' αὐτοῦ
ἐν εἰσιτήριον.

— Ἀδύνατον, ἀπεκρίθη ἡ διανέμουσα τὰ εἰσι-
τήρια γυνὴ· δὲν καταδεχόμεθα να κάμωμεν τοι-
αύτας πράξεις, και ἀπόησε τὸν ἀδάμαντα ὅστις
περὸν χαμὰ ἐκύλιτε πρὸς ἐμέ.

Ἡ μετμημφισμένη ἔμεινεν ἀκίνητος, λησμονή-
σασα τὸ δακτύλιον ὡς ὑπὸ σκέψεως κατεχόμενα.

Ὅθεν λαβὼν αὐτὸ ἐγὼ τὸ προσέφερον αὐτῇ
εἶδον τότε ὅτι διὰ τῆς προσωπίδος της προσηλώ-
σασα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν ἰδικῶν μου με πα-
ρετήρει ἐπ' ὀλίγον διατάχουσα, και ἔπειτα ἀμέ-
σως περάσασα τὸν βραχίονά της ὑπὸ τὸν ἰδικόν
μου. — Εἰσάξατέ με σεις, με εἶπεν, ἀπὸ εὐσπλαγ-
χίαν. — Ἀλλὰ, κυρία, ἀπεκρίθη, πρὸ ὀλίγου ἐ-
ξῆλθον. — Τότε δότε μοι ἐξ φράγγα ἀντ' αὐτοῦ
τοῦ δακτυλίου και θά με κάμητε εὐεργεσίαν δι-
ἴην καθ' ὅλον μου τὸν βίον θά εὐχωμαι ὑπὲρ ὁμῶν.

Περάσας τότε τὸ δακτύλιον εις τὸν δακτυλόν
της και ἔλθων εις τὸ γραφεῖον ἔλαθον δύο εἰσιτή-
ρια δι' ὧν εἰσῆλθωμεν. Ἄμχ δὲ ἐφθάσαμεν εις τὸν
διάδρομον, ἠσθάνθη ὅτι αὐτὴ ἐκλονίζετο και με
τὴν χριστεραν της χεῖρα περιεκύκλωσε τὸν βρα-
χίονά μου.

— Μήπως πάσχετε; τῇ εἶπον.

— Οὐχι, οὐχι, δὲν ἔχω τίποτε ἀπεκρίθη παρὰ μόνον
ζάλη τις μοι ἐπέληθε. Με διεύθυνε λοιπὸν πρὸς
τὴν αἰθουσαν και εἰσῆλθωμεν εις αὐτὸ τὸ χαριέ-
στατον Χαραντιῶν. Τρις περιήλθωμεν αὐτὴν δια-
σχίζοντες μετὰ πολλῆς δυσκολίας τὰ πλήθη τῶν
λακτιζόντων ἀλλήλους προσωπιδοφόρων, και αὐ-
τὴ μὲν ἀνεσκίρτα εις πᾶσαν ἄσπεμον παρ' αὐτῶν
ἐκφερομένην λέξιν, ἐγὼ δὲ κρατῶν γυναῖκα ἀ-
κούουσαν τοιαῦτα ἐντροπέμην· τέλος ἐπκνήλθωμεν
εις τὴν ἄκραν τῆς αἰθούσης και αὐτὴ μὲν ἐρρίφθη
ἐπὶ θρονίου, ἐγὼ δὲ ἰστάμην ὄρθιος ἐνώπιόν της
στηρίζων τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τῶν νώτων τῆς κα-
θέδρας της.

— Ἢ! βέβαια, τὸ τοιοῦτον πρέπει να σας
φαίνεται πολὺ ἀλλόκοτον, εἶπεν αὐτὴ, ἐτι μάλ-
λον ὁμως εις ἐμέ. Ἐπειδὴ τοῦ τοιοῦτου (βλέ-
πουσα τὸν χορὸν) δὲν εἶχον ποσῶς ιδέαν, οὔτε ἐ-
φκντάσθην ποτὲ τοιαῦτα πράγματα. Ἀλλὰ μοι ἐ-
γραψν ὅτι θά ἦναι αὐτὸς ἐδῶ μετὰ τινος γυναι-
κός· και ἡ γυνὴ αὐτὴ ὁποῖα νομίζετε να ἦναι, ἀ-
φοῦ τολμᾷ να ἐρχεται εις τοιοῦτον μέρος;

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἐξεπλάγην και τὴν ἐκ-
πληξίν μου ἐνοήσασα εἶπε: — Τίς λοιπὸν εἶμαι
ἐγὼ; ἀναμφιβόλως θά ἐρωτήσητε. Ἢ! ἀλλ' ὡς
πρὸς ἐμέ, ἔχει ἄλλως τὸ πρᾶγμα, ἐπειδὴ ἐγὼ
τὸν ζητῶ, ἐγὼ ἦτις εἶμαι ἡ σύζυγός του. Καὶ αὐ-
τοὺς μὲν ὠθεῖ ἐδῶ ἡ μακία και ἡ ἀκολασία, ἐμὲ
ὁμως, ὦ! ἐμὲ ἡ καταχθόνιος ζήλοτυπία! Ἠνανταχοῦ
ἤθελον τὸν ἀναζητήσαι, και τὴν νύκτα ἤθελον ὑπά-
γει εις τὸ νεκροταφεῖον και εις τὴν ἐν Grève ἐκτέ-

λεσιν καταδίκης πρεσβεσθῆ, ἐγὼ ἦτις οὐδέποτε ἐ-
ξῆλθον τῆς οἰκίας, σας τὸ ὁμῶν, πρὸ τοῦ γάμου
μου ἄνευ τῆς μητρός μου, και μετὰ τοῦτον, μὴ ἀ-
κολουθουμένη ὑπὸ θεράποντος· και ὁμως ἤδη εἶμαι
ἐδῶ, ὡς αὐταὶ αἱ γυναῖκες, αἰτινες γνωρίζουσι
τὴν ὁδὸν αὐτὴν, και δίδω τὸν βραχίονά μου εις
ἀγνωστον, ἐρυθρίωσα ὑπὸ τὴν προσωπίδα μου διὰ
τὴν ιδέαν ἢν περὶ ἐμοῦ θά λάβῃ αὐτός! Γνωρίζω
πάντα ταῦτα! . . .

— Εἶχετε ποτὲ ζήλοτυπία, Κύριε;

— Μάλιστα, και μεγίστην, τῇ ἀπεκρίθη.

— Τότε συγχωρήσατέ μοι, γνωρίζετε τὰ πάντα.
Γνωρίζετε τὴν φωνὴν ἐκείνην ἦτις σας φωνάζει,
ὡς εις τὸ οὐ; ἄφρονος «Ἐμπρός!» Ἡσθάνθητε τὴν
δύναμιν ἐκείνην ἦτις σας ὠθεῖ εις τὸ αἶσχος, τὸ
ἐγκλημα, ὡς ἡ εἰμαρμένην. Ἡξεύρετε ὅτι ἐν τοιαύ-
τῃ στιγμή, ὑποπίπτει τις εις πᾶσαν ἐνοχὴν, ἀρκεῖ
μόνον να ἐκδικηθῆ.

Ἡθέλησα να ἀποκριθῶ εις αὐτὴν· ἀλλ' ἀμέσως
ἐγεγείσα και παρατηροῦσα δύο μετμημφισμένους
διαβαίνοντας τότε ἐμπροσθέν μου. — Σιωπήσα-
τε! εἶπε, και συγχρόνως με διεύθυνε κατόπιν
αὐτῶν. Δὲν ἐνόουν εις τί περιπελεκόμεν και ποῦ
ἤθελον καταντήσαι. Ἐβλεπον φανερὰ ὅτι ἐνουπή-
χε μυστήριόν τι, ἀλλὰ δὲν ἐδύναμην να ἐμβατεύσω
ἐν αὐτῷ. Ἡ δυστυχὴς ἐφάνετο τῶσον τετραγα-
μένη, ὥστε μοῦ διήγειρε τὴν συμπάθειαν· ὅθεν ὑ-
πήκουσα εις αὐτὴν ὡς παιδίον· τοσαύτην ἰσχὺν
ἔχει τὸ ἀληθὲς πάθος!

Ἠκολουθήσαμεν λοιπὸν τοὺς δύο μετμημφισμέ-
νους, ὧν ὁ μὲν ἐφάνετο ὅτι ἦτον ἀνὴρ, ὁ δ' ἕτερος
γυνὴ συνομιλούντων με χαμηλὴν φωνὴν μόλις
ἠκούομεν αὐτὴν. — Αὐτὸς εἶνε ἐπιθύρειν αὐτὴν,
ἠκούσα τὴν φωνὴν του, μάλιστα, μάλιστα αὐτὸ
εἶνε τὸ ἀνάστημά του . . . Ὁ ὑψηλότερος τῶν
δύο μετμημφισμένων ἤρξατο να γελά. — Αὐτὸς
εἶναι ὁ γέλωσ του, εἶπεν αὐτὴ, αὐτὸς εἶνε, Κύριε,
αὐτός! ἀληθὴς ἦτον ἡ ἐπιστολή! Ἢ! θεέ μου!
θεέ μου!

Ἐν τούτοις οἱ μετμημφισμένοι ἐπροχώρουν και
ἡμεῖς τοὺς ἐφθάνωμεν κατόπιν ἀφοῦ ἐξῆλθον τῆς
αἰθούσης συνεζήλωμεν μετ' αὐτοὺς και ἐνῶ ἀνέ-
βαινον τὴν κλίμακα τῶν θεωρείων, συνανθεβαίνομεν
ὀπισθὲν των· τέλος ἐστάθησαν εις τὰ μεσαικὴ θεω-
ρεῖα· ἡμεῖς ὁμοιάζομεν ὡς σκιά των. Ἀφοῦ δὲ
μικρὸν κινκλιδωτὸν θεωρεῖον ἠνοίχθη εἰσῆλθον
οὔτοι εις αὐτὸ και ἡ θύρα ἀμέσως ἐκλείσθη.

Τὸ δυστυχὲς πλάσμα τὸ ὁποῖον εἶχον ὑπὸ τὸν
βραχίονά μου φρίκην μοι ἐνεποίει διὰ τὴν ταρ-

χὴν του· δὲν ἠδυνάμην μὲν να ἶδω τὸ πρόσω-
πὸν της, ἀλλ' ἐνῶ συνωθεῖτο πρὸς με ἠσθάνω-
μην τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας της, τὴν ἀνατρι-
χίαν του σώματός της και τὴν συγκίνησιν τῶν
μελῶν της. Παραδόξως πῶς ἠσθάνόμην τὰ ἀνή-
κουστα πάθη ἄπερ ἔβλεπον, και τῶν ἀποίων ἐντε-
λῶς ἠγνόουν τὸ θῦμα και τὴν αἰτίαν. Καὶ ὁμως
πρὸς χάριν οὐδενὸς ἐν τῷ κόσμῳ δὲν ἤθελον ἐγ-
κταλεῖψαι τὴν γυναῖκα ταύτην εις τοιαύτην
στιγμὴν.

Ἰδοῦσα αὐτὴ τοὺς δύο μετμημφισμένους εἰσελ-
θόντας εις τὸ θεωρεῖον και ἀμέσως αὐτὸ κλείσαν-
τας, ἔμεινε στιγμὴν τινα ἀκίνητος ὡς κεράνυον πη-
κτος, ἔπειτα δὲ ὤρμησε παρὰ τὴν θύραν διὰ ν' ἀ-
κούσῃ· ἀλλὰ τοιαύτην θέσιν ἔλαθεν ὥστε ἡ ἐλαχίστη
κίνησις τὴν ἐπρόδιδε και τὴν κατέστρεφε· διὸ ἐλ-
κύσας αὐτὴν βιαίως ἐκ τοῦ βραχίονος και ἀναί-
ξας τὸ συνεχόμενον θεωρεῖον, τὴν εἰσῆγαγον ἐντὸς
αὐτοῦ και κλείσας τὴν θύραν, — Εἴαν θέλατε ν'
ἀκούσῃτε, τῇ εἶπον, ἀκούσατε τοῦλάχιστον ἐν-
τευθεν. Καὶ αὐτὴ μὲν κλίνασα τότε τὸ γόνυ ἐπλη-
σίασε τὸ οὐ; της εις τὸ διάφραγμα, ἐγὼ δ' ἰστά-
μενος ὄρθιος με τοὺς βραχίονας ἐσταυρωμένους
και τὴν κεφαλήν κεκλιμένην ἐσκεπτόμην.

Ἐξ ὅτων ἠδυνήθη να ἶδω, ἡ γυνὴ αὐτὴ μοι
ἐφάνη τύπος καλλονῆς. Τὸ κάτω του προσώπου
της ἦτο νεάζον, ἀπκλὸν και στρογγύλον, τὰ χεῖ-
λη της ἰσοδόκιμα και λεπτά, οἱ ὀδόντες της,
οὐ; καθίστα ἐτι λευκότερους ἢ μέχρις αὐτῶν
ὄρθιους ἐκ βελούδου προσωπίς, ἦταν μικροί,
αἱ χεῖρες της ἦσαν χυταὶ, τὸ ἀνάστημά της κομ-
ψόν, ἡ κόμη της μελάνη ἐκ τριχῶν λεπτῶν κυμα-
τίζουσα ἐπὶ τῆς κορδέλης της, και ὁ μικρὸς αὐτῆς
ποὺς προβαίνων τῆς ἐσθῆτος ἐφάνετο μόλις ὑπο-
στηρίζων τὸ σῶμα τουτο, τὸ ὅλως ἐλαφρόν, ὅλως
χαρῖεν, και ὅλως ἐνκέρειον. Ἢ! ἦτο θαυμάσιον
πλάσμα! ὦ! ἐκεῖνος ὅστις ἤθελε τὸ λάβει· αἰ-
τὸ στήθος του, και ἤθελε γνωρίσει τὸ ἀξίερα-
στον τῆς ψυχῆς του, και ἤθελε αἰσθανθῆ ἐπὶ τῆς
καρδίας του τοιοῦτους παλμοὺς, ὡς ἀνασκιε-
τήσεις ταύτας, τοὺς νευρικοὺς αὐτοὺς σπασμούς,
και ἤθελε δυνηθῆ να εἰπῇ, τὰ πάντα εἶναι ἐρωί
δι' ἐμέ, δι' ἐμέ μόνον μετὰ τῶν ἀνθρώπων, δι'
ἐμέ ἦτο προσωρισμένος ὁ ἄγγελος οὗτος, ὦ! ὁ
ἄνθρωπος ἐκεῖνος! ἐκεῖνος!

Αὐταὶ ἦσαν αἱ σκέψεις μου αἰτινες διεκόπησαν
ἀμχ εἶδον τὴν γυναῖκα αὐτὴν ἀνεγειρομένην, στρα-
φεῖσταν πρὸς με και λέγουσάν μοι με φωνὴν δια-
κοπτομένην και παράφρων, — Κύριε, εἶμαι ὡ-

σηματωσεν ἰακ νόσημα εἰς τὸ νουναθῆναι τῆς

ραία, σὰς τὸ ὄμμα, εἶμαι νέα δεκαενναετής· μέγροι τοῦδε διετέλεσα ἄγνη ὡς ὁ ἄγγελος τῆς δημιουργίας... πῶρα πλέον... — ἐξέτασε τὸς βραχίονάς της περὶ τὸν τράχηλόν μου — πλὴν τῶρα! ἀνήλω εἰς Σέ, ... λάβε με! ...

Ἐν τῷ ἀναψυχθέντι τὰ χεῖρά της προσκολλόμενα εἰς τὴν χεῖρά μου, καὶ ὁ τύπος τοῦ δῆγματος μάλλον ἢ ἀσπασμοῦ διεχύθη καθ' ὅλον τὸ ἀνατριχιάσαν καὶ παραλυθὲν σῶμα τῆς νέρας· οὐ φλογερὸν ἀπῆλθε ὑπὸ τῶ ὄμματά μου.

Μετά τινος στιγμῆς τὴν εἶχον εἰς τῆς ἀγκάλας μου ἡμιθνή καὶ ὀλολύζουσα.

Συνελθούσης βραδέως εἰς ἐκείνην διεκρίνα δια τῆς προσωπίδος της τοῦ δεξιόχειρός της ἐξαγρωθέντας καὶ εἶδον τὸ κάτω τοῦ προσώπου της ὡς χρόν, καὶ ἤκουσα τοὺς ὀδόντας της τρίζοντας ὡς συμβαίνει εἰς τὸν παραξυσμὸν. Πάντα ταῦτα καὶ τῶρα ἀκόμη τὰ βλέπω.

Ἀναπολήσασα δὲ ὅτι πρὸ ὀλίγου συνέθη καὶ ἐπιθεῖσα πρὸ τῶν ποδῶν μου — ἐὰν ἔχατε ὀλίγην συμπάθειαν, με εἶπεν ὀλολύζουσα, καὶ ὀλίγον οἶκτον, ἀποστρέψατε τὰ πρόσωπόν σας ἀπ' ἐμοῦ, μὴ ζητήσητε ποτὲ καθόλου νὰ με γνωρίσητε, ἀφῆσατέ με ν' ἀναχωρήσω καὶ λησμονήσατε τὰ πάντα, ἀφοῦ ἐγὼ θὰ ἐνθυμῶμαι!

Εἰς ταῦτα, ἀνεγερθεῖσα ταχέως ὡς ἰδέα τις ἤτις μὰς ἐκφεύγει καὶ ὄρμησασα πρὸς τὴν θύραν ἤνοιξεν αὐτήν καὶ στραφεῖσα πρὸς με ἀπαξ μόνον — Μὴ με ἀκολουθήσητε, εἶπε.

Καὶ ἡ θύρα κλεισθεῖσα βιαίως μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐμοῦ τὴν ἀφήρηκεν ὡς φάντασμα, καὶ ἐκτοτε δὲν τὴν ἐπανείδον!

Δὲν τὴν ἐπανείδον πλέον! ἂν καὶ ἐκτοτε δέκα μῆνες περῆλλον καὶ τὴν ἀνεζήτησα πανταχοῦ εἰς τοὺς χοροὺς, εἰς τὰ θεάματα καὶ εἰς τοὺς περιπάτους. Ὅσακις ἐβλεπον μακρόθεν γυναῖκα με ἀνάστημα κομψόν, με πόδα μικρόν καὶ κόμην μελανήν, τὴν ἠκολούθουν, καὶ πλησιάζων αὐτήν τὴν παρετήρουμ κατὰ πρόσωπον ἐλπίζων ὅτι ἐκ τοῦ ἐρυθρήματός της ἤθελε προδοθῆ. Ἀλλ' εἰς οὐδὲν μέρος δὲν τὴν ἀνεῦρον, δὲν τὴν ἐπανείδον, εἰμὴ μόνον κατ' ἄναρ! Ἢ! ἐκεῖ ἐπανήρχετο, ἐκεῖ τὴν ἠσθάνομην, ἠσθάνομην τόσον ζωηρῶς τοὺς γλυκεῖς ἀσπασμούς της, τὰ δῆγματά της, καὶ τῆς θεαπέρας της, ὡςτα μοὶ ἐφάνοντο ὡς νὰ προῆρχοντο ἐκ τοῦ ἄδου ἔπειτα ἢ προσωπίς ἐξηφανίζετο, καὶ πρόσωπον πρωτοφανές μοὶ παρουσιαζέτο, ὅτε μὲν ἀντικειμένον ὡς ὑπὸ νέφους καλυπτόμενον, ὅτε δὲ λαμπρὸν καὶ περιεστημέ-

νον ὅτε δὲ ὠχρὸν με κρηνίον λευκὸν καὶ γυμνόν, με τὸ κοίλωμα τῶν ὀφθαλμῶν κενὸν με ὀδόντας κλονουμένους καὶ ἀραιούς. Τέλος ἀπ' ἐκείνης τῆς νυκτός ζω, ἐκκαίόμενος ὑπὸ ἐρωτος κενώδους πρὸς γυναῖκα ἣν δὲν ἐγνώρισα, ἐλπίζων πάντοτε καὶ πάντοτε ἀπατώμενος εἰς τὰς ἐλπίδας μου, ζηλειῶν ἀδίκως χωρὶς νὰ ἤξεύρω ποῖον, καὶ μὴ τολμῶν νὰ ὁμολογήσω τοιαύτην μαρίαν, καὶ ἐν τούτοις ὑπ' αὐτῆς καταδιωκόμενος, κατατρίχόμενος καὶ καταστρεφόμενος.

Εἰς ταῦτα καταλήξας καὶ ἐλκυσας ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ ἐπιστολῆν. — Ἦδη ἀφοῦ σὰς διηγήθη τὰ πάντα, με εἶπε, λάβε τὴν ἐπιστολὴν αὐτήν καὶ ἀνάγνωθι!

Λαθῶν αὐτὴν τὴν ἀνέγνωσα περιέχουσαν ταῦτα·

» Ἄρα γε ἐλησμονήσατε ἤδη δυστυχῆ τινὰ γυναῖκα, ἣτις οὐδὲν ἐλησμονήσεν, ἀλλ' ἦτις μὴ » δυναμένη νὰ λησμονήσῃ ἀποθνήσκει; Ὅταν » θὰ λάβετε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην δὲν θὰ ὑπάρ- » χω πλέον. Τότε ὑπάγετε εἰς τὸ νεκροταφεῖον » τοῦ Père Lachaise, εἶπατε εἰς τὸν νεκροθά- » πτην νὰ σας δεῖξῃ μεταξὺ τῶν τελευταίων τά- » φων ἐκεῖνον ὅστις θὰ φέρῃ ἐπὶ τοῦ τύμβου κε- » χαραγμένον τὸ ἀπλοῦν ὄνομα «Μαρία» καὶ ὅταν » ἔλθητε εἰς αὐτὸν γονατίσατε καὶ δεήθητε. »

— Λοιπὸν, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἀντώνιος, λαθῶν τὴν ἐπιστολὴν ταύτην χθὲς, μετέβην σήμερον τὸ πρωὶ εἰς τὸ νεκροταφεῖον. Ὁ νεκροθάπτης με ὠδήγησεν εἰς τὸν τάφον καὶ ἔμεινα ἐκεῖ ἐπὶ δύο ὥρας γονυκλιτῆς δεόμενος καὶ κλαίων. Ἐνοεῖς ἤδη! ὁ τάφος αὐτός περιέκλειε τὴν γυναῖκα ἐκείνην! ... ἡ φλογερὴ ψυχὴ της ἀπέπτη, τὸ δὲ σῶμά της φανερὸν ἐβράχυσθη ὑπὸ τῆς ζηλοτυπίας καὶ τῆς τύφως τοῦ συνειδότος· ἦτον ὑπὸ τοὺς πόδας μου καὶ ἔζησεν καὶ ἀπέθανεν ἄγνωστος! εἰς ἐμὲ, ἄγνωστος! Ὅπως ἐν τῷ τάφῳ οὕτω καὶ ἐν ἐμοὶ ὑπάρχει ἄγνωστος! καὶ ὅπως ἐν τῷ φερέτρῳ ἐπέθη, οὕτω καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἐνεκλείσθη λείψανον κρυπτόν καὶ ἄπνον. Ἢ! γνωρίζεις ὅμοια τῷ τοιοῦτῳ; ἤξεύρεις συμβᾶν τόσον παράδοξον; Ἦδη δὲν ὑπάρχει πλέον ἐλπίς, δὲν θὰ τὴν ἐπανεῖδω θὰ τὴν ἐκαθάψω, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπανεύρω τοὺς χρακτῆρας με τοὺς ἐποίους νὰ δυνηθῶ νὰ ἐπανασυνθίσω τὸ πρόσωπόν της. Καὶ τὴν ἀγαπῶ πάντοτε! καταλαμβάνεις Ἀλέξανδρε, τὴν ἀγαπῶ μενιδῶς καὶ θὰ φονεῦθῶ παραχρῆμα διὰ νὰ ἐνωθῶ μετ' αὐτῆς· ἐὰν ἦναι βέβαιον ὅτι δὲν θὰ μοὶ μεῖνη ἄγνωστος εἰς τὴν αἰωνιότητα, ὡς διαμένειν εἰς ἐμὲ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας μοὶ ἤρπασεν ἐκ τῶν χειρῶν τὴν ἐπιστολὴν, τὴν ἠσπίασθη ἐπανειλημμένως καὶ ἤρπασε νὰ κλαίῃ ὡς παιδίον. Τότε ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν καὶ μὴ δυνάμενος νὰ τὸν παρηγορήσω, ἐκλαίον καὶ ἐγὼ μετ' αὐτοῦ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

I. Γ. ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗΣ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

Περὶ τῶν ἐν τῷ Ἀρσάκειῳ Παρθεραγωγείῳ τῆς Φιλικπαυδεντικῆς Ἑταιρίας ἐνιαυσίῳ ἐξετάσει ὑπὸ τοῦ Γραμματέως αὐτῆς Χ. Ν. Φιλαδέλφειος ἀ αγρωσθεῖσα τῇ 20 Ἰουρίου 1865.

Κύριοι!

Ἔθος σχολειακὸν ἐπικρατεῖ, καθ' ὃ ἐν τῷ τέλει τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων κηρύττουσιν οἱ διέποντες τὰ σχολεῖα πανδήμως τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν, ἐπαινοῦντες τὴν ἐπιμέλειαν τῶν προβιβαζομένων καὶ ἐλέγχοντες τὴν ἀμέλειαν τῶν ὑστεροῦντων· τοῦτ' αὐτὸ κἀμνεῖ κατ' ἔτος καὶ τὸ Ἀρσάκειον διὰ τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς ἐπὶ τῶν σχολείων ἐπιτροπῆς αὐτοῦ. Ἀλλ' ἀτυχῶς ἀπόντος σήμερον πολὺ μακρὰν ἡμῶν τοῦ εὐφροδῶς συναδέλφου ἡμῶν, τοῦ ἀξιότιμου κυρίου Α. Μελά, ὁ κληρὸς ἔπεσεν ἐπ' ἐμὲ νὰ ἐκπληρώσω τὸ ἔργον τοῦ εἰσηγητοῦ, καὶ ἰδοὺ σὰς ἐλθέτω ἰσχυρότατα τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἤδη περατωθεισῶν ἐξετάσεων.

Ἐκ τῶν 375 ἐξωτερικῶν, 402 ἐσωτερικῶν συσσίτων, καὶ 45 ἡμισυσσίτων, ὧν πεντακοσίων εικοσιδύο μαθητῶν τοῦ καταστήματος, παρεστάθησαν εἰς τὰς ἐξετάσεις 350, ἦτοι ἐκ τῶν 130 ἐξωτερικῶν τοῦ προκαταρκτικοῦ διηρημένου εἰς ἀλληλοδιδασκτικὴν καὶ συνδιδασκτικὴν, αἱ μὲν 100 τοῦ ἀλληλοδιδασκτικοῦ, ἐξεταζόμεναι κατὰ μῆνα, δὲν ὑπέστησαν ἄλλας ἐξετάσεις, παρεστάθησαν δὲ αἱ 30 τοῦ συνδιδασκτικοῦ, ὧν αἱ 27 προβιβάσθησαν εἰς τὴν Α'. τοῦ Ἑλληνικοῦ διεκρίθησαν δὲ ἐν αὐταῖς ἡ Βασιλικὴ Θεοδώρου, Ἀμαλία Σπῆθ καὶ Ἄννα Κανελοπούλου.

Ἐκ δὲ τῶν 38 ἐσωτερικῶν καὶ ἡμισυσσίτων ἐξετάσθησαν 49, καὶ 44 μὲν αὐτῶν προβιβάσθησαν εἰς τὴν Α'. τὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ, 4 δὲ εἰς τὸ συνδιδασκτικόν διεκρίθησαν μεταξὺ αὐτῶν ἡ Ἑλένη Φωκᾶ, Καλλιόπη Νικολοπούλου καὶ Αἰκατερίνη Νάουφελ' ἡ τελευταία αὕτη ἐκ τῶν προσφύγων Σύρων ὀρφανὴ ὑπότροφος, ὅτε εἰσῆλθεν

εἰς τὸ κατάστημα δὲν ἐγνώριζε παντελῶς τὴν Ἑλληνικὴν.

Τάξις Α'.

Ἐκ τῶν 29 ἐσωτερικῶν καὶ ἡμισυσσίτων τῆς Α'. τάξεως ἐξετάσθησαν αἱ 25, ἐξ ὧν προβιβάσθησαν εἰς τὴν Β'. τὰς 15 μὲν τῶρα, 3 δὲ τὸν 7θρον ἀφοῦ μελετήσωσιν ἀριθμητικὴν καὶ ἐξετασθῶσι. Διεκρίθησαν δὲ εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἡ Βιργινία Ἀμπελά, Μαρία Κωνσταντινίδου καὶ Πετρούλα Σιγανοῦ.

Ἐκ δὲ τῶν 58 ἐξωτερικῶν ἐξετάσθησαν αἱ 46, ἐξ ὧν προβιβάσθησαν αἱ 23 εἰς τὴν Β'. τὰς τῶρα, 42 δὲ ἀδύνατοι κατὰ ἐν μᾶθημα μέλλουσι νὰ προβιβασθῶσι τὸν 7θρον ἀφοῦ μελετήσωσιν ἀριθμητικὴν καὶ ἐξετασθῶσι. Διεκρίθησαν δὲ ἐν αὐταῖς ἡ Ἑλένη Κωνσταντινίου, Μαρία Ἀντωνίου, Καλλιόπη Τζαμτζῆ καὶ Εὐνίκη Δημητριάδου.

Τάξις Β'.

Ἐκ τῶν 31 ἐσωτερικῶν τῆς Β'. τάξεως παρουσιάσθησαν εἰς τὰς ἐξετάσεις 26 καὶ προβιβάσθησαν εἰς τὴν Γ' αἱ 25· διεκρίθησαν δὲ μεταξὺ αὐτῶν ἡ Ἐλισάβετ Τάταρη, Εὐρυδίκη Ἀρβάλη, Ἀλεξάνδρα Γονατᾶ, Ἀφροδίτη Γιαννακοπούλου, Αἰκατερίνη Παπαλεξοπούλου, Σοφία Σχινᾶ, Μαρία Παπάγου, Κυριακούλα Οἰκονόμου, Εὐανθία Λαδιανοῦ, Σοφία Σταυριανοῦ, καὶ Ἀσπασία Καρασπύρου· ἐδίδαξε δὲ τὴν τάξιν ταύτην ὁ Κύριος Πάνος. Παρατηρήσεως ἄξιον εἶναι ὅτι ἡ ἐπιμέλειαι καὶ ἡ πρόοδος τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης ἐπέστυραν ἰδίως τὸν ἐπαινὸν τοῦ Συμβουλίου.

Ἐκ τῶν 53 ἐξωτερικῶν τῆς αὐτῆς τάξεως ἐξετάσθησαν αἱ 45, ἐξ ὧν αἱ 37 προβιβάσθησαν· διεκρίθησαν δὲ μεταξὺ αὐτῶν ἡ Ἑλληνικὴ Κωνσταντινίου, Αἰκατερίνη Σκουπέρη, Σοφία Βεροπούλου καὶ Ἀθηνᾶ Ἐμμανουήλ.

Τάξις Γ'.

Αἱ 16 ἐσωτερικαὶ τῆς Γ' τάξεως ἐξετάσθησαν ὅλαι, ἐξ ὧν 11 μὲν προβιβάσθησαν ἤδη εἰς τὴν Δ'. 3 δὲ παρηνήθησαν νὰ μελετήσωσιν ἑλληνικὰ, καὶ 2 ἀριθμητικὴν καὶ νὰ προβιβασθῶσι τὸν 7θρον μετὰ δευτέρας ἐξετάσεις. Εἰς τὴν τάξιν ταύτην διεκρίθησαν ἡ Βενέτζ Ἀναγνωστοπούλου, Ἰουλιὰ Ἀρίδα καὶ Μαρία Σαμαρτζίδου.

Ἐκ δὲ τῶν 47 ἐξωτερικῶν ἐξετάσθησαν αἱ 44

και προεβιβάσθησαν εις την Δ' τάξιν αϊ 35, και 6 τον 7θρον απου μελετήσωσι και εξετασθωτι παλιν εις την αριθμητικήν. Διακριθήσαν δε η Ελίζα Δελενάροδου, Σοφία Πρινάρη και Ελένη Παπανδρέου.

Τάξις Δ.

Εκ των 21 εσωτερικων της Δ' τάξεως εξητάσθησαν αϊ 16 και 6λαι προεβιβάσθησαν εις την Ε' τάξιν αϊ δε διακριθείσαι τούτων εισιν η Ειρήνη Πρινάρη, Αθηνά Σατά, Ειρήνη Γλυκη, και Χαρίκλεια Στυλούδη.

Εκ δε των 54 εξωτερικων εξητάσθησαν αϊ 49, και 35 προεβιβάσθησαν τώρα, 11 δε μέλλουσι να προεβιβάσθωσι τον 7θρον απου μελετήσωσι και εξετασθωσι εις την αριθμητικήν. Διακρινόμεναι της τάξεως ταύτης εισιν η Μαριγώ Απέργη, Ακριθή Κοντογούρη, Παυλίνα Μίνωος, Εύφροσύνη Μιχαλοπούλου και Εύφροσύνη Αζάρου.

Τάξις Ε.

Αϊ 12 μαθητριάς εσωτερικαί και 33 εξωτερικαί της Ε' και τελευταίας τάξεως θέλουσιν εξετασθωτι απου αυριον τας απολυτηριους αυτων εξετάσεις τω δε αποτέλεσμα αυτων θέλει εκτεθη προσεχώς.

Γαλλική γλώσσα.

Απο πέρυσιν εδόθη περισσοτέρα εκτασις εις την σπουδην της Γαλλικής γλώσσης κατὰ την πολλακις εφορασθείσαν επιθυμίαν πολλων γονέων. Η μὲν Κυρία Διευθύντρια εδίδαξε τας δύο ανωτέρας τάξεις, η δε αξιότιμος Γαλλίς Κυρία Μαρομντέν τας λοιπάς τάξεις επί πολλὰς ώρας επιμελώς και ευμεθόδως. ελθούσης δε της Ελβετης διδασκαλου των εργοχειρων προ ενος περιπου μηνος της Κυρίας Lacombe, την οποίαν επιλοδώρησεν, ως εισιν γνωστον, εις το κατὰστημα η ευεργέτης αυτου Κυρία Ειρήνη Γεωργ. Μαυροκορδάτου, επιτηδείας καθ' όλα και ομιλούσης κάλλιστα την Γαλλικήν, εχουσιν ευκαιρίαν τα κοράσια να γυμνάζωνται διηλεκτως και μετά πολλου ζήλου εις αυτην, και όλα σχεδον τα εσωτερικά κοράσια ευδοκίμουσι κατὰ το μάλλον και ήττον εις τα γαλλικά.

Μουσική.

Απελθούσης πέρυσιν εις την πατρίδα της της

Διδασκαλου του κυμβάλου, ανετέθη η διδασκαλία αυτου εις τον διδάσκαλον της φωνητικής μουσικής Κύριον Φαβρικέζην, γνωστον εν τη Ελλάδι εκ της πολυχρονίου διδασκαλίας του και εμπριθων μουσικων γνώσεων του η δραστηριότης και η επιμέλεια του Κ. Φαβρικέζην, δόντος ζων εις το μάθημα τουτο, εδικαίωσε καθ' ολοκληρίαν την εκλογην του Συμβουλίου. Εκ των διδασκομένων το κύμβαλον αριστεύουσιν η Ολυμπιάς Βιργιλίου, Θεοφανώ Γκιουμουσερδάνη, Αμαλία Αίνδεραμάτερ, Αριστέα Ζώτου και Ιουλία Προβελεγιού εις δε την φωνητικήν η Βασιλική Καλογερα, Χαρίκλεια Στυλούδη, Σεμίραμις Χαραλάμπους και Ελισάβετ Τάταρη.

Την ιχνογραφίαν εδίδαξε τας μὲν εσωτερικάς η αξιότιμος Ελληνίς Κυρία Ελένη Αλταμούρα, τας δε εξωτερικάς ο Κ. Λάντζας ευρέστησαν δε εις αυτην η Ελισάβετ Ιωάννου, Αμαλία Αίνδεραμάτερ, Σεμίραμις Χαραλάμπους και Αγγαία Σαϊτίδου.

Εις τα χειροτεχνήματα η σχολήθησαν ανενδότηως όλα τα κοράσια υπό την επιτήρησιν της Κυρίας Μαρίας Πυροπούλου, ιδίως όμως η δευτέρα τάξις ειργάσθη πολυ δια την οικονομίαν του κατὰστηματος ευδοκίμησαν δε εις την κεντηστικήν εξόχως η Ελένη Έβερτ και Αδαμαντία Κορόβελα.

Εκτός δε των τακτικων εργασιων όλα τα κοράσια απο του Αλληλοδιδασκτικού μέχρι της ανωτάτης κλάσεως εξησκήθησαν υπό της αγαθής Διευθυντριας και εις έργα φιλανθρωπίας, όλα εν γένει ειργάσθησαν ήλαρως και μετ' αγάπης υπέρ των πτωχων, θυσιάσαντα τας ώρας της ανέσεως των.

Οι αξιότιμοι συνάδελφοι Κύριοι Α. Μελάς, Π Ρομπότης και Γ. Κωνσταντινίδης εδίδαξαν ο μὲν την παιδαγωγικήν, ο δε την κατὰ Χριστον ήθικην, μαθήματα, ων τα αγαθα αποτελέσματα καθεκάστην γίνονται επαισθητά εις την αγωγήν των κορασιων, ο δε Κ. Γ. Κωνσταντινίδης τον Οδηγον της Αλληλοδιδασκτικής Μεθόδου εις την ανωτάτην τάξιν.

Ο Κ. Μελάς μετέφρασε και τινα εκ των ευμεθόδων βιβλίων των οντων εν χρήσει εις την Γαλλίαν δια τα νηπιαγωγεία, η παιδαγωγικά βύβλα, όπου τα διδασκόμενα παρίστανται δια καταλλήλων εικόνων, Ιεράς ιστορίας, φυσικής ιστορίας και ήθικων διηγημάτων, και ενησχολήθη εις την εφαρμογήν αυτων εις το αλληλοδιδασκτικόν, και τωσούτον ενθουσιάσθησαν τα παιδία, ωστε αγάλλεσται τις βλέπων με οπόσην επιθυμίαν προσέχουσιν

εις τα διδασκόμενα. Εις την εφαρμογήν ταύτην ευμνάσθησαν και αϊ μαθητριάς της 5ης τάξεως εξωτερικαί τε και εσωτερικαί.

Όλοι οι διδάσκαλοι και αϊ διδασκάλισσαι ειργάσθησαν επιμελώς γενομένοι παράδειγμα χρηστοθείας και σεμνότητος, ιδίως δε η Κυρία Μπαμπέτα Χάοκολ ανωτέρα διδάσκαλος των εσωτερικων ανεπτύξε λίαν αξιέπαινον ζήλον και μετά πολλης υπομονής και επιμελείας εδίδαξεν όλας τας τάξεις τα λεπτοεργήματα ouvrages d'agrément της βραβυτικής και τα αναγκαιούντα εις την οικιακήν οικονομίαν.

Αϊ δε μικραί διδασκάλισσαι αϊ πέρυσιν εκ της Ε' τάξεως μετά την αρίστευσιν των προσληφθείσαι εις το κατὰστημα Άννα Βαρβέρη, Ρουμπίνα Δημητρακοπούλου, Μαρία Παπα Λουκᾶ, Καλλιόπη Βουρουκλα και Ρωζάνη Χρήστου, επαγρυπνήσασαι λίαν φιλοτίμως εις τας τέσσαρας κλάσεις του κατὰστηματος αλληλοδιδάχως και διευθύνασαι το εσωτερικόν αλληλοδιδασκτικόν σχολειον, εδίδαξαν και εις τας δύο πρώτας τάξεις Καίτοι δε πολυ νέαι, δια της σοβαρότητος και σεμνότητος των επέσφραν την αγάπην και το σεβας των αρχαιων συμμαθητριων των και εδικαίωσαν πληρέστατα την εκλογην της Διευθύνσεως. Δύο εξ αυτων αϊ Κυρία Καλ. Βουρουκλα και Μαρία Παπα Λουκᾶ, απεσύρθησαν ήδη, και η μὲν απέρχεται να διδάσκη εις αξιότιμον Ελλ. οικογένειαν εν Αγγλίᾳ, η δε διευθύνει το σχολειον της πατρίδος της, του Δήμου Δριμείας της επαρχίας Λοκρίδας.

Η γυμναστική ωσαύτως δικάσεται αδικαίεπτως εν τω κατὰστηματι υπό του Κ. Χύστεντορφ ήτις συντείνει τα μέγιστα εις την υγείαν και ευζίζιν των κορασιων.

Εκτός δε των ειρημένων εργασιων εχουσι τα κοράσια και την πρόβλεψιν των ατομικων αυτων αναγκων, την φροντίδα του ήματισμου αυτων, την καθαριότητα των κλινων των, βράπτουσιν αϊ ιδιαι τα ενδύματά των, τα επισκευάζουσι χρειας τυχούσης αϊ προσβύτεραι μεριμνώσι περι των νεωτέρων. — Είναι γνωστον οτι υπάρχουσιν εν τω παρεναγωγείω πολλα κοράσια νήπια ακόμη και ανίκανα να θεραπεύωσι τας ανάγκας των εκαστον τούτων παραδίεται εις μίαν των προσβυτέρων συμμαθητριων του, είτε πτωχήν είτε πλουσίαν, ανευ διακρίσεως τύχης, αλλ' αρετής, ήτις υποχρεούται να το κτενίζη, να το καθαρίζη, να φροντίζη περι των ενδυμάτων του, της στρωμνης του και των άλλων αναγκων του, διό και καλείται μή-

τηρ αϊ τοιούται δε μητέρες κατὰ περιόδους μεταλλάσσονται, και με τοσούτην στοργήν και επιμέλειαν εκτελοουσι το έργον των τουτο, και τοσούτην αγάπην και σεβας δεικνύουσι τα μικρά προς ταύτας, ωστε ζωηρότερον παράδειγμα χριστιανικής αγάπης δεν δύναται τις να παρουσιάση.

Ακούσατε και άλλο παράδειγμα του αποτελέσματος του μαθήματος της ορθής παιδαγωγίας και της χριστιανικής ήθικης.

Εις τας αρχάς του παρελθόντος σχολικου έτους εφρέθεν το Συμβούλιον εις σύγχυσιν του προϋπολογισμου του ενικεν της παύσεως όλων των υποτροφων της Κυβερνήσεως. ήναγκάσθη παρὰ τα λοιπά οικονομικά μέτρα ν' απαγορεύση και την δωρεάν φοίτησιν ανεξαιρέτως, διό αϊ επιμελήτριας προηγγελμέναι αυστηρώς δεν εδέχοντο ουδενίαν μαθητριάν ανευ καταβολής των μηνιαίων διδάκτρων όλα λοιπόν ήναγκάσθησαν να φέρωσιν αυτά, εν δε κοράσιον της Β' τάξεως πάμπτωχον. Άλεξάνδρα Σταματίου, μη έχον πώς να καταβάλλη τα ζητούμενα, ανεχώρει κλαίον εκ του κατὰστηματος αϊ λοιπαί μαθητριάς συμμεριζόμεναι την θλίψιν της συμμαθητριας των, την παρεγορούσι, την σταματώσι και αποφασίζουσι να διατηρώσιν αυτην δι' εράνου την πρωτοβουλίαν ελαβον αϊ αξίως σήμεραν επαινούμεναι τρεις μαθητριάς, Ελίζα Δελενάροδου, Εύφροσύνη Μιχαλοπούλου, και Άθηνά Έμμανουήλ διορίζουσι μεταξύ των μίαν εισπράκτορα και αυτη εις την αρχήν εκάστου μηνος εισπράττουσα ανά πάντε και δεκα λεπτά, τον προαιρετικόν εκάστης έρανον, άμα συνεληφρούντο αϊ ε δραχμη τα διδάκτρα του πτωχου κορασιου, τας εδιδεν εις την επιμελήτριαν και ελάμβανε το εισιτήριον αυτου, και ούτω το διετήρησαν μέχρι σήμεραν. Τουτο δε ενήργησαν τόσον μυστικώς, ωστε επ' εσχάτων μόνον περιήλθεν εις γνώσιν της τε Διευθυντριας και του Συμβουλίου. Τίνος ανθρώπου η καρδια δεν συγκινείται βλέπων τους σπόρους των μεγάλων αρετων του χριστιανισμου και του ανθρωπισμου σπειρομένους εις τοιούτην αγαθήν γην!

Αυτη είναι εν συντόμω η κατὰστασις του παρεναγωγείου. Παραβάλλον δε τις το εφετεριον προς το περυσινόν και έκεινο προς το προπερυσινόν, ευρίσκει οτι το παρεναγωγείον προοδεύει επαισθητώς κατ'ετος και προβαίνει εις τον προορισμόν του εφέτος μάλιστα εκτός της περι τα μαθήματα επιμελείας παρετηρήθη και η διαγωγή χρηστοτέρα και ευπειθεια μεγίστη και αγάπη α-

δελφική μεταξύ των κορασιών εκτενεστέρα. Ἐμελεν ὅμως βίασκανος ὄφθαλμὸς νὰ ἀμαυρώσῃ τὴν παροῦσαν ἀκμὴν τοῦ καταστήματος. Τρεῖς ὑπομνηματογράφοι ἐφάνησαν σχεδὸν συγχρόνως εἰς τὴν δημοσιότητα, ἀπτόμενοι μᾶλλον ἢ ἤττον πικρῶς τοῦ Ἀρσακείου. Ὁ πρῶτος καὶ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου ἐκθέτων πρὸς τὸν Κύριον Ἰ. Πουρογὸν τῆς παιδείας τὰς περὶ γυναικείας ἐκπαίδευσως ἰδιοτρόπους θεωρίας του κηρύττεται ἐκθρόος ἄσπονδος τῶν παρθεναγωγείων ἐν γένει, ἰδίως δὲ τοῦ Ἀρσακείου· γνωμοδοτεῖ αἰ μητέρες κατ' οἶκον νὰ ἐκπαιδεύωσι τὰς κόρας των· τὰς θεωρίας του ταύτας ἐτύπωσεν εἰς φυλλάδιον, εἰς περιοδικὰ συγγράμματα, καὶ εἰς ἐφημερίδας ἀνατολῆς καὶ δύσεως· τὸ δημοσιεῖν τὰς ἰδέας του εἶναι δικαίωμα ἀδιὰφιλονείκητον παντὸς ἀνθρώπου, ἀλλ' ὁ καθηγητὴς ἐξ ἀκουσμάτων ἀτελῶν καὶ παραμορφωμένων ὠλίγησε καὶ εἰς εἶδος ὕβρεως ἢ συκοφαντίας, δι' ὧν στιγματίζεται δωρεὰν τὸ ἄγνον τοῦτο Παρθεναγωγεῖον εἰς τοιοῦτον ἀσυμπαθῆ τρόπον, ὥστε ἤθελεν ἀπορήσει τις πῶς πατρὸς θυγατέρων δὲν ἠθέλησε νὰ μετρήσῃ τὴν πατρικὴν στοργὴν τῶν ἀπόντων γονέων τῶν μαθητριῶν τοῦ Ἀρσακείου ἐν τῇ ἰδίᾳ ἑαυτοῦ συνειδήσει καὶ στοργῇ, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιπολαιότητος κατελύπησεν αὐτοὺς καὶ κατεθρόνισσε, διατρίβοντας τοὺς πλείους ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ· διέδωκε τοιαύτην ἀπαισίαν φήμην κατὰ τοῦ καταστήματος, τὴν ὁποῖαν ἀδύνατον ἄνευ φρίκης νὰ ἐπαναλάβῃ τις· εἶπε προσέτι λόγον λίαν βαρῦν καὶ τολμηρὸν, ὅτι αἱ παρατηρήσεις του τὸν ἔφερον εἰς τὸ ἀλάνθαστον συμπέρασμα ὅτι αἱ χειρότεροι σύζυγοι καὶ μητέρες γίνονται ἐκεῖναι, ὅσαι ἐν τοῖς παρθεναγωγείοις ἐξετράφησαν· ἂν ὄντως εἶναι ἀλάνθαστον τὸ συμπέρασμα τοῦτο, ὅ περιῖπου χιλιάδες ἐκπαιδευθεῖσαι ἐν τῷ Ἀρσακείῳ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του καὶ ἄλλαι τόσαι ἐν τοῖς λοιποῖς Ἑλλ. παρθεναγωγείοις τῆς τε Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας, γενόμεναι κακαὶ σύζυγοι καὶ κακαὶ μητέρες, ἤθελον παραλύσει τὸν σύνδεσμον τῆς κοινωνίας ὅλης! Τὸ συμβούλιον τῆς Ἐταιρίας καταρχῆν διὰ ταῦτα ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν τοῦ Σεβαστοῦ Ἰπουργείου τῆς παιδείας, καὶ πέποιθεν ὅτι δὲν θέλει βραδύνει νὰ δοθῇ ἢ προσήκουσα εἰς τὸ κτᾶστημα ἱκανοποιήσεις, ἴσως καὶ ἐπανορθωτικὴ τις ἐξήγησις ἀπὸ μέρους τοῦ ἰδίου Κυρίου Σαριπόλου.

Δεύτερον ἐρχεται ὁ κ. συντάκτης τῆς Πανδώρας, ὅστις σχολιάζων τὸ ὑπόμνημα τοῦ Κ. Σαριπόλου,

ἀποδοκιμάζει μὲν κατὰ τι τὸν ἀνωτέρω ἐκτεθέντα τρόπον αὐτοῦ, ἐπιδοκιμάζων ὅμως ἐν γένει τὰς θεωρίας του, ἐπιφέρει καὶ τὰς ἰδικὰς του· οὗτος εὐρίσκει ὑπέρμετρον τὴν πενταετὴ τῶν κορασιῶν σπουδὴν, ἀξίων ὅτι δύο ἔτη εἰσὶν ἀρκετὰ πρὸς ἀπόκτησιν διδασκαλικοῦ πτυχίου, ὡς ὄρισται περὶ τῶν ἡδὴ προκατηρημένων μαθητῶν τοῦ Διδασκαλείου· τοῦτο μᾶς φέρει εἰς τὴν ἀπορίαν πῶς μελετήσας τοιαύτην μέθοδον, ὥστε ἐντὸς δύο ἐτῶν νὰ μεταγίγεται, ἂν μὴ διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πᾶσα πρὸς διδασκαλίαν ἀρκούσα σοφία εἰς τὰς κεφαλὰς ἀνηλικίων παρθένων, δὲν ἐνήργησε τὴν πραγματοποίησιν αὐτῆς χρηματίσας καὶ σύμβουλος τῆς Ἐταιρίας ἐπὶ πολλὰ ἔτη! Ὁ Κύριος συντάκτης ἐκφέρει καὶ ἄλλην καινοφανῆ γνώμην, θεωρεῖ ἄτοπον τὴν παράδοσιν ἀνωτέρων μαθημάτων εἰς τὰς μελλούσας δημοδιδασκάλους, «διότι, λέγει, ἡ ἀγωγή ὅσῳ ἐντελεστέρα γίνεται, τόσῳ μᾶλλον ἀνυψοῖ τὸ φρόνημα· ἡ ἀνύψωσις δὲ αὕτη εἰς τὸν φύσει μάταιον Ἕλληνα, καθίσταται εἰς ἄκρον ἐπικίνδυνος» ἀρχὴ ἐναντία τῆς προόδου ἐν γένει καθ' ἡμᾶς, ἐναντία τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ σύμπαντος, ἐναντία τοῦ ἀνθρωπισμοῦ· διότι τὸ πᾶν ὀργᾷ πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὴν βελτίωσιν.

Ὁ πρῶτος δὲ καὶ ὁ δεύτερος ὁμοῦ εὐρίσκουσιν ὀλεθρίαν τὴν συνδικαίτησιν τῶν εὐπόρων παιδῶν μετὰ τῶν ἀπόρων. Διὰ νὰ συμφωνήσῃ τις μετ' αὐτῶν ἔπρεπεν ὅλως νὰ ἀγνοῇ τὸν ἐσωτερικὸν ὀργανισμὸν τοῦ Παρθεναγωγείου. Τὰ κοράσια εἰσερχόμενα ἐντὸς τοῦ Ἀρσακείου ἀπεκδύονται ὡς οἱ νεκροὶ τοῦ Λουκιανοῦ, καὶ τὸν τύπον, καὶ τὴν οἴησιν, καὶ τὴν πολυτέλειαν, καὶ τὰς τρυφάς, καὶ πᾶσαν ἄλλην μαλακότητα, καὶ ἀρχίζουσιν εὐθὺς νέαν ζωὴν, τὴν ὁμοίωμορον λιτὴν δίκαιαν τοῦ καταστήματος· ἡ ἀρχοντοπούλα δὲν διακρίνει ἂν ἢ σύνοικος αὐτῆς καὶ συμμαθήτρια εἶναι ἰσόμοιρος αὐτῆς ἢ κναφέας κόρη· οὔτε αὕτη εἰς ἐκείνην ἀναγνωρίζει ὑπεροχὴν οἰκονομικήν· ἡ αὐτὴ ἐνδυμασία, ἡ αὐτὴ τροφή, ἡ αὐτὴ δίκαια, ἡ αὐτὴ περιποίησις· οὐδὲ δίδεται ἀφορμὴ ἀμίλλης περὶ τὰς κοσμικὰς ματαιότητας· μόνη δὲ ἄμιλλα εἶναι ἡ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς χρηστοτηθείας.

Τρίτον ὑπόμνημα εἶναι τὸ τοῦ Κ. Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου, τὸ καὶ φανερώτερον, πρῶτον κατὰ χρονολογίαν. Κατὰ τὸν 8ῶριον τοῦ 1861 ὅτε αὐτὸς ὁ Κ. Βυζάντιος ἦτο διευθυντὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων ἐξεδόθη Β. Διάταγμα, δι' οὗ ὄρισθη τὸ Ἀρσακεῖον ὡς διδασκαλεῖον τῶν κορασιῶν, καὶ τῷ ἐχορηγήθη τὸ προνόμιον νὰ ἐνεργῇ

διδασκαλικὰς καὶ πτυχικὰς ἐξετάσεις μόνον διὰ τῶν ἐγνωσμένων διδασκάλων τοῦ καταστήματος, προεδρεύοντος τοῦ Κ. Διευθυντοῦ τῶν σχολείων· ἔχον οὕτω,

Θεωρήσαντες ὅτι τὸ ὑπάρχον διδασκαλεῖον, ὡς ἔχει μέχρι τοῦδε, ἐκπληροῖ μόνον τὸν σκοπὸν τῆς ἐξετάσεως καὶ τῆς βαθμολογήσεως τῶν διδασκαλισσῶν, οὐχὶ δὲ καὶ τὸν τῆς μορφώσεως αὐτῶν.

Θεωροῦντες ὅτι τὸ πρὸς μόρφωσιν διδασκαλισσῶν ἐγκρίσει μὲτέρα, συστηθὲν καὶ ὑπὸ τῆς Φιλ. Ἐταιρίας συντηρούμενον σχολεῖον, παρέχει πλήρη ἐγγύη τῆς ἐντελοῦς ἐκπληρώσεως τοῦ σκοποῦ τοῦ Νόμου καθόσον ἀφορᾷ τὰς μελλούσας ν' ἀναλάβωσι τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ γυναικείου αὐτοῦ διδασκαλισσῶν. . . . διατάττομεν

α) Τὸ Σχολεῖον τῆς Φ. Ἐτ. ἀναγνωρίζεται ὡς συμπληροῦν τὸ διδασκαλεῖον· καθόσον ἀφορᾷ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν διδασκαλισσῶν.

β) Ἡ κατάταξις εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο θέλει γίνεσθαι συμφώνως πρὸς τὸν ἰσχύοντα ὀργανισμὸν αὐτοῦ.

γ) Αἱ ἐξετάσεις τῶν ὑποψηφίων διδασκαλισσῶν κατὰ τὰ ἀρ. 13. καὶ 14 τοῦ ἐιρημένου νόμου θέλουσι γίνεσθαι ὑπὸ ἐπιτροπῆς συγκεκμημένης ἀπὸ τῶν Διευθυντῶν τοῦ Διδασκαλείου ὡς πρόεδρον καὶ τοὺς ἐν τῷ Σχολείῳ διδασκάλους τῆς ἀνωτάτης τάξεως. κ.τ.λ.

Τὸ διάταγμα τοῦτο φανερὸν ὅτι ἀφῆρσε μὲγα μέρος τῆς ἐπιβρόχης τοῦ Διευθυντοῦ ἐπὶ τῶν ἐξεταζομένων, καθότι πρότερον ἦσαν ἠναγκασμένα τὰ ταλαίπωρα κοράσια νὰ φυλάττωσι τὴν θύραν αὐτοῦ, διὰ νὰ ὑποστῶσι τὰς ἐξετάσεις των ἐνώπιον αὐτοσχεδίου ἐπιτροπῆς, καὶ κατὰ τὰς στιγματίας κρίσεις αὐτῆς καὶ τοῦ Διευθυντοῦ ἀγνωσῶντων πικρῶς τὰς δυνάμεις τῶν κορασιῶν ἐβαθμολογοῦντο· διὸ ἐρχεται σήμερον ὁ Κ. Βυζάντιος νὰ καταστρέψῃ τὸ εὐεργετικὸν τοῦτο διάταγμα, καὶ νὰ καθυποτάξῃ τὸ ἀνυπότακτον δῆθεν τοῦτο καθίδρυμα εἰς τὸ ὑπουργεῖον ὅπως αὐτὸ διορίζῃ καὶ παύῃ ὅσους καὶ ὁποίους ἐγκρίνει διδασκάλους, διέπῃ αὐτὸ κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ ἀφομοιώσῃ αὐτὸ ἐν γένει πρὸς τὰ λοιπὰ τοῦ εἴδους τούτου δημοσίου καταστήματα, καθ' ὅν χρόνον περιγράφει τὰ δημοσίου αὐτοῦ ὁ ἴδιος, ὡς ἐξῆς·

Τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας ἐγκαρδιώθη ἡ ἐνέργεια ἢ πειθαρχία, χωρὶς τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει τάξις, ἔμεινεν ὄνομα κενόν· νέοι ἀδόκιμοι καὶ ἀκατάρτιστοι, πολλοὶ δὲ καὶ ἀπόβλητοι διὰ φουλότητα ἡθῶν, παρεσέφερον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν δι' αἰώματα ἐπαναστατικῶν αἰ ἀλλεπάλληλοι καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀδικαιολόγητοι παύσεις καὶ μεταθέσεις τῶν δημοδιδασκάλων, τὰς ὁποίας ἐπέβαλλεν ἐκάστοτε εἰς τὸ ὑπουργεῖον ἢ τῶν πληρεξουσίων θελήσει, ἐπέφερε τὸ μεγαλύτερον εἰς τὴν ὑπαλληλίαν σκάνδαλον· τὸ ἀνεπιτήρητον τῶν διδασκάλων, δι' ἑλλειψιν ἢ κακίην θέλησιν τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, ἀφῆκεν αὐ-

τοὺς, φυγοπόνους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, αὐτεξουσίου νὰ διδάσκωσιν ἢ μὴ· τῆς χρηματικῆς ἐπὶ πᾶσι βοηθείας τοῦ δημοσίου ἐκλιπούσης ἢ περισταλείσης, οἱ δῆμοι, εἴτε ἀμχανοῦντες ἀληθῶς, εἴτε καὶ δυστροποῦντες πρὸς τὴν τακτικὴν τῶν διδασκάλων μισθοδοσίαν, ἀφείλον ἀπ' αὐτῶν, ἄλλως τε καὶ ὀλιγομίσητον, πᾶσαν περὶ τὸ διδάσκειν ὄρεξιν.

Ἄπασα, ἐνὶ λόγῳ, ἡ μηχανὴ τῆς ἀλληλοδιδασκαλίας παρελύθη, καὶ σήμερον ἔχει ἀνάγκη ὅλης τοῦ ὑπουργείου τῆς μερίμνης καὶ τῆς ἀμέσου καὶ δραστηρίας τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ ἐπιβλέψαι πρὸς ἐπανόρθωσιν αὐτῆς.

(Ἐφημερὶς τῶν Φιλομαθῶν ἀρ. 563. 4 Ἰουνίου 1865).

Δὲν θέλομεν νὰ ἀναλύσωμεν τὴν ἔκθεσιν τοῦ Κ. Βυζαντίου, ἥτις κυρίως περιστρέφεται εἰς ἐν καὶ μόνον ἀπορεῖ μὲγάλως καὶ ἀμχανεῖ ποῦ νὰ κατατάξῃ τὸ Ἀρσακεῖον, ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς ἢ δημοσίοις καταστήμασιν; ἀφοῦ δὲ τὸ σταθμίξῃ μετὰ δράμια τοῦ δημοσίου καὶ μ' ἐκεῖνα τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ τὸ εὐρίσκει ζήκιο κατὰ τὸν Κ. Τερτσέτην, τὸ κηρύττει οὐδέτερον, κρᾶμα ἀτομικῶν ἐνεργειῶν καὶ πρωτότυπον αὐθυπάκτου ὑποστάσεως. Ἀλλ' ὑπάρχει ὡ ἀγαθὸ Βυζάντιος καὶ ἄλλο ζῦγιον, ὃ παρελείψατε, τὸ ἀληθέστερον, τὸ ζῦγιον τοῦ ἔθνους, τοῦ πανελληνίου· τὸ παρθεναγωγεῖον τῆς Φιλ. Ἐταιρίας δὲν εἶναι δημοσίον, δὲν εἶναι ἰδιωτικόν, ἀλλ' εἶναι ἐθνικόν· εἶναι πανελλήνιον· καὶ ἐπομένως δὲν ἐξαρτᾶται ἢ ὑπαρξίς του ἀπὸ τὰς συνδρομὰς τῆς Κυβερνήσεως ὡς λέγετε· ἡ ὑπαρξίς του ἔχει τὴν ῥίζαν εἰς τὰς ἀθανάτους ψυχὰς τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος τοῦ Ἀρσακίου, τῆς Βαρόνης Σίνας καὶ Θυγατρὸς, τῆς κυρίας Δοσίτζα, καὶ ἀπείρων ἄλλων ἀιδίου μνήμης εὐεργετῶν αὐτοῦ. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἐφήμερος ἢ ὑπαρξίς του· ἀλλὰ ταυτίζεται μετὰ τὴν ὑπαρξίν τῶν σεβαστῶν τούτων ὀνομάτων.

Ἀξιόπαινος εἶναι ὁ ζῆλος τοῦ Κ. Βυζαντίου ἐπιθυμοῦντος νὰ διορθώσῃ τὰ κακῶς κείμενα, ἀλλ' ὁ ζῆλος του δὲν ἐφαρμόζεται παντελῶς ἐνταῦθα· διότι τὸ κτᾶστημα τοῦτο κυβερνώμενον ἀπὸ δωδεκαμελὲς ἐνιαυσίως ἐκλεγόμενον συμβούλιον, ἐνεργεῖν κατὰ τὸ διὰ Β. Διατάγματος ἐγκεκριμένον καταστατικὸν αὐτοῦ, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τῆς Κυβερνήσεως, μετ' ἧς εὐρίσκειται εἰς διηνεκῆ σχέσιν, ἔχον διδασκάλους ἐκ τῶν καλλιτέρων, ἀνεξαρτήτους καὶ αὐτοὺς, διεύθυνσιν ἐμπειροῦ, αὐστηροδικαίον, μητρικὴν πειθαρχίαν, ἐνεργεῖν, ἐπιμελείαν, ἱκανότητα, ἐπιτήρησιν ἀκριβεστάτην, τήρησιν τοῦ κανονισμοῦ καὶ τοῦ προγράμματος τῶν παραδεδομένων παρὰ τῆς Κυβερνήσεως μαθημάτων μέχρις εὐλαθείας, ἄπερ

είσι δείγματα τρανώτατα τῆς προόδου του, τὸ κατάρχημα λέγω τοῦτο δὲν κείται βεβαίως κακῶς.

Τὸ παρθεναγωγεῖον τῆς Φιλ. Ἑταιρίας Κύριοι, δὲν εἶναι χθεσινὸν ἢ προχθεσινόν ἀριθμῶν 30 περίπου κόμλους ἐνικυτῶν ἀπὸ τῆς συστάσεώς του διὰ Β. Δικτάγματος κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα τῆς ζωῆς του ἐδοκίμασε πολλὰς περιπετείας, τὸ ἐδιοίκησαν πολλοὶ ἀνεξάρτητοι χαρακτῆρες τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας, κατ' ἔτος ὑπὸ γενικῆς συνελύσεως τῶν ἐταίρων ἐλευθέρᾳ τῇ ψήφῳ ἐκλεγόμενοι, τὸ ἐκυβέρνησαν ἀξιοτίμοι διευθύντριαι μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας ἀνευρισκόμεναι ἐφοίτησαν εἰς αὐτὸ ἐτησίως 400—500 κοράσια, τὰ ὅποια κατὰ πενταετείαν ἀνανεούμενα παριστάτωσι τὸν σημαντικὸν ἀριθμὸν τῶν 3 περίπου χιλιάδων Ἑλληνίδων μαθητριῶν, ἐξ ὧν 1500 τοῦλάχιστον παρεδόθησαν εἰς τὸ πνελλήνιον διδασκαλίσσαι, πλείστα δὲ τούτων ἔγιναν ἤδη καλαὶ σύζυγοι καὶ καλαὶ μητέρες· οὕτω λοιπὸν πολυετῶς καὶ πολυειδῶς δεδοκιμῆμενον ἔπεισε τὴν Κυβέρνησιν ὅτι εἶναι ἄξιον τοῦ ὀνόματός του, φερέγγυον καὶ ὄλκ, πρότυπον διδασκαλείου ἐν τῇ Ἀνατολῇ, διὸ καὶ ἐξέδωκε τὸ εὐεργετικὸν ἐκείνο διάταγμα, σεβασθὲν τὸν κανονισμὸν καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ Ἀρσνακείου, ἐπιφυλάξαν δὲ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν αὐτοῦ. Πεποίθαμεν δὲ ὅτι ἐναντίον ὄλων τῶν ὑπομνημάτων καὶ τῶν ἐκθέσεων δὲν θέλει παύσει εὐνοοῦσα καὶ περιθάλπουσα τὸ παρθεναγωγεῖον τοῦτο ἡ Σ. Κυβέρνησις καὶ θέλει μάλιστα ἐνεργῆσαι νὰ μετατραπῇ τὸ εἰρημένον διάταγμα καὶ εἰς νόμον τοῦ κράτους.

Μετὰ ταύτην τὴν οὐχὶ περιττὴν πρέκβασιν ὀφείλω νὰ εὐχαριστήσω ἀπὸ μέρους τοῦ Συμβουλίου τὴν Κυρίαν Διευθύντριαν καὶ ὑποδιευθύντριαν τοῦ Παρθεναγωγείου διὰ τὴν ἄσκον καὶ μητρικὴν πρόνοιάν των καὶ διὰ τὰς ἀνεκτιμήτους ἀρετὰς αἱ ἀπειδῶς μεταδίδουσιν εἰς τὰ κοράσια, τοὺς δὲ διδασκάλους· καὶ διδασκαλίσας διὰ τὴν δραστηριότητα καὶ δικινετὴ διδασκαλίαν των, μάλιστα δὲ διὰ τὰ ζωντανὰ παραδείγματα τῆς χρηστῆς ἀγωγῆς.

Χαίρετε λοιπὸν, Κ. Ὑπουργέ, ὅτι ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Σ. Κυβερνήσεως τὸ Ἀρσνακίον Παρθεναγωγεῖον προσδεύει κατ' εὐχὴν εἰς τὸν προορισμὸν του. Χαίρετε Κ. Διευθύντρια, καὶ ὁ λοιπὸς χορὸς τῶν διδασκάλων, ὅτι ἀπλαμβάνετε τὴν ἀνάπαυσιν τῆς συνειδήσεως ὑμῶν, τὴν μόνην ἀτίμητον ἀμοιβὴν τῶν κόπων σας. Θυμῶνται καὶ σεῖς, μα-

θήτριαι, καὶ ἐξακολουθεῖτε τὸ στάδιον τῶν σπουδῶν σας εὐσταθῶς καὶ μετ' ἐπιμονῆς, πεπεισμένοι ὅτι θέλετε ἔχει πάντοτε ἐπαίνετας τῆς εὐπειθείας, τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς χρηστῆς ἀγωγῆς σας τὰ Συμβούλια τῆς Ἑταιρίας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ. Καθ' ἣν ἡμέραν ἀνεγινώσκετο ἡ ἀνωτέρω ἐκθεσις, ὁ πρὸ πολλοῦ διακκῆς τοῦ Κ. Βυζαντίου πόθος εἶχε λάβει τὴν ἐκπλήρωσιν του· ἐπίστρεψε ὀφθαλμῶν ἀπὸ Κερκύρας ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ Βασιλέως τῇ 17 Ἰουνίου νέον διάταγμα, ἀναθέτων τὴν ἐξέτασιν τῶν διδασκαλιστῶν εἰς ἐπιτροπὴν συγκειμένην ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῶν Δημοτικῶν σχολείων ὡς προέδρου, δύο καθηγητῶν γυμνασίου, ἑνὸς κληρικῶ καὶ ἑνὸς νομαρχιακοῦ δημοδιδασκάλου ἐκλεγθησομένων ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας. Ὁ πρόλογος τοῦ νέου διατάγματος ἐπιτηδείως δικαιολογεῖ τὸν διορισμὸν τῆς ἐξεταστικῆς ταύτης ἐπιτροπῆς διότι λέγει, διαλυθέντος τοῦ Διδασκαλείου, εἰς τοῦ ὁποίου τοὺς καθηγητὰς καὶ διδασκάλους, ὁ περὶ διδασκαλίας νόμος εἶχεν ἀναθέσει τὴν ἐξέτασιν τῶν δημοδιδασκάλων καὶ δημοδιδασκαλιστῶν, ἀνάγκη νὰ διορισθῇ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπιτροπὴ ἐκπληροῦσα τὸν ἐκλειπόντα τοῦ Διδασκαλείου σύλλογον. Ἀλλὰ διὰ τοῦ διατάγματος τοῦ 1864 ἡ ἐξέτασις τῶν δημοδιδασκαλιστῶν εἶχεν ἤδη ἐξέλθει ἐκ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Διδασκαλείου τῶν ἀρρένων καὶ εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τὸ Διδασκαλεῖον τῶν κορασιῶν· τούτου τὴν μνήσιν ὑπεξέφυγεν ἐπιτηδείως, ὡς εἶπαμεν, ὁ πρόλογος. Ἀς μακρῶν ἡμερῶν ἤδη ὅσοι ἔλαβον πείραν τῶν πρὸ τοῦ διατάγματος τοῦ 1861 γενομένων ἐξετάσεων, καὶ αἱ μακαρίσασιν τὰς μελλούσας δημοδιδασκαλίσας.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΥ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1821. (α)

ὑπὸ

ΠΛΥΛΟΥ ΛΑΜΠΡΟΥ. (β)

Ὁ Κ. Α. Βρετὸς, ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς Νοσηλῆς φιλολογίας (γ), ἀναφέρει ὡς τυπωθῆν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ ἐξῆς βιβλίον.

«Ὁρθόδοξος ὁμολογία τῆς καθολικῆς καὶ ἀπο-

(α) Συνέχεια ἀπὸ φυλλάδιου 60.

(β) Παρακλήσεις παρ' ἐμοῦ ὁ σφόδρ φίλος μου Κ. Σ. Οἰκονόμος ὅπως μοὶ χορηγήσῃ ὅσας ἐγνώριζεν εἰδήσεις περὶ τυπογραφείων ἐν Ἑλλάδι πρὸ τοῦ 1821, ἀπηύθυνέ μοι, μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ πρώτου μέρους τῆς κερύσεως πραγματείας ἐκτετακμένην ἐπιστολήν. Ἀπονέμων πρὸς τὸν πολυμαθῆ συγγραφεὴ δημοσίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν πρόθυμον αὐτοῦ συνέργειαν, καὶ ἐραυζόμενος ὅσα συντείνουσιν εἰς τὸν σκοπὸν μου, θέλω δημοσιεύσει μετὰ ταῦτα ὁλόκληρον τὴν ἐπιστολήν ὡς περιέχουσιν πλείστα ὅσα πολυτίμους φιλολογικὰς καὶ ιστορικὰς εἰδήσεις.

(γ) Τομ. Α'. σελ. 34 ἀρ. 101.

στολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολικῆς. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μονῇ. Ἐτε: ἀρχῆς Νοεμβρίου ἢ. Εἰς 8ον. προστίθεται δὲ ἐν σημειώσει «Συγγραφεὺς τῆς βίβλου ταύτης εἶναι Πέτρος ὁ Μογίλας» ἐτυπώθη δὲ ἐν τῷ πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ.»

Οὐδέποτε περιήλθεν εἰς χεῖράς μου τὸ βιβλίον τοῦτο· ἐπειδὴ ὁμοῦ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν βεβαίως δὲν ὑπῆρχεν τυπογραφεῖον ἐν Κωνσταντινουπόλει, φρονῶ ὅτι ἐὰν δὲν ἡμάρτησεν ὁ Κ. Βρετὸς εἰς τὴν ἀντιγραφὴν τῆς ἐπιγραφῆς καὶ πραγματικῶς σημειῖται ἐν τῷ βιβλίῳ, ὡς τόπος τυπώσεως, ἡ Κωνσταντινούπολις, τοῦτο ἐγένετο, ἕνεκα λόγου τινὸς πολιτικοῦ ἢ ἐκκλησιαστικοῦ. Κατ' ἐμὴν γνώμη, ἡ ῥηθεῖσα ὁμολογία ἐτυπώθη ἴσως ἐν Ἰακίῳ, ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῆς πατριαρχικῆς μονῆς τῶν πρωτοκορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, τῆς καλουμένης Τζετατσούια.

Ἐν τῷ Καταλόγῳ τοῦ Κ. Βρετοῦ (α) εὔρηται καὶ ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ.

«Κατήχησις τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολικῆς, ἐκ τῆς ῥωσικῆς διαλέκτου μεταφρασθεῖσα εἰς κοινὴν παρὰ Παναγιώτου τοῦ διερμηνέως τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Ἐν Λουγδούνῳ (τῆς Ὀλλανδίας) 1662. Εἰς 8ον.»

Ὁ Κ. Οἰκονόμος (β) παρατηρεῖ ὀρθῶς ὅτι ἐὰν ὑπῆρχε τότε τυπογραφεῖον ἐν Κωνσταντινουπόλει, πρὸς τί ἢ παρὰ τοῖς Βέλγαις, παρακλήσεσι τοῦ Νικουσίου, τύπωσις τῆς Ὀμολογίας, καὶ ἡ ἐπακόλουθος, ὡς φησι: Κίμμελος, παρακλήσεσι τοῦ Πατριάρχου Διονυσίου, μετατύπωσις αὐτῆς; Ὁ Κ. Οἰκονόμος (γ) ἀναφέρει προσέτι ὅτι πάντες οἱ περὶ τῆς Ὀμολογίας ταύτης γράψαντες μαρτυροῦσιν, ὅτι ἐκδέδοται ἐν Ἀμστελοδάμῳ τῆς Ὀλλανδίας. Ἀλλ' ἐκ τῆς ἐν τῷ Καταλόγῳ τοῦ Βρετοῦ ἐπιγραφῆς πληροφοροῦμεθα, ὅτι ἡ τοῦ Νικουσίου μετάφρασις ἐτυπώθη ἐν Λουγδούνῳ τῆς Ὀλλανδίας καὶ οὐχὶ ἐν Ἀμστελοδάμῳ, καθ' ἣ μνημονεύουσιν ὁ Kimmel (δ) καὶ ὁ Heineckius (ε), ἐκτὸς ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, 1662, ἐγένοντο δύο ἐκδόσεις, ἡ μὲν ἐν Ἀμστελοδάμῳ ἡ δὲ ἐν Λουγδούνῳ.

(α) Τομ. Α'. σελ. 34 ἀρ. 102.

(β) § δ' τῆς πρὸς με διευθυνθείσης ἐπιστολῆς.

(γ) Ἀπόθ.

(δ) Monumenta fidei Ecclesiae orientalis T. 4. pag. LXII. Jenae 1850.

(ε) Abbildung der alten und neuen Griechisch-Kirche pag. 234 Leipzig 1714.

Ἡ Μοσχόπολις, πόλις καιμένη ἐν τῇ Νέᾳ Ἠπειρῷ, κατὰ τὴν χώραν τῆς Κοριτσῆς, ἤμαρτε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ III αἰῶνος, διὰ τὸν πληθυσμὸν, τὸν πλοῦτον καὶ τὸν ἐξευγενισμὸν τῶν κατοίκων τῆς, τὸ μέγα ἐμπόριον καὶ τὰ πολλὰ βιομηχανικὰ καταστήματα. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ λοιπὸν τῇ οἰκουμένη ὑπὸ πενήκοντα χιλιάδων ψυχῶν βλαχικῆς φυλῆς, ἐχούση δὲ ἀξιόλογον σχολεῖον καὶ εὐμοιροῦσα διαφόρων λογίων ἀνδρῶν, συνεστήθη ἡ δευτέρα ἐν Ἑλλάδι τυπογραφία ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου Κωνσταντινίδου. Ἀγνωστὸν ἐστὶν ὁ ἱερομόναχος Γρηγόριος ἤτο διευθυντῆς μόνον ἢ καὶ ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ τυπογραφείου, ἐὰν εἰς ἡ πλείονες συνετέλεσαν εἰς τὴν σύστασίν του, καὶ πόθεν αὐτὸ ἐκομίσθη εἰς τὴν Μοσχόπολιν. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ἐλλείπουσιν εἰδήσεις ὅπως ἀποφανθῶμεν θετικῶς περὶ τούτου, δὲν σφάλλομεν, φρονῶ, ἀποδίδοντας τὸν περὶ τοῦ ἐπωφελοῦς ἰδρύματος ἔπαινον εἰς τὴν φιλοκαλίαν καὶ τὴν περὶ τὰ γράμματα ἔρεσιν ἀπάντων τῶν λογίων ἀνδρῶν καὶ τῶν προυχόντων τῆς φιλομούσου ἐκείνης πόλεως, ἧτις σεμνύνεται ὡς ἀναδειξασα καὶ ἐκ τῶν λειψάνων τῆς ἀξιοδακρύτου καταστροφῆς τῆς τοὺς πολλαχῶς εὐεργετήσαντας καὶ εὐεργετοῦντας τὸ ἔθνος φιλογενεῖς Σίνας, πατέρα τε καὶ υἱόν. Ἐκ τοῦ περὶ τὰ ἱερά γράμματα καὶ τὴν θύραθεν παιδείαν ζήλου τῶν ἀγαθῶν Μοσχόπολιτῶν παρήχθησαν οὐκ ὀλίγοι ἀγλαοὶ κερποῖ. Ἐκ τῶν ἐν τῷ τυπογραφικῷ ἐργαστηρίῳ ὁμοῦ τῆς Μοσχόπολεως ἐκτυπωθέντων βιβλίων γνωστὰ ἐμοὶ ὑπάρχουσι μόνον τὰ ἐξῆς.

1. «Ἀκολουθία τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Καπράλαμπους· νῦν τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσα διορθώσεσι τοῦ ἐν ἱερομονάχοις Γρηγορίου Μοσχόπολιτου. Ἐν Μοσχόπολει 1734. Παρὰ Γρηγορίῳ ἱερομονάχῳ τῷ Κωνσταντίνῳ» Εἰς 8. σελ. 36 (α)

2. «Ἀκολουθία τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Σεραφείμ ἀρχιεπισκόπου Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου, ὅς ἐμαρτύρησε κατὰ ἀχά ἔτος σωτήριον ἔστι δὲ πόνημα Ἀναστασίου (β) ἱερομονάχου τοῦ ἐκ τῆς δευτέρας Θεσσαλίας. Τυπωθεῖσα διὰ διακονίας τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς Κυρίας Θεοτόκου τῆς λεγομένης Κωρόντι, διορθωθείσα δὲ, ὡς ἐφικτόν, παρὰ τοῦ αἰδεσιμωτάτου καὶ λογιωτάτου κυρίου, κυρίου Γρηγορίου Μοσχόπολιτου. Ἐν Μο-

(α) Σώζεται ἀντίτυπον τι ἐν τῇ πλουσίᾳ βιβλιοθήκῃ τοῦ Κ. Σ. Οἰκονόμου.

(β) Τοῦ ἐξ Ἀγράφων περιβολῆτου διδασκάλου Γορδίου.

»σχοπόλει, 1740. Παρά Γρηγορίω Ιερομονάχῳ
»τῷ ἐκ Μοσχοπόλεως.» Εἰς 8. σελ. 23 (6)

Ἐν τῇ προμετωπίδι ὑπάρχει μικρὸς ἐξυλογρα-
φημένος ἤχος (vignette) εἰκονίζων τὸν εὐαγγελισ-
τὴν Λουκᾶν, καθήμενον μεταξὺ δύο νῶων καὶ
γράφοντα τὸ εὐαγγέλιον· κάτωθι δὲ ἀναγινώσκει-
ται Ὁ ΑΓΙΟΣ ΛΟΥΚΑΣ. Ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ
σελίδι κείται καὶ ἕτερος ἐξυλογραφημένος ἤχος,
ἐν ᾧ παρίσταται ἡ προτομὴ τοῦ ἁγίου Ναοῦμ
μεταξὺ δύο νῶσκων μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Ὁ ΑΓΙ-
ΟΣ ΝΑΟΥΜ.

3. «Ἀκολουθία τῶν ἁγίων πεντεκαίδεκα ἱερο-
μαρτύρων τῶν ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου
μαρτυρησάντων ἐν Τιβερίουπόλει, τῇ κοινῶς ἐ-
»πικαλούμενῃ Στρουμνίτση, νεωστὶ καινῷ τύπῳ
»ἐκδεδωμένη, δαπάνη μὲν τῆς σεβασμίας μονῆς
»τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ναοῦμ τοῦ θαυμα-
»τουργοῦ, διορθώσεαι δὲ τοῦ λογιωτάτου κυρίου
»Μιχαὴλ τοῦ Γκόρας, καὶ ἀφιερωθείσα παρ' αὐ-
»τοῦ τῷ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρώτης
»Ἰουστινιανῆς Ἀχρειδῶν κυρίῳ, κυρίῳ Ἰωάσαφ.
»Ἐν Μοσχοπόλει 1741. Παρά Γρηγορίῳ ἱερομονά-
»χῳ τῷ Κωνσταντινίδῃ.» Εἰς μικρὸν 4.

Ἐκτὸς τῆς ἐν τῇ προμετωπίδι ἀναφερομένης
ἀκολουθίας, εὑρῆνται ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει καὶ αἱ
ἐξῆς ἕτεραι πέντε ἀκολουθίαι. Α' ἡ τοῦ ἁγίου
Ἰωάννου τοῦ Βλαδιμήρου Β' ἡ τοῦ ἁγίου Ἐρά-
σμου, τοῦ ἐν Ἀχρείδι Γ' ἡ τοῦ ὁσίου καὶ θεο-
φόρου πατρὸς ἡμῶν Ναοῦμ. τοῦ ἐν Λιθάνισκῳ Δ'
ἡ τοῦ ἁγίου ὁσιομάρτυρος Νικοδήμου, τοῦ μαρτυ-
ρήσαντος ἐν τῇ πόλει Βελαγράδων κατὰ τὸ αψθ'
ἔτος, Ἰουλίου ε', ποιηθεῖσα παρὰ τοῦ ἐν ἱερομο-
νάχοις Γρηγορίου Μοσχοπολίτου, καὶ Ε' ἡ τῶν
ἁγίων Ἐπαρτίθμων, ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ
συγγραφέως. Ἡ τῶν ἁγίων πεντεκαίδεκα μαρτύ-
ρων καὶ αἱ ἐπόμεναι τρεῖς ἀκολουθίαι ἔχουσι
τὴν αὐτὴν ἀριθμῆσιν καὶ ἀποτελοῦσιν 71 σελίδας.
Αἱ δὲ δύο τελευταῖαι ἔχουσιν ἰδιαιτέρην ἐκάστη
σελίδωσιν καὶ ἴσως εἶχον ἀπ' ἀρχῆς ἰδιαιτέρας
προμετωπίδας· ἀλλ' ἐν τῷ ἀντιτύπῳ ὅπερ ἐγὼ
εἶδον ἐλλείπουσιν.

Ἐν τῷ προμετωπίῳ κείται ἡ αὐτὴ τῆς προ-
γουμένης ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Σεραφείμ ξυλο-
γραφία, ἡ παριστώσα τὸν εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν,
ἐν δὲ τῇ ἀμέσως μετὰ τὴν προμετωπίδα πρώτῃ
σελίδι, ὑπάρχει ἕτέρα ξυλογραφία ἐν ἣ παρίστα-
ται ὁ ἅγιος Ναοῦμ ὄρθιος. Ἐξ ἄλλαι ὁμοίαι ξυλο-
γραφίαι εὑρῆνται διεσπαρμέναι ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ

(γ) Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ μου.

βιβλίου, ὅτε μὲν ἐν ἀρχῇ ὅτε δὲ ἐν τῷ τέλει τῶν
κεφαλαίων.

4. «Κλήμης. Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς
»ἡμῶν Κλήμεντος ἀρχιεπισκόπου Ἀχρειδῶν (sic),
»νεωστὶ καινῷ τύπῳ ἐκδεδωμένη, συλλεχθεῖσα ἐκ
»τῶν συγγραμμάτων τοῦ τε Δημητρίου τοῦ Κω-
»ματιανοῦ, καὶ τοῦ Καθάσιλα, ἀρχιεπισκόπων
»τοῦ αὐτοῦ θρόνου χρηματισάντων, δαπάνη μὲν
»τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν
»Ναοῦμ τοῦ θαυματουργοῦ καὶ τοῦ τυπογράφου,
»διορθώσεαι δὲ τοῦ σοφολογιωτάτου ἐν ἱερομονά-
»χοις Κ. Γρηγορίου καὶ παρ' αὐτῶν ἀφιερωθείσα
»τῷ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρώτης
»Ἰουστινιανῆς Ἀχρειδῶν κυρίῳ, κυρίῳ Ἰωάσαφ.
»Ἐν Μοσχοπόλει, 1742. Παρά Γρηγορίῳ ἱερομο-
»νάχῳ τῷ Κωνσταντινίδῃ.» Εἰς μικρὸν 4. σελ.
50. (α)

Φέρει καὶ ἡ ἀκολουθία αὕτη ἐν τῇ προμετω-
πίδι τὴν προμνησθεῖσαν ξυλογραφίαν, τὴν παρι-
στῶσαν τὸν εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν· εἰς δὲ τὴν
πρώτην μετὰ τὴν προμετωπίδα σελίδα ὑπάρχει
προσφωνητικὴ ἐπιστολὴ εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον
Ἀχρείδος Ἰωάσαφ ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Γκόρας καὶ
μετὰ ταῦτα ἑπονται ἑπτὰ ἐπιγράμματα.

5. «Τοῦ σοφωτάτου κυρίου Θεοφίλου Κορυθα-
»λέως, τοῦ Ἀθηναίου, τοῦ ὕστερον διὰ τοῦ θεοῦ
»καίμονα χικουσχήματος Θεοδοσίου μετονομασθέν-
»τος, περὶ ἐπιστολικῶν τύπων ἐν οἷς περιέχονται
»καὶ ἕτερον διδασκάλων ἐπιστολῆ καὶ Ἀρθονίου
»προγυμνάσματα, ἔτι τοῦ αὐτοῦ Θεοφίλου περὶ
»ῤητορικῆς ἐκθέσεως. Δαπάνη μὲν τῶν ἱεροφίλο-
»μαθεσθέντων διακόνων τοῦ μακαριωτάτου Ἀ-
»χρειδῶν κυρίου Ἰωάσαφ, Παρθενίου καὶ Νικηφό-
»ρου, καὶ Γερμανοῦ τοῦ Βοδενῶν κυρίου Μητροφά-
»νου, τῶν καὶ ἀκρατῶν τοῦ ἱερολογιωτάτου ἐν
»διδασκάλους, σεβαστοῦ καὶ ἐπιστάτου τῆς ἐν
»Μοσχοπόλει Νέας Ἀκαδημίας· διορθώσεαι δὲ τοῦ
»πανοσιωτάτου καὶ λογιωτάτου ἐν ἱεροδιδασκά-
»λοις κυρίου, κυρίου Γρηγορίου τοῦ Μοσχοπολίτου.
»Ἐν Μοσχοπόλει 1744. Παρά Γρηγορίῳ ἱερομο-
»νάχῳ τῷ Κωνσταντινίδῃ.» Εἰς 4. (β)

6. «Κωνσταντίνου ἱερομονάχου Μοσχοπολίτου
»περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος· περὶ

(α) Τὴν ἀκολουθίαν ταύτην καὶ τὴν προγυμνῆσιν τῶν
πεντεκαίδεκα ἱερομαρτύρων εἶδα τῷ 1857 ἐν Κερκύρῃ·
παρὰ τινι Σέρβῳ λογίῳ, ἀποκλήσαντι αὐτὰς ἐν Ἠπιείρῳ εἰς
τὴν τοῦ Βελιγρὰδίου βιβλιοθήκην. Ἐκοινοποίησα δὲ ἕκτοτε
αὐτὰς διὰ τῆς Πανδώρας, φυλλάδιον 186, σελ. 425.

(β) Βρετοῦ Κατάλογος. Τόμ. Β'. σελ. 49, ἀρ. 98.

»τοῦ πρωτεύοντος τοῦ πάπα καὶ τῆς βυζαντινῆς αὐ-
»τῆς καὶ περὶ μεταλήψεως. Ἐν Μοσχοπόλει τῆς
»Μακεδονίας, 1746.» Εἰς 8. (α)

7. «Εἰσαγωγή γραμματικῆς Θ. Α. Καβαλ-
»λιώτου Μοσχοπολίτου Παπᾶ. Ἐν Μοσχοπόλει
»1760.» (β)

Πιθανῶς ἡ ἐπιγραφή τῶν δύο τελευταίων βι-
βλίων νὰ ἦναι ἀπλή σημείωσις καὶ οὐχὶ ἀκριβὴς
ἀντιγραφή τοῦ τίτλου αὐτῶν, διότι ὁ Βρετὸς λέ-
γει ὅτι, τὴν μὲν ἀντέγραψεν ἐκ τῆς εἰς τὴν ἐκ-
κλησιαστικὴν ἱστορίαν τοῦ Μελετίου προσθήκης
τοῦ Βενδότου, τὴν δὲ ἔλαβε παρὰ τοῦ καθηγητοῦ
Κ. Κομυνοῦδη.

8. «Ἠ ἀλήθεια κριτικῆ. Εἰς τὰς μεγάλας δια-
»φορὰς τῶν τεσσάρων χριστιανικῶν λατρειῶν τῶν
»Γραικῶν, Παπιστῶν, Καθολικῶν καὶ Λουθη-
»ρανῶν, πρᾶξις δικαστικῆς κριτικῆς τοῦ πατρὸς Βεντ-
»ζόνη, ἀπὸ τὴν συντροφίαν τῶν Ἰησοῦϊτῶν, τοῦ
»ὕστερον ἐπιστρέψαντος εἰς τὴν ἀληθινὴν ἐκκλη-
»σίαν τὴν Ἀνατολικὴν. Μεταφρασθεῖσα ἀπὸ τὴν
»ἰταλικὴν εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον τῶν Γραικῶν,
»διηρημένη εἰς τόμους δύο. Τόμος πρῶτος· τύπος
»πρῶτος.» Εἰς 8. (γ)

Διαίρεται τὸ βιβλίον τοῦτο εἰς τρεῖς μέρη, ὧν
ἕκαστον ἔχει ἰδιαιτέραν σελίδωσιν. Μετὰ τὸ τὴν
προμετωπίδα φέρον πρῶτον φύλλον, ἑπονται δώ-
δεκα σελίδες μὴ σημειούμεναι δι' ἀριθμῶν καὶ
εἰς μὲν τὰς δύο πρώτας κείνται δύο ἐπιγράμματα,
τὸ ἐν τῶν ὁποίων φέρει τὴν ὑπογραφὴν *Αὐγά-
»θριος*· τὰς δὲ ἄλλας δέκα σελίδας κατέχει ἡ
προσφωνητικὴ ἐπιστολή. Τὸ πρῶτον μέρος φέρει
τὴν τῆς προμετωπίδος ἐπιγραφήν, προσθήκη τοῦ
Μέρος πρῶτου. *Παρθενίσις ἡ τῆς ἐκκλησίας
τῆς Ἀνατολικῆς, σύγκρισις δὲ ἐκ σελίδων 184.*
Τὸ δὲ δεύτερον ἐπιγράφεται *Ὀπτασία τῆς ψυχῆς
τοῦ Καλβίνου εἰς τὸν Λούθηρον κοινῶμενον,*
καὶ ἔχει σελίδας 105, καὶ τὸ τρίτον τὴν ἐξῆς
ἐπιγραφήν *Ἐρχομὸς καὶ συνομίλια τοῦ Πα-
»τριάρχου Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὸν Μαρτί-
»νον ἐρώπιον πάσης τῆς ἐκεῖ συνθηροισμένης
»συνόδου,* καὶ συνίσταται ἐκ σελίδων 38. Εἰς τὸ
κράσπεδον τῆς τελευταίας σελίδος ἀναγινώσκειται.
Τέλος τοῦ πρώτου μέρους. BONAHAAP.

Περιέχει τὸ βιβλίον καὶ δέκα ἐξυλογραφημένας
(α) Τόμ. Α'. σελ. 74, ἀρ. 195.
(β) Τόμ. Β'. σελ. 57, ἀρ. 119.
(γ) Ἀντίτυπον τῆς πολυτιμοτάτου καὶ μοναδικῆς ἰσο-
τύπου βιβλίου σώζεται ἐν τῇ Δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ.

εἰκόνας, ὧν ἡ πρώτη εἰκονίζει τὸν συγγραφέα φέ-
ροντα λευκὸν πάγωνα καὶ ἐνδεδυμένον ἱερατικὴν
τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας στολήν, κρατοῦντα δὲ ἐν
τῇ δεξιᾷ κάλαμον, καὶ διὰ τῆς ἀριστερῆς βιβλίον
ἀνοικτὸν ἐπὶ τινος τραπέζης· ἐν ᾧ ἀναγινώσκονται
ταῦτα ἈΛΗΘΕΙΑ ΚΡΙΤΗΣ· Ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς
ἐφίπταται τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐν εἰδῇ περιστέρως·
κάτωθι δὲ ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα τοῦ συγγρα-
φέως ΠΑΤΗΡ ΒΕΝΤΖΟΝΗΣ.

Ἐν τῇ 10. σελίδι, κείται, ἐν τῷ τέλει τοῦ κε-
φαλαίου, ἡ αὐτὴ ἐκείνη ξυλογραφία ἡ παριστώσα
τὴν προτομὴν τοῦ ἁγίου Ναοῦμ· περὶ ἧς ἀνεφέ-
ραμεν ἀνωτέρω ὅτι ὑπάρχει ἐν τῇ τελευταίᾳ σε-
λίδι τῆς Ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Σεραφείμ.

Αἱ λοιπαὶ εἰκόνας παριστῶσιν ἀρχιερεῖς καὶ πα-
τριάρχας, τὸν πάπαν, Ἰησοῦϊτας, τὸν Λούθηρον
καὶ τὸν Καλβίνον, καὶ τέλος πάντων μία τις εἰς
αὐτῶν εἰκονίζει δράκοντα ἐν τῇ κολάσει, ἀπο-
χρηματομένου μετὰ φλογῶν μέλιναν τὴν ψυγὴν
τοῦ Καλβίνου καὶ ἐκτρυνδονίζοντα αὐτὴν πρὸς
τὸν Λούθηρον.

Πρῶτος ὁ Κ. Ν. Αρχαγοῦμης, μαθὼν τὴν ὑπαρ-
ξιν τοῦ βιβλίου τούτου ἐκ τοῦ συγγραμματος
τοῦ περιηγητοῦ Chandler (α) καὶ ἀνακαλύψας
τὸ ἐν τῇ Δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ ἀντίτυπον, ἀνέδει-
ξεν αὐτὸ ἐκ τῆς ἀφανείας καὶ ἔδωκε, διὰ τῆς Παν-
δώρας (β), ἐκτεταμέναν περιγραφὴν καὶ ἀνάλυσιν.
Ἀναίρων δὲ σὺν τοῖς ἄλλοις τὸν ἄγγλον συγγρα-
φέα, λέγοντα ὅτι ἐτυπώθη ἐν Ἰωαννίνοις, εἰκάζει
ἐκ τῆς εἰκόνας τοῦ ἁγίου Ναοῦμ καὶ ἄλλων τεκ-
μηρίων, ὅτι ἐτυπώθη ἐν Μοσχοπόλει. Ὁ Κ. Αρχ-
γοῦμης, διὰ τῆς εἰκασίας του, ἐνεβόλευεν εἰς τὴν
ἀλήθειαν, καὶ οὐδεμίαν ὑπάρχει ἀμφιβολίαν ὅτι ἡ
Ἀλήθεια κριτικῆ εἶναι πρῶτον τῶν μοσχοπολιτι-
κῶν πιστηρίων. Οὐ μόνον ἡ ξυλογραφία τοῦ ἁ-
γίου Ναοῦμ, ἀλλὰ καὶ οἱ χαρακτῆρες καὶ τὰ τυ-
πογραφικὰ κοσμήματα εἶναι ἀπαράλλακτα ὡς τὰ
τῶν λοιπῶν βιβλίων τῆς Μοσχοπόλεως.

Ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐν λόγῳ βιβλίου γίνεται ἡ-
μῖν γνωστὸς διὰ μόνου τοῦ συγγραμματος του.
Εἶναι δὲ Βεντζόνης τις Ἰταλὸς, πρότερον μὲν ἀνή-
κων εἰς τὸ γένος τῶν Ἰησοῦϊτῶν, ὕστερον δὲ
ἀσπασθεὶς τὸ ἡμέτερον Ἀνατολικὸν ὀρθόδοξον
δόγμα καὶ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Ἀκαδημαϊκῆς
Παρθενίου τοῦ Σπαρτιάτου χρισθεὶς μετὰ τὸ ἅγιον
καὶ θαυματουργὸν μῦρον τὸ ὁποῖον, ὡς ὁ ἴδιος

(α) Travels in Asia minor, εἰς τόμους τρεῖς.

(β) Φυλλάδιον 178, σελ. 232 καὶ ἐφεξῆς.

ὁμολογῆν ἐν τῇ προσφωνητικῇ ἐπιστολῇ, ἐκαθάρισεν καὶ ἐξώτισεν τὸν κοῦν του εἰς τὸ νῦν συγγράμμη με ἐμφασιν μεγαλητέραν αὐτοῦ τοῦ βιβλίου.

Εἶναι δὲ ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ὁ Βεντζόνης, ἐν τῇ προσφωνητικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ, ἐξυμνεῖ τὰς ἀρετὰς καὶ τὸν πατριωτισμὸν ἐπισκόπων καὶ προεστώτων λαβόντων πάντων μέρος ἐνεργὸν εἰς τὴν ἀτυχῆ ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου τοῦ ἔτους 1769. Ἐκ τῶν μνημονευομένων μητροπολιτῶν Κορινθίας, Παλαιῶν Πατρῶν, Λακεδαιμονίας, τοῦ προέδρου Κερνίκης καὶ Καλαβρύτων καὶ τοῦ πρεσβυτέρου Παναγιώτου μεγάλου οἰκονόμου τῶν Καλαβρύτων, καὶ τῶν προεστώτων Ἰωάννου Μελετάκη καὶ Λεονάρδου Καρφεντζῆ Σπαρτιατῶν, Γεωργαντᾶ καὶ Σπυριδῶνος Νοταρᾶ Κορινθίων καὶ Παναγιώτου Μπενάκη, τινὲς μὲν ἔπασαν σφάγια ὑπὲρ τοῦ γένους, κατὰ τὸ 1769, ἄλλοι δὲ ἐξόριστοι εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν κατέφυγον. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀπίθανον ὅτι ἔχει σχέσιν ἢ δημοσίευσιν τοῦ συγγράμματος πρὸς τὰ τότε κυροφούμενα γεγονότα διὸ καὶ ἴσως παρεσιωπήθη ὁ τόπος καὶ τὸ ἔτος τῆς τυπώσεως, γενομένης ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης.

Καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ Ρόζιαν (α), ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ ἱερέως Ἀναστασίου Καβαλλιώτου, ἀπεπειράθησαν ἐν Μοσχόπολει νὰ γράψωσι τὴν βλαχικὴν γλῶσσαν, μεταχειρισθέντες γράμματα ἑλληνικά· τοιαῦτα δὲ τινὰ βιβλία ἐξετυπώθησαν ἐν τῷ ἐκεῖ τυπογραφεῖω· ἀλλ' ἐφάνη εὐθὺς τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν ἑλληνικῶν στοιχείων πρὸς τὸν μελετηθέντα σκοπὸν. Ἐκ τῶν βιβλίων ἐκείνων δὲν ἔτυχε νὰ ἴδω πώποτε.

Τὸ νεώτερον ὅσον βιβλίων γινώσκωμεν τῆς Μοσχόπολεως εἶναι τὸ τοῦ πατρὸς Βεντζόνη, τυπωθὲν περὶ τὸ 1766, ὥστε ἀγνοοῦμεν ἂν εἰργάζετο τὸ τυπογραφεῖον μέχρι τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως, ἐπελθούσης τῷ 1780.

Τὰ βιβλία τῆς Μοσχόπολεως κοσμοῦνται, ὡς εἶδομεν, καὶ ὑπὸ διαφόρων πρωτοτύπων ξυλογραφίων. Ἀληθὲς ὅτι αὐταὶ πόρρω ἀπέχουσι τοῦ νὰ ᾖναι ὑποδείγματα καλλιτεχνίας· ἀλλὰ, κατ

(α) Ἐξετάσεις περὶ τῶν Ῥωμαίων ἢ τῶν ὀνομαζομένων Βλάχων ὅσοι κατοικοῦσιν ἀντίπεραν τοῦ Δουνάβου, ἐπὶ παλαιῶν μητροπόλεων τεθεμελιωμένα παρὰ Γεωργίου Κωνσταντίνου Ῥόζια ἀκροατοῦ τῆς φυσιολογίας καὶ μαθητικῆς ἐν τῷ τῆς ἱατρικῆς σχολεῖω μέρει τοῦ ἐν τῇ κατ' Ὀγγαρίαν ἐλευθερουπόλει Πέστη κειμένου Πανδιδασκηρίου. — Pesth gedruckt bey Mathias Trattner 1808. Ἑλληνιστὶ καὶ Γερμανιστὶ εἰς Ἰον. σελ. 141.

ἐκαίνην τὴν ἐποχὴν, ἀτελῶς ἐξεργάζοντο τὴν ξυλογραφίαν καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐσπερῇ Εὐρώπῃ. Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι, πρὶν ἢ κατὰ τὰς ἡμέρας μας διαδοθῆ ἡ ὠραία αὐτὴ τέχνη ἐν Ἀθήναις, τὴν πρώτην ἐν Ἑλλάδι ὑπαρξῖν ἔσχε, πρὸ ἐνός καὶ ἐπέκεινα αἰῶνος, ἐν Μοσχόπολει.

(ἀκολουθεῖ).

ΚΡΙΣΙΣ

τοῦ θουρσιναίου ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ, γενομένη ἐν τῷ ἑλληνικῷ παρεπιστημῖω, τῇ 9 Μαΐου 1865. (α)

Γ'

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ Ο ΠΑΡΑΒΑΤΗΣ.

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΕΝΤΕ ΠΡΑΞΕΙΣ.

ἔρχεται τῶρα τελευταῖος Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης, ὡς περ χειμάρρου ἀπὸ διετοῦς βροχεροῦ καιροῦ πολὺς καὶ θολὸς καταβαίνων καὶ κινδυνεύων νὰ παρασύρῃ πᾶν τὸ προστυχόν, οὔτε χρόνου, οὔτε τόπου τεχνητὰ σεβόμενος ὄριον (9).

Ὁ Ἰουλιανὸς ἔνε δρᾶμα θαυμασμοῦ ἄξιον διὰ τὴν ἐπιβολὴν καὶ σεβαστὸν διὰ τὸ μέγεθος· κατὰ τὸν Σακροσπήρου τρόπον ποιηθὲν, οὔτε χρόνου οὔτε τόπου ἐνότητι ἐτήρησεν, ὑπερέβη δὲ καὶ τὰ μέγιστα ἐκείνου κατὰ τὸ μέτρον. ἔνε μακρότερον πάντων ὁμοῦ τῶν Λισχύλου ἢ Σοφοκλέους δραμάτων. ἡ παρουσία του καταπλήττει τὸν θεατῆν, δυσωποῦσα τὴν ὄψιν καὶ διὰ τὴν ἀμελητέην ἐξωτερικὴν περιβολὴν, ὅπως εἰς ἡμᾶς ἐνεφανίσθη, ὁμοιάζουσαν τὸν φιλοσοφικὸν τοῦ Ἰουλιανοῦ τρίθωνα, ὃν ἔφερον, ὅτε ἐν Ἀθήναις παρηγηγῶν σμένος διέτριβε φιλοσοφῶν· ὥστε τὸ ὅλον σχῆμα του ὀλίγον φαίνεται πρόσφορον εἰς φιλίαν. ἔνε ὅμως τις εἴτε τυχαίως εἴτε ἐξ ἀνάγκης καὶ ἐπὶ μικρὸν γνωρισθῆ μετὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ, ἔλκεται ὑπὸ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ εὐφύεται, ὑπὸ τῆς φιλοπατρίας καὶ φιλανθρωπίας, καὶ συνενθουσιῶν αὐτῷ, συμπαρασύρεται εἰς σύμπραξιν τῶν μεγάλων του σχεδίων καὶ δὲν ἀποσπᾶται πρότερον πρὶν ἰδῆ τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ ἀνδρὸς καὶ θρηνήσῃ τὴν πρόωρον του ἀπώλειαν.

Ὁ Ἰουλιανὸς ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας ἀρετὰς καὶ ἴσας κακίας. τὸ μέγεθος τῆς ἐπιβολῆς καὶ ὁ

(α) Συνέχεια ἀπὸ φυλλαδίου 60.

ἐνθουσιασμὸς ὑπὲρ τοῦ πράγματός του εἶναι δύο πρωτεύουσαι τοῦ ποιήματος· ἀρετὰ ἢ ἀκόλατος δ' ἔκτασις τοῦ ἔργου καὶ ἡ καταφορὰ κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, εἶναι αἱ ἀντίστοιχοι δύο μεγάλοι αὐτοῦ κακίαι· αἱ ἀρεταὶ αὐταὶ καὶ αἱ κακίαι εἰσι διακεχυμέναι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ δράματος.

καθάρως ἱστορικὸν ὃν τὸ δρᾶμα καὶ ὡς ἀγνωστικὸν μᾶλλον ἢ πρὸς διδασκαλίαν εἴτε περὶ ἀστάσιν ἐν τῷ θεάτρῳ πεποιημένον ἔνε διδασκτικώτατον ἱκανὴ μελέτη παλαιῶν συγγραφῶν (10) καὶ μεγάλων νεωτέρων ἱστοριογράφων ἀνέπτυξαν, ὡς φαίνεται, ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ποιητοῦ μέγα αἴσθημα ἐθνισμοῦ, ὃν ἐθεώρησεν ἀναπόσπαστον τοῦ ἑλληνισμοῦ· ἡ δὲ πολεμικὴ τῷ ἑλληνισμῷ βυζαντινῆς ἱστορίας ἐνεποίησεν εἰς αὐτὸν μῖσος ἀκράτητον κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ὡς αἰτίαι πάντων τῶν τοῦ ἔθνους δεινῶν. αἱ τοιαῦται ἰδέαι ἐπὶ μακρὸν, ὡς εἰκόζομεν, χρόνον διατραφεῖσαι ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ποιητοῦ καὶ ὠριμάσασαι μετὰ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ (11) δὲν ἐμελλον νὰ συνταφῶσιν αὐτῷ· ἔπρεπε νὰ γεννηθῶσιν, ἔπρεπε νὰ ἐξέλθωσιν εἰς τὸ φῶς καὶ νὰ γένωσι κοινὰ ἐν τῷ αἰῶνι τοῦ γενικοῦ φωτισμοῦ· εὗρε λοιπὸν πρὸς τοῦτο λαμπρὸν καὶ ἀκίνδυνον, ὡς ἐνόμιζε, μέσον Ἰουλιανὸν τὸν παραβάτην· καὶ τῷ ὄντι ἄλλο πρόσφορὸν τούτου δὲν ἔδύνατο νὰ εὑρῆ.

τὸν Ἰουλιανὸν λοιπὸν καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ θέμα ποιήσας τῆς μουσῆς του, περιγράφει διὰ λαμπρῶν καὶ θλιβερῶν χρωμάτων τὴν ἀθλίαν τοῦ βυζαντινοῦ κράτους κατάστασιν καὶ τὴν πάλιν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ἑλληνισμοῦ, ὃν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς ἀνεδέχθη νὰ ἀναστήσῃ· αὐτὴ εἶναι ἡ κυρία ἰδέα τοῦ δράματος, ἐξ ἧς, ὡς ἀπὸ κορμοῦ δένδρου, ἐκβλαστάνουσι διάφοροι πράξεις καὶ σκηναὶ, ὧν ἡ λεπτομερεστέρη ἐκθεσις, ἄλλως τερπνὴ καὶ διδασκτικὴ, ἤθελε πολὺ μᾶς ἀπασχολήσῃ, καὶ τοῦτο χωρὶς τῆς προεπούσης ἐκβάσεως· διότι τὸ ἔργον, ὡς ἔχει νῦν, δὲν δύναται νὰ κριθῆ καὶ ἐκτιμηθῆ προσκόντως. δὲν ἔπρεπε μάλιστα ὅπως νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῶν κριτῶν, ὡς κακογραφήμενον καὶ δυσανάγνωστον· τὰ δὲ τοιαῦτα, καθὰ ἄλλοτε οἱ κριταὶ ἀπὸ τοῦδε τοῦ βήματος ἐκέρυξαν, εἰσὶν ἀπαραδέκτα. ἀλλὰ καὶ ἄνευ τούτου ἄλλα ἐλαττώματα τοῦ ποιήματος ἀπείργουσι τοὺς κριτὰς τῆς περὶ αὐτοῦ νῦν ἀποφάνσεως. (12)

τὸ νὰ θεωρῆ ὁ ποιητὴς τὸν Ἰουλιανὸν ἀνώτερον καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου, ἔνε ἰδίᾳ του ἰδέα, ἢν δυσκόλως ἄλλος δύναται νὰ συμμερισθῆ.

ὁ δὲ Ἰουλιανὸς τόσον μέγας ἐγένετο, ὥστε μὴδὲ τὴν φορὰν τῶν χρόνων καὶ καιρῶν ἠδυνήθη νὰ ἰδῆ, φανερὰν οὖσαν, ἀλλ' ἐχώρησεν ἄνω ποταμῶν, ὡς περ μαινόμενός τις φαντασιοκόπος, συμπρασύρας καὶ τὸν παπαιδευμένον ἄλλως ποιητὴν ὡς σημασιφόρον.

τόσα μόνον ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ ὑποδηλώσωμεν περὶ τοῦ ἔργου τούτου· ἀποβλέποντες δὲ καὶ εἰς τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ ἀξίαν, ὁμολογοῦμεν ὅτι ἀνεύρομεν ἐν τούτῳ τῷ ποιητῇ, τὰς πλείεστας τῶν δυνάμεων, ὡς ἀνωτέρω, ὡς ἀναγκαίως τῷ ἐπιβαλλομένῳ εἰς ἔργα ποιήσεως ἐδ κλώσαμεν καὶ δι' αὐτὸ, μύροις ἐπαίνων αὐτὸν περιρράνοντες καὶ βόδοις τὴν κεφαλὴν στεφανώσαντες, προπέμπομεν ἐξω τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, καλλιτέρους καρπούς παρ' αὐτοῦ ἐλπίζοντες καὶ περιμένοντες.

οὕτω δὲ ποιῶντες, τηροῦμεν αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἀκράδαντον τὴν πεποίθησιν, ὅτι οὔτε τούτον, οὔτε ἄλλον τινὰ τῶν λοιπῶν τοῦ ἔτους τούτου ποιητῶν ἐν τῇ κρίσει καὶ μικρὸν ἠδικήσαμεν. οὕτω πιστεύομεν.

πολλάκις δὲ καὶ πάντες κοινῶς καὶ ἰδίᾳ ἕκαστος σκεψάμενοι καὶ κρίναντες τὰ ποιητικὰ ἔργα τοῦ φετινοῦ ἀγῶνος, καὶ ἀκριβῶς ἀναλογισάμενοι καὶ σταθμήσαντες τὰς ἀρετὰς καὶ κακίας ἑκάστου τῶν ποιημάτων, κράτιστον σχετικῶς ποίημα εὑρομεν τὸ δεύτερον δρᾶμα, *Φίλιππον τὸν Μακεδόνα*.

τούτου λοιπὸν τὸν ποιητὴν βραβεύομεν τῶρα τὸ πτύχιον τοῦ ὀνόματός του ἀνοίξαντες. . .

λαβέτω τὴν δάφνην ὁ ποιητὴς Ἄρτωριος Ἰωάννου Ἀρτωριώδης!

ἄξιος!

ἐπάσωμεν δ' αὐτῷ, ὡς περ ἀρχιλόγειον ἐν Ὀλυμπίᾳ μέλος, τὸ τοῦ *Δυσέλλιδος*

«πόσον ὠραῖον, ἂν δάφνην φορῆ τις ὦν ἄξιος δάφνης!»

ἐπαινοῦμεν δὲ καὶ τὸν λυρικὸν ποιητὴν τῶν στίχων, τὰ δευτερεῖα αὐτῷ ἀπονέμειντες, ὡς μάλιστα πάντων κατορθώσαντα τὴν ἐκλεκτὴν γλῶσσαν καὶ τὴν στιχοποιίαν μετὰ χάριτος οὐ τῆς τυχούσης.

χαίρετε!

οἱ κριταί.

ΠΡ. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, πρόεδρος.
ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ.
Θ. ΑΦΕΝΤΟΥΔΗΣ.

ΑΘ. Σ. ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ, εισηγητὴς τῆς κρίσεως.

ΤΟ ΟΛΕΘΡΙΟΝ ΑΓΑΛΜΑ.

Καλλιτεχνική παράδοσις.

Κατὰ τὸ 1513 ἦλθεν εἰς Φλωρεντίαν γλύπτης ἐνομαζόμενος Πέτρος Τορρίτζιανί, ὠραιότατος πρῶτοντατος ἀνὴρ, λίαν μελάνθρονος, στρατιωτικὸς μᾶλλον δυνάμενος νὰ ἐκκλησθῆ ἢ καλλιτέχνης, πρὸ πάντων ἕνεκα τῶν ἐκκλησιαστικῶν του χειρονομιῶν, τῆς ἡγεσίας αὐτοῦ καὶ τοῦ συνοφρωμάτου αἰῶνος αὐτοῦ καὶ εἰς τοὺς ἀνδρείοτερος τῶν Φλωρεντίνων νὰ ἐμπνεύσῃ.

Ἐπέστρεψεν ἐξ Ἀγγλίας, ὅπου ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰργάσθη, καὶ διηγεῖτο ἀκταπαύστως τὰ ὅσα διέπραξε μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς γηραιᾶς Βρετανίας.

Φίλος τοῦ χρυσοῦ Μαρκόνη, διδασκάλου τοῦ Benvenuto Cellini, ὁ Τορρίτζιανὸς ἤρξατο καθ' ἑκάστην παρ' αὐτοῦ. Εἶδε τὰς ἰχνογραφίας καὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ Βενβενούτου καὶ τῷ εἶπε.

— Φίλε Κελλίνε, εὐρίσκειμι σήμερον εἰς Φλωρεντίαν, ἵνα μετασέρω εἰς Ἀγγλίαν ὅσους νέους δυναθῶ περισσοτέρους. Ὁ βασιλεὺς μὴ παύσει γαίλα σπουδαίαν ἐργασίαν, καὶ ἐπιθυμῶ Φλωρεντίνους νὰ με βοηθήσωσιν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ σχέδια εἶναι ἔργον γλύπτου μᾶλλον ἢ χρυσοῦ, καὶ ἐπειδὴ μᾶλλον νὰ κατασκευάσω μέγα τι ἐξ ὀρει γάλκου, ἐὰν μετ' ἐμοῦ ἔλθῃς, θέλω σὲ διδάξαι καὶ ἐνταυτῇ σὲ πλουτίσει.

Ἡ προσφορὰ δὲν ἦτο εὐλακταρόνητος. Ὁ Βενβενούτος ἐνταῦτοις ἐδίστασε ν' ἀφήσῃ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὸν αἰθριὸν αὐτοῦ οὐρανὸν, διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ πηγάσῃ ἐν μέσῳ τῆς ψυχρᾶς τῆς Ἀγγλίας οὐρανίας. Ἰσως ἐπὶ τέλους θὰ ἐδέχετο, ἐὰν ὁ Τορρίτζιανὸς δὲν ἀνεμίγνυσεν ἐν τῇ συνομιλίᾳ τὸ ὄνομα τοῦ Μιχαήλ-Ἀγγέλου Βουοναρόττι.

— Ἐγνωρίσατε αὐτόν; ἠρώτησεν ὁ Κελλίνης.
— Πολύ.

— Πῶς εὐρίσκειτε τὸ ἰχνογράφημα τοῦτο, ἔπερ ἔκαμε κατὰ τὸν θεῖον τοῦτον ἀνδρα; εἶπεν ὁ Βενβενούτος δεικνύων τῷ Τορρίτζιανῷ ἀντίγραφον μιᾶς ζωγραφίας τοῦ Μιχαήλ-Ἀγγέλου.

— Εἶναι ὑφ' ὅλης τῆς ἐπόψεως αἰθιολογόν. Ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ, Βενβενούτε, σοὶ ἐγγυῶμαι διὰ τὸ μέλλον.

Ὁ Βενβενούτος ἐξήτησεν ἡμέρας τινὰς ἵνα σκεφθῆ ἐπὶ τῆς γαυομένης αὐτοῦ προσπάσεως. Ἐξέκλιφθη ὁ Τορρίτζιανὸς ἐξέβαλε ἡχηρὸν γέλωτα. — Τί λοιπὸν ἔχετε; ἠρώτησεν ὁ Κελλίνης.

— Ἄ! ἄ! ἄ! ἐνθυμοῦμαι παλαιὰν τινα ἱστορίαν, τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ σοὶ διηγηθῶ, ὅπως σὲ μάθω ἵνα μὴ ἀφίνης νὰ σὲ πκτώσιν οἱ ἀντιζηλοῖ σου.

— Σὰς ἀκούω, εἶπεν ὁ καλλιτέχνης, ὅστις ἐμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ καταστῆ εἰς τῶν ροβερωτέρων σπαθακόπων τῆς Ἰταλίας.

— Φαντάσθητι, ἐπανέλαθεν ὁ Τορρίτζιανὸς, ὅτι ὁ Μιχαήλ-Ἀγγέλος καὶ ἐγὼ ἐπιγαίνομεν ὁμοῦ κατὰ τὴν παιδικὴν ἡμῶν ἡλικίαν πρὸς σπουδὴν παρὰ τῷ Manaccio ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ὄρους Καρμῆλου. Εἶχε τὸ κακὸν ἰδίωμα νὰ σκώπη τοὺς ἰχνογραφοῦντας. Ἡμέραν τινα τοσοῦτῳ με εἰρωνεύθη, ὥστε μὴ κρατούμενος πλέον, πλήρης ὀργῆς, τῷ ἔδωκα σφοδρότατον βράπισμα κελευσμένη παλάμη, καὶ βεβαίως ὁ γλευκαστὴς ἐφ' ὄσω ζῆσθ θέλει φέρε τὸ σημεῖον, ὑπερ τῷ ἀφῆκα, καθότι κτυπῶν ἠθάνθη τοὺς χάνδρους συντριβόμενους ὑπὸ τὸ βράπισμα, ὡσεὶ πλακούντιαν.

Καὶ ὁ Πέτρος Τορρίτζιανὸς παραδόθη ἐκ νέου εἰς ἀσθεστον γέλωτα. Ἀλλ' οἱ λόγοι του καὶ οἱ γέλωτες παρώρτισαν λίαν τὸν νέον Βενβενούτον, ὅστις ἀνέκραξε στρέφων αὐτῷ βιαίως τὰ νῶτα.

— Τορρίτζιανη, θὰ σοὶ φέρῃ δυστυχίαν τὸ βράπισμα ἐκεῖνο, τὸ δοθὲν εἰς τὸν μέγαν γλύπτην τῆς Ἰταλίας! Ἄ! ἐκτόπησας τὸν Μιχαήλ-Ἀγγέλον! . . . ἄ! γέλας! . . . Σοὶ διακηρύττω λοιπὸν, ὅτι οὐ μόνον δὲν ἐρχομαι μετὰ σοῦ εἰς Ἀγγλίαν, ἀλλὰ καὶ σὲ παρακλῶ νὰ μὴ ζητήσης πλέον νὰ με ἴδῃς . . . διότι ἄλλως θέλω ἐκδικηθῆ τὸν θεῖον καλλιτέχνην!

Ὁ Πέτρος Τορρίτζιανὸς ἀπεμακρόνη ψιθυρίζων.
— Θὰ μοὶ φέρῃ δυστυχίαν! . . . Ἴδου εἰ; ἀνόητος τοῦ ἀνοητατέρου εἶδους τῶν ἀνοήτων . . . Προέλεγον κἀλλιον διὰ τὸν νέον τοῦτον.

Βραδύτερον, ἀφήσας ἀπειράριθμα αὐτοῦ ἔργα ἐν Ἀγγλίᾳ, ὁ Πέτρος Τορρίτζιανὸς προσεκλήθη ὑπὸ τῆς αὐλῆς τῆς Ἰσπανίας καθ' ἕν χρόνον τῆς κράτος τοῦτο ἐξήσκει ἐπὶ τῆς Εὐρώπης ἀπάσης κυριαρχικῆν ἐπιβρόχην. Καθωραῖος πόλις πολλὰς διὰ τῶν λαμπρῶν του ἔργων, ὅτε μὲν ἐγλυψε Χριστὸν ἐξαισίαν, ὅτε δὲ κἀλλιστον ἄγιον ἱερώνυμον μετὰ τοῦ λέοντος του, δι' ἕν μοναστήριον ἱερωνυμητῶν παρὰ τῇ Σιβύλλῃ, ὅτε δὲ πάλιν κατασκευάζε διὰ τὴν ἰδίαν μονὴν τὴν Παρθένον μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοιαύτης ὠραιότητος, ὥστε ὁ δούξ τοῦ Λεος ἐξήτησεν ὁμοίαν παρὰ τοῦ διαστήμου καλλιτέχνη.

— Ἴδου λοιπὸν ἡ τύχη μου! ἐσκέπτετο ὁ

Τορρίτζιανὸς. Ἦθελα πλησίον μου τὸ ἔχω τὸν Βενβενούτον διὰ νὰ με εἶπῃ εἰς τί εἶμαι τόσῳ δυστυχῆς! Τὸ ὄνομά μου πανταχοῦ φημιζέται, ἢ Ἰσπανία ὀλόκληρος δι' ἐμὲ ὀμιλεῖ, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ δούξ τοῦ Ἄρκου, ὁ ἰσχυρότερος ἄρχων τῶν χρόνων τούτων μοὶ παραγγέλλει ἐν ἀγαλμα! Δυστυχί εἰς τοὺς τῶν δυστυχίων προφήτας! Ὁ Κελλίνης ἤθελεν ἐμπλησθῆ ὀργῆς ἀπεράντου βλέπων με ἔχοντα ἀνὰ χεῖρας τὴν γλυφίδα διὰ τοιοῦτον ἄρχοντα, οἷος ὁ δούξ τοῦ Ἄρκου.

Μεθ' ὁποίας ἐνθουσιώδους ζήσεως ὁ Τορρίτζιανὸς ἤρξατο νὰ ἐργάζεται! Ἦθέλησεν ἢ ἀντιγραφή νὰ ὑπάρξῃ καλλιτέρα τοῦ πρωτοτύπου, ἕνεκα τοῦτου δὲ νυχθημερὸν, ἄνευ διακοπῆς, εἰργάζετο, καὶ πὸ νέον ἀγαλμα δὲν ἤρξατο νὰ περαιωθῆ. Οἱ φίλοι πάντες τοῦ Φλωρεντίνου γλύπτου προσέτρεξαν ἀθρόοι, ὅπως θαυμάσωσι τὸ ἐξέσιον τοῦτο ἔργον, ὁ δὲ Τορρίτζιανὸς ἐσπευσε πρὸς τὸν δούκα τοῦ Ἄρκου, ἵνα τῷ ἀναγγείλῃ, ὅτι τὸ ἀγαλμα τῆς Λειπαρθένου ἦτο εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ.

— Ἴδου ἢ ἀνταμοιβή σου, εἶπεν ὁ ἄρχων τῆς Ἰσπανίας, διατάξαι νὰ δοθῶσι τῷ καλλιτέχνῃ σάκκοι τινες κλῶς ἐσφαρισμένοι, περιέχοντες τοσοῦτον νόμισμα, ὥστε οὗτος ἠναγκάσθῃ νὰ λάβῃ βοήθειαν δύο ἀνθρώπων, ἵνα εἰς τὸ ἐργαστήριόν του αὐτοῦ μετακομίσῃ.

— Σὰς εὐχαριστῶ, δούξ, διὰ τὴν ἡμετέραν προστάσιαν, εἶπεν ἀφίμων τὸν δούκα τοῦ Ἄρκου, δι' ὅμης ἢ εὐγνωμοσύνη μου, εὐγνωμοσύνη αἰώνιος. Ὁ εὐγενὴς Ἰσπανὸς εἰδοποίησεν αὐτόν, ὅτι ἤθελεν ἔλθει αὐτὸς αὐτὸς ἵνα λάβῃ κατοχὴν τοῦ ἀγάλματος τὴν ἐπαύριον.

— Τὸ εἶπον ἐγὼ καὶ εἶχον μέγα δίκαιον! ἀνεφώνησεν ὁ Τορρίτζιανὸς εἰσερχόμενος εἰς τὸ ἐργαστήριόν του μετὰ τῶν δύο ἀγθοφόρων. Ναι, φίλοι μου, προσέθηκε πρὸς τινὰς μαθητὰς περιμένοντας αὐτόν, κατάρθωσα τὴν τύχην μου. Δόξα, χρυσὸς, οὐδὲν εἰς τὸ ἐξῆς; θέλει μοὶ λείψαι!

Τεθέντων τῶν σάκκων ἐπὶ ἐνὸς κισωτίου, ὁ Τορρίτζιανὸς ἠθάνθη εὐχαρίστησιν ν' ἀνοίξῃ αὐτοῦς ἐνώπιον τῶν φίλων του. Ἢ ἐκπληξίς! οἱ σάκκοι περιείχον ἀπλὰ μόνον μαραβεδίς!

— Ἀριθμήσατε! εἶπεν ὁ Ἰταλὸς πρὸς τοὺς παρευρισκομένους. Εἰς τῶν συμπατριωτῶν του ἀνέλαβε τὸ ἔργον.

— Πόσον ἀξίζει τὸ ποσὸν τοῦτο κατὰ τὸ νόμισμα τῆς Φλωρεντίας; ἠρώτησεν αὐτόν ὁ γλύπτης.

— Σοὶ διακηρύττω καὶ σοὶ ἀποδεικνύω, ὅτι

πὺς οὗτος ὁ σίδηρος αὐτὸς τριάκοντα πέντε δουκάτα τοῦ τόπου μας ἀξίζει, ἀπεκρίθη ὁ Φλωρεντίνος.

Εἰς ταύτας τὰς λέξεις ὁ Πέτρος Τορρίτζιανὸς μανιώδης καταστάς, ὅτι τοσοῦτον ἠθέλησεν ν' ἀπατήσωσιν αὐτόν, ὤμοσεν, ὅτι ὁ δούξ τοῦ Ἄρκου δὲν θὰ λάβῃ τὸ ἀγαλμα.

Τῇ ἐπαύριον ὁ δούξ ἦλθε κατὰ τὴν ἐρισθεῖσαν ὥραν ὑπὸ τινῶν ἀνθρώπων του ἀκολουθούμενος. Ἐφάνη πολὺ θαυμάζων τὴν Παναγίαν Παρθένον τοῦ Τορρίτζιανῆ. Ἀλλὰ καθ' ἕν στιγμήν ἐκάλεσε τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ ἵνα λάβωσι τὸ ἀγαλμα, ὁ καλλιτέχνης διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς του τῷ ἐξέριψε κατὰ πρόσωπον σχεδὸν μίαν δρακμά των σταλέντων αὐτῷ νομισμάτων, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς, διὰ σφυρίου ὀπλισμένης, κατεσύντριψε τὸ ἀγαλμα ἀναφωνῶν.

— Μὲ ἠπάτησας, ὦ δούξ τοῦ Ἄρκου. . . Σοὶ ἐπιστρέφω τὸ ἀργύριόν σου καὶ ἐπαναλαμβάνω τὸ ἔργον μου!

Τὸ κατ' ἀρχὰς ὁ δούξ ἐξέσπασεν ἐν ἐγχειρίδιον καὶ ὁ συνοδεύων αὐτόν γραμματεὺς ἐφοβήθη μὴ αἵματτρά τις σκηνὴ συμβῆ, ἀλλ' ὁ ἄρχων σκερθεῖς μικρὸν ἠγέρθη καὶ διὰ φωνῆς ἡγεῖται.

— Τορρίτζιανη, εἶπε, μὲ προκαλεῖς; θὰ μετανοήσης. . . Χαῖρε!

Πολὺ δὲν παρήλθε καὶ ὁ δυστυχῆς Φλωρεντίνος, κατηγορηθεὶς ἐπὶ αἰρέσει, ἐξέριθη εἰς Ζοφεράς φυλακάς. Καθ' ἑκάστην ἐρωτώμενος καὶ ἀπὸ ἱεροεξεταστῆν εἰς ἱεροεξεταστῆν στελλόμενος, καταδικάσθη τέλος, ὡς λέγεται, εἰς κεφαλικὴν ποινήν. Παράφρων, ἀπελπὶς, ὁ Τορρίτζιανὸς, δὲν ἐξῆσε μέγχι τῆς ἐκτελέσεως τῆς καταδικᾶς; ἔμειναν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἄσιτος, προτιμῶν ἐν πείνῃ ν' ἀποθάνῃ, ἢ νὰ ὑποστῇ τῆς αἰσχύνῃς τὴν τελευτήν. . .

Οἱ ἔσχατοὶ του λόγοι ἦσαν διὰ τὴν προφητείαν τοῦ Βενβενούτου Κελλίνης.

— Ὀλέθριον ἀγαλμα! . . . ἐψιθύρισεν ὁ! διατὶ ἐξέριψα ἄλλοτε τὸν Μιχαήλ-Ἀγγέλον! . . . Ὁ Κελλίνης μοὶ προεἶπεν, ὅτι δυστυχία θὰ μοὶ συμβῆ! . . .

Διατηρεῖται εἰσέτι εἰς Σιβύλλαν ἐν τιμάριον τῆς Παρθένου, τῆς ὑπὸ τοῦ Πέτρου Τορρίτζιανῆ γλυφίστης διὰ τὸν δούκα τοῦ Ἄρκου. Τὸ τιμάριον τοῦτο εἶναι χειρὸς σπανίας ὠραιότητος, γνωστοτάτης ἐν τῇ ἰσπανικῇ σχολῇ ὑπὸ τὸ ὄνομα la mano della teta.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ Ι Π.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΕΙΣ ΣΤΙΚΟΥΡΓΟΥΣΑΝ ΚΥΡΙΑΝ.

Από τὰς ὕχθας τοῦ Βοσπόρου
Τοῦ δροσεροῦ καὶ ἀνθοφόρου
δραπέτις ἤλθες Νηρηΐα.
Καὶ τὰ λευκά του κρίνα φέρεις
Ἐντὸ; τῶν κόλπων σου, καὶ χεῖρες
Ἄνω νὰ ἵπτασαι τῆς γῆς.

ὦ! ἀπλωσε τὰς πτέρυγές σου
Καὶ εἰς τὸν βράχιν ἄνω στάσου
τῶν περιθόζων Ἀθηνῶν,
Εἰς τὰ συντρίμματὰ μυρῖων
Ὅταν σὲ ἴδῃ ἐρεσιπίων
θὰ ταραχθῇ ὁ Περθεωνῶν.

Καὶ ξένος τις ἂν ἐκεῖ φθάσῃ
Ζητῶν τὴν τέχνην νὰ θαυμάσῃ
Τοῦ Πραξιτέλους τὴν κλήν,
Ἴδῃ, θὰ εἶπῃ, σὲ δεικνύων,
Τοῦ Πραξιτέλους, ἔργον θεῖον,
ἐκπροσωπεῦον τὴν Σχολήν.

ὦ ἐπεθύμουν καὶ πύχθυμν
Εἰς τὴν ζαυθὴν σου, κόρη, κόμην
ὡς εὐτακτοὶ καὶ γραφικοὶ
Χρυσοὶ οἱ βόστρυχοι κινουῦνται,
Ὅτω καλοὶ νὰ συγκρατοῦνται
Οἱ στίχοι μου καὶ τεχνικοὶ.

Πλὴν, φίλη, φεῦ! βραδυποροῦσα
Ἦ παρακμάσασά μου μούσα
Ἀνέρχεται τὸν Περνεσσῶν,
Ὅθεν ἄργον τὸ ᾄσμα βαίνει
ὡς βραδυπόρον καταβαίνει
Τὸ ρέθρον εἰς τὸν Ἰλισσῶν.

Εὐτυχὴς ὅμως ἂν ἰσχύσω
Τῆς λύρας σου κἄν νὰ κεντήσω
Καλλιφώνον τινὰ χορδῶν,
Ὅτω θρηνοῦσῃς ἀηδόνος
Ὁ νυκτικὸς προκαλεῖ στόνος
Ἐτέρων εὐλαλον ᾠδῶν.

M.

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ ΙΑ΄.

ΚΥΚΛΩΦ.

Μετάρφρασις Παναγ. Ι. Φέρεμπου.

Ἄλλο φάρμακον δὲν εἶνε πρὸς τὸν Ἐρωτα, Νικίαν,
Ὅτε κόνις, ὡς νομίζω, οὔτε ἀλοιφὴ καμμία

Ἡ αἰ Μούσαι μόνον. Τοῦτο ἀνγκούφισιν παρέχει
Ἄλλ' ἢ εὐρεσίς του ὅμως δυσκολίαις πλείστας ἔχει.
Καὶ τὸ ζεύρεις ἐπειδ' εἶσαι ἰατρός πεπαιδευμένος
Κι' ἀπὸ τὰς ἑννεα Μούσας ἔξοχα πεφιλημένος.
Κ' ὁ ἡμέτερος ὁ Κύκλωφ μόνον μέσον θεραπείας
Τοῦτο εὗρεν ὅτ' ἤρῃτο τῆς ὠραίας Γαλατείας.
Ὁ Πολύφημος ἐκείνος ἔς τοὺς κροτάφους τοῦ ὄποιου,
Μόλις ἤρχιζε νὰ θάλλῃ τότε γυνὸς λεπτὸς γενεῖου.
Δὲν εἰδείκνυεν ὁ Κύκλωφ εἰς αὐτὴν τὸν ἔρωτά του
Μὲ τριαντάφυλλα καὶ μῆλα, εἴτε δίδων τὰ σγουρά του,
Ἀλλὰ μὲ σωστὴν μαγίαν

Τὴν ἡγάπα, κ' ἐθειόρει θλα μ' ἀδιαφορίαν.
Σ' τὸ μανδρὶ τὰ πρόβάτ' ἀπ' τὸν πράσινον λειμῶνα
Δίχως ὁδηγὸν πολλάκις εἶχον ἐπανέλθει μόνα.
Αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῆς πλήρους ἀπὸ φύκη παραλίας,
Τὴν λευκὴν Γαλατεῖαν του τραγοῦδων ἀπὸ πρῶιας,
Κατετήνετο βραθεῖν

Ἵπὸ βέλους τῆς Κυθήρης πληγὴν ἔχων ἔς τὴν καρδίαν.
Πλὴν τὸ φάρμακον τὸ εὗρεν' ἐπὶ βράχου ἀναθαίνων
Ἐφαλλε τὸ βλέμμα ἔχων πρὸς τὸν πόντον ἑστραμμένον.

(ΩΔΗ)

Ἔγω λευκὴ Γαλατεῖά μου, τί μισεῖς τὸν ἔραστή σου;
Τοῦ γλωροῦ τυροῦ εἶνε λευκοτέρα ἢ μορφή σου
Εἶσ' ἀπαλωτέρ' ἀρνίου, εἶσαι μόσχου γαυρωτέρα
Κι' ἀγουρίδος λαμπροτέρα.

Μάτην ἔρχεσ' εὐδὺς ἀμὲν ὁ γλυκὺς ὕπνος μ' ἀρίστη.
Φεύγεις, φεύγεις ὡς ἀρνίον
Ὅταν ἴδῃ λευκὸν λύκον διαβαίνοντα πλησίον.

Ἐγὼ, κόρη, σοῦ ἠεάσθην, μετὰ τῆς μητρός μου ὅτε
Ἦλθες ἄνθη ἐκ τοῦ ὄρους νὰ συναΐξῃς δροσερά.
Δὲν εἰξεύρατε τὸν δρόμον καὶ σῆς ὠδηγοῦσα τότε
Κι' ἀπὸ τὴν σιγμὴν ἐνεῖνεν ἀπ' ὅσ' εἶδα μιά φορά.
Κ' εἰς σήμερον δὲν παύω ἀπὸ τοῦ νὰ σ' ἀγαπῶ.
Ἀλλὰ σένα δὲν σὲ μέλει ὅ,τι καὶ ἂν σοῦ εἶπῶ.

Τίνος ἔνεκα μὲ φεύγεις, τὸ γνωρίζω, κόρη θεῖα.
Βλέπεις εἰς τὸ μέτωπόν μου νὰ ἐκτείνεταί δασεῖα
Φθάνουσα ἕως τὰ ὄτα ἢ ὄρασε μου ἢ καμπύλη.
Ἵπ' αὐτὴν δὲ ἕνα, μόνον ὄφθαλμὸς, καὶ ρίς πλατεῖα
Ἐπικάθηται ἔς τὰ χεῖλη.

Ἀλλὰ καίτοι ὦν τοιοῦτος, εἴξευρε ὅτι ἐγὼ
Καθ' ἡμέραν ἔς τὸν λειμῶνα χεῖλη πρόβατ' ὀδηγῶ.
Κ' ἀπ' τὸ γάλα ποῦ ἀμείλω τὸ καλλίτερον ἔν' ἐκεῖνο
Τὸ ὅποιον ἐγὼ πίνω,
Ὁ τυρὸς δὲν μ' ἀπολείπει ἀπὸ τ' ἄντρον μου ποτὲ
Κι' ἀπ' τὸ βῆρος πᾶν νὰ σπάσουν πάντο' αἱ καλαμωταί.

Κανείς ἐδὲ ἐκ τῶν Κυκλώπων μάθε ὅτι δὲν γνωρίζει
Σὰν ἐμένα νὰ σφιρίζῃ,
Ὅταν ἔξωρα τὴν νύκτα, ψάλλω σὲ γλυκόμελόν μου
Μετὰ τοῦ ὀνόματός σου συνενῶν καὶ τὸ δίκόν μου.

Ἐνδεκα νεβροῦς σοῦ τρέφω· ὅλαι ἔχουσι λαμπρὰ
Περιδέραια· σοῦ τρέφω κι' ἄρκτων τέσσαρα μικρά.
Ἀλλὰ ἔλα πρὸς ἐμένα κι' ὅλ' αὐτὰ θὰ τ' ἀποκτήσῃς.
Τὴν δὲ θάλασσαν ἄφρασε τὴν νὰ κτυπᾷ εἰς τὴν ξηρὰ

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Ὁ βίος παρὰ τοῖς Ἑσκιμῶσι.

Γνωστὸν ὑπάρχει τὸ ὄνομα λαοῦ τινος κατοικούντος τὰς ἀρκτικές θαλάσσας καὶ διακρινομένου διὰ τὸ μικρόσωμον αὐτοῦ καὶ τὸν παράδοξον βίον ὃν διάγει. Οὐ πρό πολλοῦ χρόνου πλοίαρχός τις ἄγγλος, ὀνομαζόμενος Κάρολος Χῶλ, προσῆλθε μέχρι τῶν θαλασσῶν ἐκείνων, ἐποίησατο περιέρχους φυσιολογικὰς καὶ ἐθνογραφικὰς ἀνακαλύψεις· ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὰ πάτρια, ἐδημοσίευσε τὰς παρατηρήσεις του αὐτὰς ἐν συγγράμματι τὸ ὅποιον ἀνεγνώσθη μετὰ πλείστης ὁσῆς περιεργείας. Ἐξ αὐτοῦ δὲ ἐπιγραφομένου «Ὁ βίος παρὰ τοῖς Ἑσκιμῶσι» ἐρρακίζομεθα καὶ ἡμεῖς τὴν διήγησιν ἐπισκέψαμε τινος ἣν ἐποίησατο εἰς τὴν φυλὴν τῶν Ἰνουϊτῶν.

Πληροφορηθέντες οἱ Ἰνουϊται, λέγει ὁ περιηγητὴς αὐτός, ὅτι προστιθέμεν νὰ ἐπισκεφθῶ αὐτούς, παρεσκευάσαν μεγαλοπρεπῆ τράπεζαν ὅπως μὲ ἐστιάσωσι· πιστεύω δὲ ὅτι δὲν θέλω δυσχερῆσαι τοὺς περὶ τὴν μαγειρικὴν ἐπιμελῶς ἀσχολουμένους, ἂν ἐκθέσω τὰ διάφορα ἐδέσματα, τὰ ὅποια μοι παρετέθησαν. Ἐν πρώτοις ἐπὶ τρυβλίου ξυλίνου μοι προσεφέρθη ἡπαρ φώκης καθ' ὀλοκληρίαν σχεδὸν ὡμὴν, καίτοι φαίνεται ὅτι τὸ εἶχον ἐπιθέσει εἰς πῦρ. Μετὰ τὸ ἡπαρ μοι παρετέθη λίπος τοῦ ἰδίου ζώου, τὸ ὅποιον κατεβρόχθισα μετὰ τῆς αὐτῆς ἀδδηραγίας, μεθ' ἧς καὶ οἱ καθροῦ αἵματος Ἑσκιμῶσι. Ἐπειτα πλευρία φωκῶν (κοτελέτας) αἰμοστάζοντα ἔτι. Ἡ θέα τοῦ ἐδέσματος τούτου, τῆ ἀληθείᾳ ὀλιγίστην εὐχαρίστησιν μοι ἐπροξένησεν, ἀλλ' ἐν τοσοῦτῳ δὲν ἐφάνη καὶ εἰς αὐτὸ ἐλλειπή, διότι κατέφαγον καὶ τὰ πλευρία μετὰ προσπεποιημένης εὐχαριστήσεως. Τὸ τελευταῖον ὅμως φαγητὸν ἦτο τοιοῦτο, ὥστε ἀπηγεῖτο στόμαχος Ἠράκλειος νὰ τὸ δεχθῆ ἄνω ἐμέτου. Ἦτο δὲ τοῦτο ἔντερον φώκης, ἅτινα γράτια τις γυνὴ ἐκράτει περιπεπλεγμένα εἰς τὸν βραχίονα τῆς καὶ πλησιάζων ἕκαστον τῶν συνδαιτυμόνων, εἰδὼν αὐτῷ τὸ ἄκρον τοῦ ἐντέρου καὶ ἐκτυλίσσουσα ὅσον εὐχεστετεῖτο ἐκεῖνος νὰ φάγῃ ἐκ τοῦ βραχίονός τῆς, ἐκοπτε καὶ τὸ προσέφερεν αὐτῷ. Οἱ ὀμοτράπεζοί μου, ἴσως καὶ δικαίως, ὑπέθετον ὅτι εἰς τὸ τρωγᾶλιον ἐκεῖνο δὲν εἶχον τοσαύτην ἐπιθυμίαν νὰ συμμετάσχω· ἀλλ' ἐγὼ ὑποκρύπτων τὴν δυσαρέσκειν μου ἐδραξάμην τοῦ ἄκρου τοῦ ἐντέρου καὶ ἤρχισα νὰ τὸ κα-

Εἰς τὸ ἄντρον μου κοντὰ μου κάλλιον θὰ ζενυκτῆσῃς
Ἄνε' αὐτῶν θὰ προτιμήσῃς τῆς θαλάσσης τὰ νερά; . .
Εἰς τὸ ἄντρον μου ἢ δάφνη καὶ τὸ κυπαρίσσι θάλλου
Καὶ γλυκόμελόν ἀμπελί καὶ κιστὸς τὸ περιβάλλου
Κ' ἐκ λευκῆς γίνουσι ὕδωρ ψυχρὸν βέει, τὸ ὅποιον
Ἡ πολυδένδρος ἢ Αἶτνα μ' ἀποστέλλει ποτὸν θεῖον . .

Ἐάν δὲ ἔς τὰ ὄμματα σου δαυὸς φαίνομαι κατὰ τι,
Ἐγὼ ὅμως ὀνὸς ζύλα καὶ πῦρ ἀσβεστον ἔς τὴν στάκτη.
Κ' ἐν ᾧ καιόμαι, ὡ φίλη, ὑπὸ σοῦ, θὰ ἀνεχθῶ
Τὴν ψυχὴν μου καὶ τὸν ἕνα ὄφθαλμόν νὰ στερηθῶ . .
Ναὶ τὸν ὄφθαλμόν τὸν ἕνα
Ὅς γλυκύτερον ἔς τὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει δι' ἐμένα . .

οἴμοι! δικτὴ ἢ μήτηρ δὲν μ' ἐγέννησεν, ὡ φίλη,
Βράγχια νὰ ἔχω, ὥστε εἰς τὸ κῦμα νὰ βουτούσα
Νὰ ἠρχόμην νὰ σὲ εὗρω καὶ τὸ χεῖρ νὰ φιλοῦσα,
Ναὶ τὸ χεῖρ σου, ἀνίσως καὶ δὲν ἤθελες τὰ χεῖλη . .
Νὰ σοῦ ἔφερα καὶ κρίνα ἐκ τοῦ ὄρους δροσερά
Εἴτε παπαροῦνα, ἥτις ἔχει φύλλα ἐρυθρά . .
Ἀλλὰ τ' ἀνὴ εἶνε τοῦ θεοῦ, ἢ δὲ μήκων τοῦ χειμῶνος
Ὅστε δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ ἔς τὰ φέρω ταῦτοχρόνως.

Τώρα, ὡ Γαλατεῖά μου, θεὰ μάθει ἔς τὰ νερά
Καὶ ἐγὼ νὰ πλέω, ἂν τις μὲ τὸ πλοῖόν του εἰδῶ
Ξένος ἔλθῃ νὰ ἰδῶ

Πῶς τὸ κῦμα σᾶς ἀρίσει, καὶ μισεῖτε τὴν ξηρὰ.
Ἐξέλθε καὶ ἐξελθούσα εὐχόμαι νὰ λησμονήσῃς
Ὀικαδὲ νὰ ἐπιστρέψῃς ὡς ἐγὼ, καὶ νὰ θελήσῃς
Νὰ συμβιόσκωμεν καὶ γάλα νὰ ἀμείλῃς τὴν πρῶϊαν
Καὶ λευκὸν τυρὸν νὰ πῆξῃς θέτουσα πιτυὰν δριμύϊαν.

Ὅλων τῶν δεινῶν μου εἶνε μόν' ἢ μήτηρ μου αἰτία,
Καὶ τὴν μέμφομαι, διότι ἐν ᾧ βλέπει κ' ἢ ἴδια
Ὅτι λυώνω καθ' ἡμέραν ἀπὸ τοῦτο τὸ κακόν,
Δὲν σοῦ εἶπε ποτὲ λόγον δι' ἐμὲ εὐνοϊκόν . .
Θὰ τῆς πῶ; τοῦς δύο πόδας καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγῶν
Διὰ νὰ λυπηθῇ κ' ἐκεῖνη, ὡς λυποῦμαι καὶ ἐγὼ . .

Κύκλωφ, Κύκλωφ, ποῦ ἔν' ὁ νοῦς σου, ἔλα εἰς τὰ λογικά σου.
Ἐάν ἐπλεκες καλάθους, ἢ διὰ τὰ πρόβάτ' αὐτῆς.
Ἄν ἐπήγαμες χορτάρ' ἐκ τοῦ ὄρους νὰ συναΐξῃς
Φρονιμώτερα θὰ πράξῃς . .

Δὲν ἀμείλεις τὴν κροῦσαν; τί Γαλατεῖαν ζητεῖς;
Θελεῖς εὖρει ἄλλην ἴσως καλλιτέραν καὶ αὐτῆς. . .
Πολλὰ κόρη τὸ ἐσπέρας μὲ φωνάζου νὰ συμπαίξω
Καὶ γελῶν καθὼς μὲ ἴδων ἔς τὴν φωνὴν των νὰ προσέξω.
Καὶ ἐκ τούτου συμπεραίνω
Ὅτι εἰς τὸν κόσμον ταῦτον κατὰ τι κ' ἐγὼ σημαίνω . .

Καὶ τὸν ἔρωτα, Νικίαν, ὁ Πολύφημος πράυνων
Μὲ τὸ ὄπρον τῶν Μουσῶν,
Κάλλιον διήγειν οὕτω, ἢ ἂν ἔτρεχεν ἀφίνων
Εἰς τοὺς ἰατροὺς χρυσῶν . .

βροχιζώ μαιδιών. Η πράξις αὕτη διήγειρε ἄπλετον ἐνθουσιασμόν εἰς ἄλλους τοὺς συνοδευομένους μου, οἵτινες προσελθόντες με συνεχάρησαν ἀπονέμοντές μοι τὰ κολακευτικώτερα ἐπίθετα. Ἀπὸ τότε λοιπὸν ἐγενόμην σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς των καὶ ὄστον ἐκ τῶν ὀστέων των.

«Κατὰ τὴν μεταξὺ τῶν Ἰννοῦϊτῶν διατριβὴν μου εἶχεν ἀσθενήσει γυνὴ τις καλουμένη Νου-Κερ-Τοῦ καὶ ἐκ συμπαθείας ἐπισκεπτόμενος αὐτήν, τῇ παρέσχον τὴν συνδρομὴν μου· ἀλλὰ μιᾶ τῶν ἡμερῶν ἐνῶ ὑπῆγαινον εἰς τὸν οἶκον τῆς, εἶδον Ἰννοῦϊτας τινὰς κτίζοντας ἐκεῖ πλησίον οἴκον ἐκ χιόνος, ὅπερ παρ' αὐτοῖς καλεῖται ἐγ.λοῦ.

— «Τί θὰ κάμητε αὐτὸν τὸν οἶκον; ἤρώτησα ἐγὼ τοὺς κτίζοντας.

— Θὰ θάψωμεν τὴν Νου-Κερ-Τοῦ, ἀπεκρίθησαν ἐκεῖνοι.

— « Ἀλλ' αὐτὴ ἀκόμη ζῆ
— « Ἴδὲ γνωρίζομεν.

« Φρίκη με κατέλαθεν ἀκούσαντα τούτους τοὺς λόγους· παρευθείς λοιπὸν παρὰ τῇ ἀσθενούσῃ τὴν ἠρώτησα τί ἐσήμαινον ὁ οἰκίσκος ἐκεῖνος.

— «Θέλεις ἰδεῖ, μοι ἀπεκρίθη.

«Μετὰ τρεῖς ἡμέρας τέσσαρες γυναῖκες ἔφεραν ἐπὶ δέρματος ταράνθου τὴν Νου-Κερ-Τοῦ, εἰς εἴην κλινοῦν αὐτῆς κατοικίαν καὶ εἰσῆγαγον αὐτήν δι' ὅπως ἀφειθείσης ἀνοικτῆς εἰς τὸ ὀπίσθιον μέρος, τὴν ὅποιαν ὅμως ἐκλείσαν πάλιν διὰ χιόνος. Ἀναχωρησασῶν τῶν γυναικῶν ἐγὼ διὰ μιᾶς ὅπως ἂν ἤνοιξα εἰσῆλθον εἰς τὸν χιονόστρωτον ἐκεῖνον οἶκον, καὶ εὗρον τὴν Νου-Κερ-Τοῦ καθημένην ἀτάραχον καὶ μετὰ πλήρη αὐταπάρνησιν.

— «Καὶ πῶς! ἠρώτησα ἐγὼ, γνωρίζουσα ὅτι μέλλεις νὰ ἀποθάνῃς ἐκ πείνης καὶ ἰψύχους, ἀπεφάσις ἐκουσίως νὰ κατακλεισθῇς ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ;

— « Τὸ γνωρίζω, ἀπεκρίθη ἡ δυστυχὴς γυνὴ μετὰ τῆς καταπληκτικώτερας ἀπεθείας· ἀλλὰ γνωρίζω ἐπίσης ὅτι εἶμαι βάρος τῆς οἰκογενείας μου καὶ δὲν βλέπω πρὸς τί ν' ἀγαπῶ τὴν ζωὴν. Ἡ μόνη μου ἐπιθυμία ἦτο νὰ ἀποκτήσω ἕνα ὄγ.λοῦ νέον ἐκ χιόνος ἀκλιωμένου καὶ μίαν κλίνην ἐκ χιόνος καλῶς κατεσκευασμένην, ἐν ᾗ νὰ ἐκπνεύσω. Ταῦτα δὲ βλέπεις ὅτι ἔχω, ὥστε δὲν μοι μένει ἄλλο ἢ νὰ ἀποθάνω. Ἄλλως τε τοῦτο εἶνε συνήθεια.

« Ἡ ἀληθεῖς, τοιοῦτο εἶδος φιλοσοφίας δὲν συνεμεριζόμην ἐγὼ· προσεπάθησα λοιπὸν πικρῶς τὴν πείρῃ νὰ τὴν πείρῃ ὅπως ἐξέληται τοῦ τάξου

τῆς, ἀλλ' ἐκείνη ἔμεινε ἀμετάπειστος θεωροῦσα ἐγκαλῆμα τὸ νὰ μὴ ὑποκύβῃ εἰς τὰ ἔθιμα τῆς φυλῆς τῆς. Ἐν τούτοις ἐξήκολούθησα καθ' ἑκάστην ἐπισκεπτόμενος τὴν δυστυχὴ ἐκείνην γυναῖκα καὶ ἐπραξα πᾶν ὅ,τι ἐδυνάμην ἵνα ἀνακουφίσω τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς· ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο μοι ἀπελείπετο ἢ νὰ τῆς κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ τοῦτο ἐπραξα μετὰ πικρῆς εὐχαριστήσεως, ἀπὸ καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς αὐτοῖ δὲν ἤθελον πλέον νὰ ἔλθωσιν εἰς σχέσιν πρὸς αὐτήν, ἅτε δὴ καταδικαζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐθίμων νὰ μὴ φέρωσι τοῦ λοιποῦ σισύρας, εἰς τόπον μάλιστα τοσοῦτον κατεψυγμένην, ἐὰν ἤθελον ἀνακαλυφθῆ ἐπισκεπτόμενοι αὐτήν.»

« Ἐκ τινος στατιστικῆς τοῦ βασιλείου τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ἰρλανθίας ἀρμόμεθα τὰς ἐξῆς περὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ εἰς τὸ κράτος τοῦτο στρατιωτικῶν δυνάμεων.

Εἰς τὰς Ἀγγλικὰς νήσους, ἦτοι Ἀγγλίαν, Σκωτίαν καὶ Ἰρλανδίαν, ἐξαιρουμένων τῶν ἀποικιῶν, ἡ βρετανικὴ κυβέρνησις διατηρεῖ τὸν ἐπόμενον στρατόν. Ἰππικὸν 40,000· πυροβολικὸν 11,800· μηχανικὸν 2,000· πεζικὸν 48,000. Λοιπὸν ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ πλείονα, τῶν 40,000 ἀνδρῶν, ἐκτὸς ἂν προσκαλέσῃ τὸν στρατὸν τῶν ἀποικιῶν.

Ἐκτὸς τοῦ τακτικοῦ τούτου στρατοῦ ὑπάρχουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ 420,000 ἐθνοφύλακες, τοὺς ὁποίους ὅμως δὲν δύναται νὰ μεταχειρισθῇ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Οὗτοι χρησιμεύουσι μόνον πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ τόπου.

« Νέον εἶδος θεραπείας τῆς Ὑδροφοβίας. — Ἄμα διήχθη τις ὑπὸ λυσσῶντος κυνός, δέον νὰ τίθεται ἐν τῇ πληγῇ συνήθης νιτρικὸς ἀργυρος. Οὗτος ἀποσυνθέτει τὸν σίελον, καταστρέφει τὸ μόλυσμα, τὸ ἐπισύρει εἰς τὰς τριχώδεις ἐσχάτιας καὶ τὸ οὐδετερόνει. Ὅταν ἡ πληγὴ συνουλωθῇ ἐντελῶς τότε τὴν ἐπιτερίζει τις πρὸς ἐξαφάνισιν τοῦ σημείου τῆς πληγῆς.

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Πρὶν ὑπάρξῃς ἐν τῷ κόσμῳ τότε μόνον ἐγὼ εἶμαι ἔνδον τῆς γαστέρας ἄρχον· Κεφαλὴν, λαμὸν ἂν κόψῃς, ἐπὶ γῆς φυτὸν θὰ κείμαι πλὴν εἰς τὰ βουνὰ ὑπάρχον. Τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ τρίτου γράμματός μου ἂν ζητήσῃς ὄνομα ἀκρωτηρίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ χαρίζεις, Ἄν τετάρτου... ὦ! τὸ ἔαρ, τὴν ὀσμὴν μου θὰ ποθήσῃς, Κ' ἐκ τῶν βράχων κ' ἐκ τῶν κήπων ἀπύκνως θ' αὖθερίσῃς.

I. P. X.

Η ΕΠΑΥΛΙΣ ΤΗΣ ΟΖΕΡΑΙΗΣ.

(Συνέχεια ἀπὸ φυλλοδ. 60.)

— Ραβινότε, αὐτὸ εἶνε ἐναντίον τῶν συμφωνιῶν μας! εἶθε βέβαιος...

— Ἀπὸ σὰς λέγω ὅτι εἶμαι βεβαιότατος; ... Ἡ μήτηρ καὶ ὁ υἱὸς κοιμῶνται μόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κυρίου. Ἀπὸ λοιπὸν διευθέτησα καλῶς τὸ πρᾶγμα, ἠθέλησα νὰ κρίνω ἐγὼ ὁ ἴδιος περὶ τοῦ ἀποτελέσματος... ἔκτιαν δὲ ὡς φωσφόρα... Μετὰ δέκα λεπτά ἡ θερμότης ἦτο τοιαύτη, ὥστε αἱ ὑελοὶ τῶν δωματίων των ἐθραύοντο ὡς τὰ κάστανα εἰς τὸ πῦρ. Ἄν ἦσαν ἐντὸς, θὰ ἀπέθωνον πρὶν ἐῦπνήσωσι· βλέπετε λοιπὸν ὅτι αὐτὸ ἦτο καλλίτερον σχέδιον ἢ τὸ ἄλλο... Τέλος πάντων, ὅτι ἐγένεον ἐγένεον... Ὑπάγετε νὰ ἴδῃτε τοὺς ὑπηρετάς καὶ ὑπηρετρίαις ἐκείνας πῶς χαίνουσιν ἐκ τοῦ τρόμου των, ἀντὶ νὰ δράμωσιν εἰς βοήθειαν... Οἱ ὑπηλοὶ! ἐκοιμῶντο τόσον βαθείως, ὥστε μόλις ἐξύπνησαν ὅταν τὸ πῦρ ἐθέρμανε τοὺς πόδας των, πολλοὶ δὲ καὶ ἐφλογίσθησαν ὡς ὄρνιθες... ἔμειναν ἄνευ κόμης καὶ βλεφαρίδων.

— Καλὰ, ῥαβινότε! ἀλλὰ δύνασαι ν' μ' εἶπῃς ἂν ἄλλος τις ἦτον ἀπόψε εἰς τὴν ἐπαυλίαν καὶ...

— Σὰς ἐπαναλαμβάνω, ὑπέλαβεν ἐκεῖνος χαμηλώνων τὴν φωνήν, διότι ἤκουε τοὺς ὑπηρετάς τοῦ πύργου τρέχοντας μετὰ μέγαν κρότον, ὅτι πάντα τὰ ἐν τῇ κατοικίᾳ ἀπωλέσθησαν... Ἀλλ' ἄς ὑπάγω, ἐπειδὴ ἔρχονται... Μὴ λησμονήσῃτε ὅμως αὐρίον, αὐθέντα, νὰ τακτοποιήσωμεν τὴν λογαριασμόν μας.

Καὶ ταῦτοχρόνως ὁ ἥλιος αὐτὸς ἐτρέπη πρὸς τοὺς θάμνους καὶ ἐγένετο ἄφαντος ἐν μέσῳ αὐτῶν, πρὶν οἱ ἐρχόμενοι δυνήθωσι νὰ τὸν παρατηρήσωσι.

— Λοιπὸν τὰ πάντα ἐτελείωσαν! ἐψιθύριεν ὁ Γρανσάμ μετὰ πένθιμον φωνήν... Καὶ ἐκείνη ὁμοίως!... ἡ δυστυχὴς!... Ἀλλ' αὕτη με ἐμίσει καὶ με ἐπρόδιδεν... Ἄς ὑπάγω νὰ ἴδω...

Καὶ βαδίζων ἐσπευσμένως, ἀφίκετο εἰς τὸ θέατρον τῆς πυρκαϊᾶς· ὀλίγον πρὸ τῶν ὑψηλῶν τοῦ πύργου, οἵτινες ἐθάδιζον βραδέως, ἕνεκα τῶν διαφόρων φορτίων, τὰ ὅποια ἔφερον.

Ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐπαυλίς τῆς Ὀζεραίης, ἧτις ἐθαυμάζετο παρὰ πάντων, παρίστα τὴν στιγμὴν ἐκείνην θέαμα φοικῶδες καὶ συγκεχυμένον. Αἱ φλόγαι ἐλυμκίνοντο τὸ κύριον οἰκοδόμημα, ὡς καὶ παρακείμενόν τινα σιτοβολῶνα, καὶ ὑπερέβαινον κατὰ πολλὰ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τῶν μεγάλων

πετελεῶν, αἵτινες ὑπῆρχον εἰς τὴ μέσον τῆς αὐλῆς. Εἰς τὴν φοικῶδη λάμψιν τὴν ὅποιαν διέχεσε τὸ πῦρ, ἐφαίνοντο πετῶντα πανταχόθεν πλήθη κατοικηθῶν πτηνῶν, ἐκπεπληγμένων ἐκ τῆς ἀσυνήθους ἐκείνης ἰνταυγάσεως. Οἱ ὑπηρεταὶ ἐπίσης ἐσπευδὸν νὰ ἀνοίξωσι τοὺς σταύλους, ἐνθα ἦσαν κεκλεισμένα πρόβατα καὶ βόες, καὶ τὰ ζῶα ταῦτα περίτρομα ἐζήρχοντο βελαζόντα καὶ μυκώμενα. Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαυλείας, ἡμίγυμνοι, ἐφώναζον ἀλλήλους, χωρὶς οὐδὲν νὰ κάμωσι πρὸς κατάσβεσιν τοῦ πυρὸς, καὶ ἔρευγον ἀλλαλάζοντες. Αἱ δὲ σπυραξινάρδοι αὐταὶ κραυγαί, ὁ μυκηθμὸς τῶν ζώων, ὁ βρόμος τῶν φλογῶν, ὁ θόρυβος τῶν καταπιπτόντων ξύλων, ἀπέτελλον τρομερὰν ἀρμονίαν, τὴν ὅποιαν διέκοπτεν ἐκ διαλημμάτων ὁ βοῦζων ἄνεμος.

Μ' ὄλον ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῆς πυρκαϊᾶς ἦσαν καταπληκτικὰ, ἦτον ἐν τούτοις εὐκόλον νὰ πεισθῇ τις ὅτι δι' ἀμέσου συνδρομῆς ἐδύνατο ἐπιστηθῆναι νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ὀρμὴν τῆς. Ἀναμφιβόλως δὲν ἐπρόκειτο πλέον περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ κυρίου οἰκοδομήματος ἢ τῶν παρακειμένων ἀχυρώνων, ἀλλὰ τὰ ἄλλα κτίρια ἔμεινον εἰσέτι ἀνεπαφα, καὶ ἀποκοπτομένης τῆς συγκοινωνίας αὐτῶν, εὐκόλον ἦτο ν' ἀπομονωθῇ τὸ πῦρ ἐν μόνῳ τῷ κυρίῳ οἰκοδομήματι. Κατ' εὐτυχίαν, ὁ ἄνεμος, ὅστις ἐπήρξανε τὰς φλόγαις, ἐδίωκεν αὐτὰς πρὸς ἀντίθετον διεύθυνσιν· τοῦτο ὅμως δὲν ἠθέλησε κατὰ πρῶτον νὰ παρατηρήσῃ ὁ κύριος τῆς Ὀζεραίης, ὅστις ἄμα ἐλθὼν εἰς τὴν αὐλήν, ἔφερεν ἀπλήστως τὰ βλέμματα πρὸς τὰ παράθυρα τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ κατόκει ἡ Σουσάννα καὶ ὁ Διονύσιος. Τὸ πῦρ ἐλυμκίνετο ἤδη τὰ περιθώρια τῶν παραθύρων.

— Δὲν με ἠπάτησαν! ἐψιθύριεν ὁ Γρανσάμ μετὰ σατανικοῦ μαιδιάματος.

Καὶ ἐπροχώρησε πρὸς τοὺς ὑπηρετάς τῆς ἐπαυλείας, αἵτινες εἰς τὴν θέαν του, συνῆλθον περὶ αὐτόν. ἠθέλησε νὰ τοῖς ἐμιλήσῃ καὶ ἀπειθῆναι τὰς ὑποκριτικὰς ἐνθαυράσεις του, ἀλλ' αἱ κραυγαὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ὑψηλῶν ἐκάλυψαν τὴν φωνὴν του· ἐπέβησαν δὲ τὸν θόρυβον τότε οἱ ἀρχόμενοι ὑπηρεταὶ τοῦ πύργου. Ὑπήγαινον, ἔρχοντο, ἠρώτων ἀλλήλους καὶ δὲν ἤξευρον πόθεν ν' ἀρχίσωσι.

— Σώσατε ἐν πρώτοις τὴν καλὴν κυράν μας, τὴν Σουσάνναν! ἐκραύγαζεν ἡ Λουίζώνη τρέουσα τῆδε κάκεισε.

— Πρέπει νὰ συνδράμωμεν τὸν κύρ Διονύσιον, ἔλεγον ἄλλοι. Καὶ ἐκεῖνος ἂν ἦτον ἤθελε μᾶς συνδράμει! — Ἐχάθησαν! ἐκάθησαν! ἐβόων ἕτεροι ὑψούντες τοὺς ὀρθαλοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν. Ὁ Θεὸς νὰ ἐλάσῃ τὰς ψυχὰς των.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀταξίας καὶ τοῦ καταπληκτικοῦ τούτου θορύβου, ταχὺ κάλπασμα δύο ἵππων ἤκαθη ἐκ τοῦ μέρους τῆς παρόδου. Ταυτοχρόνως δὲ τὰ τῆδε κἀκεῖσε διεσκορπισμένα ζῶα, ἔτρεξαν πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ δύο ἵπποι εἰσῆλθον εἰς τὴν αὐλὴν μετὰ ταχύτητα ἀστραπῆς. Οἱ ἵπποι τῶν ἦσαν πλήρεις ἀφροῦ καὶ αἵματος, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἦσαν ἀσκεπεῖς τὴν κεφαλὴν καὶ μετὰ ἐνδύματά των ἐν μεγίστῃ ἀταξίᾳ τὸ δὲ ἀνάκλασμα τῆς πυρκαϊᾶς ἐπὶ τοῦ προτώπου των, ἔδιδεν εἰς αὐτοὺς χαρακτῆρα ἐξέχλον.

Ἐβρίβησαν κάτω τῶν ἵππων των, οὓς παρήτησαν ἔπειτα εἰς τὴν διάκρισίν των, καὶ προὐχώρησαν ἀνευ δισταγμοῦ πρὸς τὸν πρώτιστον ὄμιλον τῶν χωρικῶν· οἱ δύο δ' οὗτοι ἵπποι ἦσαν ὁ Διονύσιος καὶ ὁ Ἀλφρέδος.

Ἀναγνωρίζοντες ἐκείνον τὸν ὅποιον ὑπέθετον νεκρὸν, πάντες οἱ παρεστῶτες ἐξέπεμψαν ἐνθουσιαστικὰς καὶ θορυβώδεις ζητωκραυγὰς· τινὲς δὲ ἔσπευσαν νὰ βρῶσιν εἰς τὰς ἀγκάλας των καὶ τοὺς ἀσπασθῶσιν.

— Εἶνε αὐτός, ἔλεγον, ὁ κύριός μας. . . Τῷ ὄντι εἶνε αὐτός. . . Μήπως οἱ γενναῖοι ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσιν οὕτω; . .

— Σιωπὴ ὅλοι! καὶ εἰς ἐργασίαν, τέκνα μου, ἀνέκραξεν ὁ Διονύσιος μετὰ φωνὴν ἠχηρὰν. . . Αὐτὸν ὀμιλοῦμεν. . . Ἐμπρός. . . πελέκεις. . . καὶ κρημνίζετε πικροῦ. . . Θάρρος! καὶ μὴ μένωμεν μετὰ χεῖρας νεκρῆς!

Ὁ Δουκλέρκ βίψας βλέμμα ταχὺ ἐπὶ τῆς πυρκαϊᾶς, ἐνόησεν εὐκόλως πῶς ἔπρεπε νὰ τὴν προσβάλλωσι.

— Διονύσιε, ἀνέκραξε δεικνύων τὸ οἰκοδόμημα ὅπερ ἤρίσκετο μετὰ τῆς πρὸς κατοικίαν οἰκίας καὶ τῶν εὐρειῶν ἀποθηκῶν, ἂν θέλῃς νὰ με ἀκούσῃς ἢ ἀρχίσωσιν ἀπ' ἐκεῖ. . . ἢ κόψωσι τὴν ὄροφὴν ἐκείνην. . .

— Ναί! μάλιστα! ἔμπρός! Ὅλοι ἐπὶ τῆς ὀροφῆς. . . Φέρετε πελέκεις! κλίμακας! καὶ μὴ τὰ χάνωμεν! . . Ἀρκεῖ ὅσα ζῆμια ἔγινε.

Καὶ ἔλαβε μίαν κλίμακα διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ὄροφὴν τοῦ οἰκοδομήματος ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ κατατρέψωσιν. Ὁ Δουκλέρκ ἀφ' ἑτέρου ἐβρίβη τὸ

ἱμάτιόν του μακρὰν καὶ ὠπλίσθη μετὰ ἓνα πέλεκυν διὰ νὰ τὸν συνδράμῃ εἰς τὰς προσπάθειάς του. Ἡ μεγαλύτερα δ' ἐνεργητικότης ἐβασίλευεν ἤδη μετὰ τὸν τῆος ἀνωφελοῦς καὶ χαλίνουτος πληθους ἐκείνου, διότι ἡ παρουσία δύο ἐνεργητικῶν ἀνδρῶν ἐνέπνευσε θάρρος εἰς πάντας καὶ ἕκαστος ἠτοιμάζετο νὰ ἐργασθῇ μετὰ ζήλου.

Ὁ Γρανσάμ βλέπων αὐτοὺς αἰφνης ἐμφανιζομένους, ἤσθάνθη εἰς τὴν καρδίαν του δευτάτην μάχαιραν· κατέφυγε λοιπὸν, ὅλως ἐξησθημένος εἰς τὴν σκιάν τῶν μεγάλων δένδρων, ἅτινα ὑψούντο ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπαύλειος, καὶ προσεπάθησεν ἐκεῖ νὰ συνέλθῃ ἐκ τῆς τρομερᾶς δυσθυμίας, ἣν τῷ ἐγέννησε τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο συμβεβηκός· ὦν ὅμως λίαν εἰθισμένος ὅπως περιστέλλῃ τὰ πάθη του, ὅσω ζωηρὰ καὶ ἂν ἦσαν ταῦτα, καὶ ἐννοῶν συνάμα ὅτι ἔπρεπε κατὰ τὰς ἐνεστῶσας περιστάσεις νὰ δεῖξῃ θάρρος, προσῆλθεν ἀπρακτῆρητος εἰς τὸν Λαμβέρτον, ὅστις, πεφορτωμένος βαρεῖαν κλίμακα, διηυθύνετο πρὸς τὸ θέατρον τῆς πυρκαϊᾶς τῶσιν ἐλαφρῶς ὡς εἰ ἔφερε παιδικὸν τι ἀθυρμάτιον. Πηρουσιασθεὶς λοιπὸν αἰφνης, εἶπε πρὸς τὸν ἀγρονόμον μετὰ ἤθος σοφῶν καὶ περιλυπὸν, —

— Ἴδου μεγίστη δυστυχία, κύρ Λαμβέρτε, καί. . . Δὲν ἐδυνήθη ὅμως νὰ τελειώσῃ· τόσον τὸ βλέμμα, ὅπερ ἐξηκόντισε κατ' αὐτοῦ ὁ Διονύσιος ἦτον ἀπειλητικόν.

— Βλέπετε τί ἔκαμεν ὁ Ῥαβινότος! ἀπεκρίθη ἐκεῖνος ἀγρία τῆ φωνῇ. Ἀλλ' ὑπομονή! θὰ ἐπανιδώμεν ἀλλήλους. . . ἕκαστον πρᾶγμα ἔχει τὸν καιρὸν του!

Καὶ ἔτρεξε πρὸς τὸ οἰκοδόμημα, χωρὶς νὰ δώσῃ ἕτερον τι σημεῖον προσοχῆς εἰς τὸν ἐνοχὸν κύριόν του.

Ὁ Γρανσάμ ἦτον ὡς ἐνεὸς, ἀλλ' ὄφειλε νὰ διασκεδάσῃ τὴν ταρχὴν του ὅσω ἐδύνατο, ἰδὼν εἰς ἐλαχίστην ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν ἕτερον τινα, ὅστις τὸν παρετῆρει μετ' ἐκτάκτου προσοχῆς. Ὁ δυστυχὴς δὲν ἀνεγνώρισε τὸν Δουκλέρκ, ἀλλὰ βλέπων ἐν αὐτῷ μάρτυρα ἀδιάκριτον τῶν ἀπειλῶν τοῦ ἀγρονόμου του, ὑπέλαβεν ἠλλοιωμένην τὴν φωνῇ.

— Τί θέλει νὰ εἶπῃ ὁ πτωχὸς αὐτὸς Διονύσιος; Νομίζω ὅτι τὸ λυπηρὸν αὐτὸ γεγονός τοῦ διέστρεψε τὴν κεφαλὴν. . . Σεῖς, φίλε μου, δύνασθε νὰ μοι ἐκφράσῃτε. . .

— Δὲν εἶμαι φίλος σου, Κάρολε Γρανσάμ, ἀνέκραξε ζωηρῶς ὁ Δουκλέρκ. Γνωρίζω πλέον τί ἔ-

παθεν ὁ Γουστάβος διὰ νὰ σὰς δώσῃ τὸ ὄνομα τοῦτο!

Καὶ ὑπὸ λύσης παραφερόμενος ὕψωσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ συζύγου τῆς Ἀδελαΐδος τὸν πέλεκυν ὃν ἐκράτει ἐν ταῖς χερσίν· ἀλλὰ κατεβίβασεν αὐτὸν ἀμέσως, καὶ φοβούμενος μὴ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸν πειρασμὸν, ἔτρεξε νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῶν ἐργαζομένων.

Ὁ Γρανσάμ ἐνόησεν ἤδη ὅτι εἶνε χαμένος ὄλα του τὰ τρομερὰ μυστικὰ εἶχον ἀποκαλυφθῆ, καὶ, καθ' ὃν χρόνον ἐνόμιζεν ὅτι ἐθριάμβευσεν, εὐρίσκετο εἰς τὸ βᾶθος ἀδιεξόδου ἀβύσσου. Ἡ νοσηρὰ φύσις του, κλονισθεῖσα ὑπὸ τοσοῦτων παραχῶν, ἐξησθένησεν ὀλοσχερῶς, ὁ νοῦς του ἐταράχθη καὶ σκοτιδιναίως τις τὸν κατέλαθεν ὄλα τὰ ἀντικείμενα ἐστρέφοντο περὶ αὐτὸν καὶ ἀπερίγραπτος βόμβος ἀντήχει εἰς τὰ ὦτά του. Ἡ πυρκαϊὰ αὐτῆ, ὁ κρότος ἐκεῖνος τῶν κτυπῶντων ἀδιακόπως τὴν στέγγιν πελέκειων, αἱ ἀνθρώπινοι ἐκτεταταὶ μορφαί, αἵτινες διήρχοντο ἐν τῷ φλογόμενῳ οἰκοδομήματι, ἐλάμβανον ἐν τῷ πνεύματί του μέγεθος τεράστιον, γιγαντιαῖον. Ἐνόμιζεν ὅτι εὐρίσκετο εἰς τὸν ἄδην, παρευρισκόμενος εἰς χορὸν δαιμόνων. Ἰπέλαθεν ὅτι μετεφέρθη διὰ μιᾶς εἰς ἄλλον κόσμον, ἐνθα τὰ πάντα ἦσαν θόρυβος, βᾶσανος, ἀπελπίσια.

Ἐν τούτοις τὸ λογικόν του ἔκαμε τελευταῖον ἀγῶνα ὅπως ἀντιστῆ πρὸς τὰς ἐνεργείας τῆς τεταραγμένης φαντασίας του. Ἡ ὀπτικὴ ἐπαυσε καὶ τὰ ἀντικείμενα ἔλαβον ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰς ἀληθείας των θέσεις καὶ σχήματα. Τὸ αἶμα ἤρξατο αὐθις κυκλοφορεῖν εἰς τὰς φλέβας του, καὶ ἐδυνήθη ἀκόμη νὰ θεωρήσῃ σχεδὸν ψυχρῶς τὴν θέσιν του.

Μία ἐλπίς τῷ ὑπελείπετο ἀκόμη· ἐγνώριζεν βεβηκίως πάντα, ἀλλὰ αἱ ἀποδείξεις ἔλειπον διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἡ Καλὴ Γυναίκα καὶ ἡ Ἀδελαΐς ἀπολέσθησαν ἐν τῇ πυρκαϊᾷ. Καίτοι δὲ οὐδὲν ἐδύνατο νὰ τῷ ἐπικυρώσῃ τὴν ἰδέαν ταύτην ἐν τούτοις αὐτὸς ἐφαίνετο ὅλως πεπεισμένος. Ἐνόμιζεν ὅτι ἐκλειπουσῶν τῶν δύο ἐκείνων γυναικῶν, οἰδόλως ἐδύναντο νὰ ὑπάρξωσι κατ' αὐτοῦ ἐπαρκεῖς ἀποδείξεις καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ὑποστηρίξῃ κατὰ τῶν ἄλλων ἀντιπάλων του ἀγῶνα φρικώδη.

Ἐπαύθη δὲ ὀλίγον ἐκ τῶν σκέψεων τούτων, ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν πύργον. Ὁ σκοπὸς του νὰ φανῇ εἰς τὴν ἐπαυλιν ἐπετέλεσθη, ὥστε εἶχεν ἀνάγκην ἀναπαύσεως πλέον. Ἐλαβε λοιπὸν τὴν

πρὸς τὸν πύργον ὁδὸν, χωρὶς οὐδεὶς νὰ παρατηρήσῃ τὴν ἀναχώρησίν του.

Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἐξήρχετο τῆς αὐλῆς, δύο γυναῖκες ἐφάνησαν προχωροῦσαι βραδέως ἐν τῷ σκοτεινῷ ἀλλ' αἰφνης λάμψις τοῦ πυρὸς ἀναυγασθεῖσα ἐπὶ τοῦ προσώπου των, ἔδειξεν εἰς τὸν Γρανσάμ τὴν Σουσάνναν καὶ τὴν Ἀδελαΐδα.

Ὁ δυστυχὴς ἐστάθη ὡς κεραινόπληκτος· ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀδελαΐς, ἀναγνωρίσασα αὐτὸν, ἐβρίβη πρὸς τὰ ὀπίσθεν, ἐκπέμψασα κραυγὴν τρόμου, ἐνῶ ἡ Σουσάννα δι' ἀπειλητικῆς χειρονομίας τῷ ἐδείκνυε τὸν οὐρανόν.

— Ἰπάρχει λοιπὸν Θεός! ὑπετονθόρῃσεν ὁ ἄθλιος· τρίζων τοὺς ὀδόντας.

Καὶ ἤρχισε νὰ τρέχῃ πρὸς τὴν πάροδον, ἐκπέμπων κραυγὰς, ὁμοίως πρὸς ἐκείνας τὰς ὁποίας ἄλλοτε ἐξέπεμπον οἱ δαιμονιζόμενοι. Οὔτε ἡ Ἀδελαΐς, οὔτε ἡ Σουσάννα ἔλαβον τὴν ἰδέαν νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι, καὶ ἐν τούτοις ἐκεῖνος ἐνόμιζεν ὅτι ἀκούει τὸ βῆμα των τρέχον ὀπίσθεν του, τὴν φωνὴν των βοῶσαν ἐξοπίσω του. Αἱ δυνάμεις του ὡς ἐκ μαγείας εἶχον ἐκατονταπλασιασθῆ, καὶ αὐτὸς, ὁ πρὸ μικροῦ τοσοῦτον ἀσθενὴς καὶ ἀδύνατος, ἔτρεχεν ὡς δορκάς, πηδῶν χάνδακας καὶ θάμνους. Ἐνόμιζεν ὅτι τὸν κυνηγᾷ ὁ Ἀλφρέδος Δουκλέρκ μετὰ τὸν στίλβοντα πέλεκυν, ἡ σκιά τοῦ Γουστάβου δὲ Σαιισομὸν μετὰ τὸ πύρινον βλέμμα τῆς, ἡ Σουσάννα μετὰ τὸ ἀπειλητικὸν πρόσωπόν τῆς, ἡ Ἀδελαΐς, ὁ Ῥαβινότος, ὅλα ἐνὶ λόγῳ τὰ θύματα καὶ οἱ συνένοχοί του. Ἐπειτα τῷ ἐφάνη ὅτι ἡ πυρκαϊὰ αὐτὴ μετὰ τὰς φρικώδεις φλόγας τῆς μετὰ τοὺς καυστηροὺς σπινθῆρας τῆς, μετὰ τὴν καταβρωστικὴν ὀσμὴν τῆς τὸν κατεδίωκεν ἐπίσης. Ἐνόμιζεν ὅτι περικυκλοῦται ὑπὸ πυρός. Ὁ ἄηρ, ὃν ἀνέπνευεν, ἦτο κυστικὸς καὶ κητάραι προφερόμεναι ἀπὸ χίλις ἐξωρισμένα στόματα καθίσταντο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνυπόφοροι. Τὰ ἐνδύματά του ἦσαν ἐσχισμένα, τὸ στήθος του ἐπνευστικὸν, ὁ ἰδρὼς ἔβρεχε τὸ πρόσωπόν του, ἀφροὶ λευκοειδεῖς ἐφαίνοντο εἰς τὸ ἄκρον τοῦ στόματός του, καὶ ἔτρεχε πάντοτε μετ' ἀκατασχέτου φρενήτιδος, ἥτις προήρχετο ταυτοχρόνως ἐκ τῶν μου καὶ λύσης, ἐκ πυρετοῦ καὶ ἀπελπίσιας.

Τὴν ἐπιούσαν τὰ πρῶτ, τὸ πῦρ εἶχεν ὀλοσχερῶς περιστάλῃ, καὶ ἡ ἐπαυλις τῆς Ὀξείρας παρίστα θέαμα λυπηρὸν. Ἡ ὑπὸ τοῦ Διονυσίου κατεχομένη οἰκία καὶ ὁ παρακείμενος χορτοβολῶν εἶχεν ἀποτεφρωθῆ, ἔμειναν δὲ μόνον τοῖχοι τινὲς καὶ ἄμορ-

φα ερείπια, ἐξ ὧν ἀνεπιθρόσκωτο εἰσέτι ἀπλετοκαπνός, ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ κτίρια ὧν ἡ ἀξία ἦτο σημαντική, καὶ ἅτινα περιείχον πολυτρόμους προμηθείας, εἶχον σωθῆ. Οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα εἶχον ἤδη εἰσέλθει εἰς τοὺς σταύλους των, καὶ τὰ δυστυχῆ κατοικίδια πτηνὰ, ἅτινα τὴν παρελθούσαν νύκτα εἶχον τοσοῦτον καταπλαγῆ, περιεφέροντο εἰς τὴν αὐλὴν περιχαρῆ. Αἱ ἀρχαῖαι δρῦς αἱ καλύπτουσαι μὲ τὴν σκιάν των τὴν αὐλὴν ὀλίγον εἶχον ὑποφέρει ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς, μόνον δὲ τὰ φύλλα των παρὰ τὸ ἀποτεφρωθὲν οἰκοδόμημα δένδρων ἦσαν κίτρινα καὶ μαραμένα. Ὀλίγιστοι δὲ ἐργάται ἦσαν περὶ τῶν ερείπίων, μάλλον ἐκ μέτρου προφυλάξεως ἢ ἐπὶ σκοπῷ πραγματικῆς συνδρομῆς, διότι πᾶς κίνδυνος εἶχεν ἤδη παρέλθει καὶ οἱ πλείστοι ἐσταύρωνον τοὺς βραχιόνας. Ὁ Διονύσιος ἐκάθητο κατὰ μέρος ἐπὶ καρμῶ δένδρου, ὑπολογίζων μετὰ λύπης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ μετ' ἀπογνώσεως τὰς ἐπιγινόμενας αὐτῷ ζημίας, καὶ ἀπεκρίνετο ἡσύχως εἰς τοὺς φίλους καὶ περιοίκους χωρικοὺς, οἵτινες ἦλθον εἰς Ὀζεραίνην, οἱ μὲν ἐκ περιερνείας, οἱ δὲ ὅπως προσφέρωσι τὰς ὑπηρεσίας των. Ἥλιος γλυκὺς καὶ θερμὸς ἐφώτισε τὴν εἰκόνα ταύτην, καὶ ὁ τοσοῦτω σφοδρὸς ἀνεμος τῆς προτεραιᾶς, μετεβλήθη εἰς αὔραν εὐώδη, ὡς καὶ ἡ φύσις αὐτῆ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς νυκτὸς ἤθελε νὰ παρηγορήσῃ καὶ ἀναπλάσῃ ἐκείνους οἵτινες ἐγένοντο θύματά της.

Εἰς ἐν τῶν κτιρίων ἅτινα ἀπελείποντο καὶ κατακούντο ἄλλοτε ὑπὸ τῶν ἀγρονόμων πρὶν τῆς ὑπάρξεως τοῦ πύργου, δύο θεράπαιναι παρεσκεύαζον δωμάτιόν τι ὅπως ἐγκαταστῆ ἐν αὐτῷ προσωρινῶς ὁ Διονύσιος μέχρι τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς καίσης οἰκίας. Αἱ δύο φλύαροι, μετὰ τῶν ὁποίων εὕρισκετο ἡ μάγισρος Λουίζώνη, συνωμίλουν ἐνῶ εἰργάζοντο περὶ τῶν συμβάντων τῆς νυκτὸς, καὶ ἡ συνομιλία των δύναται φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐπίλογος τῆς παρούσης ἱστορίας.

— Τρομερὰ νύξ, Ζαννέτα! ἔλεγεν ἡ Λουίζώνη. Ναὶ τρομερὰ νύξ, δύνανται κάνεις νὰ εἶπῃ ὅτι δύο τοιαῦται δὲν συμβαίνουν καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν! Ἐγὼ μάλιστα λέγω ὅτι πολὺ εἶνε καὶ μία μόνον τοιαύτη νύξ! Δὲν ἤξεύρω ἀληθῶς πῶς ζῶ ἀκόμη!

— Διέτρεξες κίνδυνον, Λουίζώνη; ἠρώτησεν ἡ σύντροφός της παχύσαρκος χωρική, ἀνταξία τῆς Λουίζώνης κατὰ τὴν φλυαρίαν.

— Ὅχι, ἐγὼ! διότι ἤμην ἐδῶ, Ζαννέτα, πολὺ μακρὰν τῆς πυρκαϊᾶς. . . Ἄλλ' ὅταν ἔδωγον ὅτι

ὁ κύρ Διονύσιος καὶ ἡ Καλὴ Γυναῖκα ἐκάθησαν εἰς τὸν οἶκον, ἐνόμισα ὅτι θὰ τρελλαθῶν. . . Θεέ μου! ὑπάρχει χειρότερον πρᾶγμα παρὰ νὰ βλέπῃ τις ὅλην τὴν εἰσοδείαν μας καιομένην! Ὑπεσχέθη ἔν κηρίον εἰς τὴν Παναγίαν, ἂν μᾶς ἔσωζε, καὶ δόξαν νὰ ἔχῃ μᾶς ἐφύλαξεν! . . Ἄλλὰ, ἐξηκολούθησε καταβιάζων τὴν φωνὴν καὶ λαμβάνων ἦθος περιλυπον, τὸ ὅποιον ἐνόμιζε κατάλληλον εἰς τὴν περίστασιν, γνωρίζεις τὸ νέον, Ζαννέτα; Γνωρίζεις ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον κύριος τῆς Ὀζεραίνης;

— Πῶς! Λουίζώνη!

— Καὶ ἀγνοεῖς ὅτι ὁ Κ. Γρανσάμ ἀπέθανεν ἀπόψε;

— Παναγία Δέσποινα! τί λέγεις; . . Τὸν εἶδον χθὲς τὸ ἑσπέρας ἀκόμη. . .

— Εἶνε ἀληθές, Ζαννέτα, ὅτι τὸν εἶδες χθὲς ἀλλὰ σήμερον εὐρέθη πνιγμένος εἰς τὴν λίμνην κάτωθεν τοῦ πύργου, χωρὶς κάνεις νὰ ἤξεύρῃ πῶς συνέβη αὐτό. . . Ἡ Κ. Λαμβέρτου σήμερον ἐδιηγεῖτο ὅτι ἔπεσον εἰς τὸ ὕδωρ ἐξ ἀπελπισίας ἰδὼν τὴν πυρκαϊάν ἀποτεφρούσαν τὸ ὠραῖον αὐτὸ κτήμα. Ἀπὸ πολλοῦ ἦτον ἀσθενής, καὶ φαίνεται ὅτι τὸ συμβᾶν αὐτὸ τοῦ ἐγύρισε τὸν μυελόν. . . Ἐπειδὴ ὁμοῦ εἴμεθα μετὰξὺ μας, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι κακὴ φήμη διέτρεχε περὶ τοῦ κυρίου τῆς Ὀζεραίνης! Ἡ Καλὴ Γυναῖκα μᾶς ἐμπόδισε νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τούτου ἄλλ' εἶνε τόσο βέβαιον, ὅσον ὅτι σὺ καὶ ἐγὼ εἴμεθα δύο τίμιαι κόραι.

— Τῷ ὄντι, εἶπεν ἡ Ζαννέτα ἄλλὰ τί λέγουν περὶ τοῦ κυρίου τῆς Ὀζεραίνης;

— Ἀφοῦ θέλεις νὰ μάθης, φαίνεται ὅτι ὁ Κ. Γρανσάμ δὲν εἶνε ξένος εἰς τὴν πυρπόλησιν τῆς ἐπαύλεως.

— Ἐλα δά' εἰς ἰδιοκτητῆς νὰ κάψῃ τὸ κτήμα του; Ἄλλ' ὅλοι λέγουσιν ὅτι ὁ Ραβινότος, ἔβαλε πῦρ.

— Καὶ ὁ εἰς καὶ ὁ ἄλλος, φιλετάτη μου, καὶ ὁ εἰς καὶ ὁ ἄλλος. Φαίνεται ὅτι συνεννοήθησαν. . . Ἄλλὰ τὸν Ῥαβινότον συνέλαβον οἱ χωροφύλακες, ὥστε θὰ λείψῃ ἐν κάθαρμα ἀπὸ τὸν τόπον.

— Ἀλήθεια! Λουίζώνη ἄλλὰ δὲν συλλογίζεσαι τὴν γυναῖκά του, τὰ δυστυχῆ παιδιὰ του;

— Ἡ γυνὴ του οὐδενὸς πλέον ἔχει ἀνάγκην, διότι ἀπέθανε τὴν νύκτα ταύτην, καὶ δὲν ἠμπόρει νὰ ζήσῃ περισσότερο, καθὼς εἶπεν ἡ κυρά μου. . . ἤξεύρεις ὅτι ἡ κυρά μας σπηνίως ἀπατάται. Σήμερον δὲ τὸ πρῶν ἔστειλε καὶ ἔλαβε τὰ παιδιὰ τῆς

τὰ ὅποια πρὸ εἰκοσιτεσσάρων ὥρων δὲν εἶχον φάγει. . . Ἦτο νὰ τὰ λυπηταί τις. . . Ἡ καλὴ Γυναῖκα λέγει ὅτι θὰ φροντίσῃ περὶ αὐτῶν, ἕως οὐ μεγαλώσωσι, καὶ ὁ κύρ Διονύσιος δὲν ἐναντιοῦται διότι εἶνε συνειθισμένος νὰ ὑπακούῃ πάντοτε εἰς αὐτήν.

— Καὶ κάμνει καλὰ, Λουίζώνη, ἀλλὰ δὲν μοι λέγεις τί συμβαίνει εἰς τὸν πύργον καὶ ἂν σκοπεύωσι νὰ κάμωσι διόλου μεταβολάς;

— Σήμερον τὸ πρῶν θάπτουσι τὸν Κ. Γρανσάμ μὲ ὅλας τὰς τιμὰς ἔπειτα δὲ ἡ κυρία θὰ ἀναχωρήσῃ δι' Ἀμιένης, ἔνθα ἔχει συγγενεῖς καὶ θὰ διέλθῃ ἐκεῖ τὸν χρόνον τῆς χηρείας της. Ὑπάρχει ἐδῶ ἐν ὄχημα μὲ τοὺς ἵππους του φαίνεται ὅτι ὁ Κ. Ἀλφρέδος, τὸν γνωρίζεις, βέβαια τὸν ἀρχαῖον γνωρίμων τῆς Κ. Ἀδελαΐδος, τὸν γενναῖον ἐκείνον νέον, ὅστις μᾶς συνέδραμεν χθὲς. . . φαίνεται, λέγω, ὅτι θέλει νὰ τὴν συνοδεύσῃ ἄλλ' ἡ κυρία δὲν τὸ ἐδέχθη, καὶ ἡ Καλὴ Γυναῖκα ἀνέστη ἐπίσης. . . Ἄλλ' ἀδιάφορον. . . αὐτὸς θὰ ἦνε ὁ κύριός μας, ἐγὼ σοῦ τὸ λέγω. . .

— Νομίζεις Λουίζώνη;

— Εἶμαι βεβαιότατη ἄρες νὰ παρέλθῃ ἐν ἔτος καὶ τότε τὸν βλέψεις. . .

— Εἶθε νὰ ἦνε καλλίτερος τοῦ ἄλλου Λουίζώνη! Καὶ νομίζεις ὅτι θὰ ἔλθωσι νὰ κατοικήσωσιν εἰς τὸν πύργον;

— Νὰ σοὶ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, πτωχὴ μου Ζαννέτα, δὲν τὸ πολυπιστεύω. . . Ἐδῶ ὑπάρχει μία

κακοτυχία, καὶ ὅστις κατοικήσῃ εἰς Ὀζεραίνην γίνεται δυστυχής. Ἰδὲ πόσαι κεφαλαὶ ἤλλαξαν ἀπὸ τίνος χρόνου ἐν πρώτοις ὁ Γρανσάμ, ἔπειτα ὁ Ραβινότος, τέλος ὁ κύρ Διονύσιος, ὅστις. . .

— Μὴ ὁμιλῆς δι' αὐτὸ, Λουίζώνη! ἤξεύρεις ὅτι μᾶς ἀπαγορεύουσι νὰ ὁμιλῶμεν δι' αὐτό.

— Δόξα τῷ Θεῷ! εἶμαι γνωστὴ! εἶπεν ἡ μάγισρος μετ' ἐπάρσεως. Δὲν ἐπιθυμῶ ν' ἀναμιγνύωμαι εἰς τὰς ὑποθέσεις των κυρίων μου καὶ νὰ σχολιάζω ὅ,τι εἶνε ἀνώτερόν μου. Ἄλλὰ, διὰ νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, εἰς τὴν Ὀζεραίνην ἔγειναν τόσα ἄσχημα πρᾶγματα, ὅσα δὲν ἔπρεπε νὰ ἴδῃ τις εἰς ἓνα τίμιον τόπον! . . καὶ ὀλίγον μὲ μέλει ὅστις μὲ ἀκούσῃ καὶ τὸ εἶπῃ.

Ἡ ἀγαθὴ Λουίζώνη δὲν ἔκρινεν εὖλογον νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τῆ συνομιλίαν μετὰ τῆς Ζαννέτας, ἥς γνωστὴ εἶνε ἡ φλυαρία ἠρκέσθη λοιπὸν νὰ εἶπῃ δειλῶς καὶ στεναγμὸν βαθὺν ἐκπέμπουσα.

— Ἐλεεινὸν πρᾶγμα εἶνε εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ ζωὴ, Λουίζώνη, ἀλλ' ἂν ὑπάρχωσιν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ ἀχρεῖοι ὡς τὸν Ραβινότον, ἢ ἴσως καὶ τὸν Γρανσάμ, διότι τέλος πάντων δὲν ἤξεύρω ἀκριβῶς, εὕρισκονται ὁμοῦ καὶ ἀγαθαὶ ψυχαί, ὡς τὴν Σουσάνναν Λαμβέρτου, καὶ τοῦτο ἀποδοκίμασι παρήγορον.

Καὶ ἡ ὁμιλία κατέπαυσεν ἐπὶ τῆς σκέψεως ταύτης, τῆς ἀγοραίας μὲν, ἀλλ' ἥτις ἀποτελεῖ ἄσασαν τὴν φιλοσοφίαν τῶν μὴ σπουδασάντων αὐτήν.

ΤΕΛΟΣ.

Η ΔΕΣΠΟΣΥΝΗ ΔΕ ΜΑΛΕΠΕΡ.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Α΄.

Ὅτε πρὸ τριάκοντα ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα ἤμην εἰσέτι μαθητής, συνειθίζον νὰ διατρέβω κατ' ἔτος μέγα μέρος τῶν διακοπῶν πρὸς τινὲς πατρὸς θεῶν μου, κατοικοῦντι τερπινοτάτην ἐξοχὴν κατὰ τὴν ἄνω Προβηγκίαν καὶ λεύγας τινὰς ἀπέχουσας τῶν συνόρων τοῦ Πεδεμοντίου. Ὁ θεὸς μου ἦτο ἐκ τῶν παλαιῶν ἐκείνων (πεπαιδευμένων βενεδικτινῶν) τῶν ἐντροφούντων εἰς τὰ βιβλία, λέγεται μάλιστα ὅτι ἤθελε κατασταθῆ τὸ καύχημα τῆς σοφῆς ἀδελφότητος τοῦ Ἁγίου Μαύρου (Saint-Maur), ἀλλ' ἡ ἐπανάστασις τὸν ἀπεδίωξε τοῦ μοναστηρίου ἐνθ' ὅσῳ ἐτελείωνε τὴν δοκιμασίαν του καὶ πρὶν ἢ ἱερωθῆ.

Ὁ Δὸν Γερουσκ, ὡς τὸν ἀπεκάλουν καὶ οἱ συγγενεῖς του, ἦτον εἰκασιπενταετής ὅτε ἐδημοσιεύθη δημοκρατικὸν ψήφισμα, συνεπέειξ τοῦ ὁποῦ ἀπηλλάσσεται τῶν ἱερατικῶν ὑποχρεώσεων του, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ ὠφεληθῆ ἀπὸ τὸ εὐεργέτημα τοῦ νόμου τούτου καὶ νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὰ κοσμικά, ἀλλ' οὔτε ἐδοκίμασε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν μοναστικὸν βίον καὶ νὰ μιμηθῆ τοὺς συναδέλφους του, οἱ πλείστοι τῶν ὁποίων μεταβάλλονται καὶ προσελθόντες εἰς διάφορα μοναστήρια τῆς Ἰσπανίας καὶ Ἰταλίας ἀνέλαβον τὸ βῆμα τοῦ ἁγίου Βενεδίκτη. Ὅτε δὲ καθηνάσθη ὁπωσοῦν ἡ ἐπαναστατικὴ κινήσις, συναθροίσας τὰ λείψανα τῆς πατρικῆς του κληρονομίας κατέφυγεν εἰς μικρὸν ὑποστατικόν, τὸ ὁποῖον ὠνόμασεν ἄγιον Πέτρον Κορβιαν, εἰς μνήμην τοῦ εὐκλεοῦς οἴκου, ἐνθα διήλθε τὰ πρῶτα τῆς φιλοπόνου νεότητός του ἐτη. Τὸ μικρὸν τοῦτο κτήνη ἐκρύπτετο, οὕτως εἶπεν, ὑπὸ τινος πτυχῆς τῶν Ἄλπεων πρὸς Νότον, ἐκεῖ ὅπου ἡ σειρὰ αὐτῆ τῶν ὀρέων χαμηλῶν οὐσα βαθμηδὸν προχωρεῖ μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Βάρου. Ἡ τοποθεσία εἶχε τι ἄγριον καὶ φαιδρὸν ἢ οἰκίαν, ἐπὶ μικροῦ λόφου κτισμένη, περικυκλούτο ὑπὸ ἀπέριων βράχων

κιωνοειδῶν, ἐνθεν δὲ καὶ ἐνθεν ἐθαλλον πυκνόφυλλοι δρυὲς καὶ πλῆθος χαμοδένδρων· ἔφερε δὲ πρὸς τὰ μέρη ταῦτα ὁδὸς ἐλικωσθεῖς περιοριζομένη ἐξ ἰτεῶν καὶ αἰγείρων, αἵτινες ἐσχημάτιζον εἶδος διαφανοῦς περιπετάσματος, διὰ τοῦ ὁποῦ διεκρίνοντο λειμῶνες, ἐλαίαι καὶ σειραὶ ἀμπέλων, ὁμοιάζουσαι μακρῆς πρασινοχρόου ταινίας.

Συνήθως ἡ ταχυδρομικὴ ἀμαξία μ' ἄφινε μίαν λεύγαν μακρὰν εἰς τὸ ἄκρον τῆς λεωφόρου· ἐγὼ δὲ ἐξηκολούθουν τὴν ὁδὸν μου εὐθυμῶς καὶ φαιδρὸς διὰ τινος ἀτραποῦ, ὅπου ἀμαξήλατος δὲν ἀπετόλμα ποτὲ νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ἀμαξίαν του. Ἐχαιρον πορευόμενος οὕτω μόνος τὰ ἐνδύματά μου ἔχων δεδεμένα εἰς μανδύλιον, καὶ ῥαδῶν δομοπύρου κρατῶν ὡς ἐμελλον νὰ περιηγηθῶ τὴν Γαλλίαν ἤπασαν.

Ὅσῳ ἐπλησίαζον τόσον ἐσπευδον καὶ ὅτε τέλος εἰσεχώρουν εἰς τὴν δεινδροστιχὴν ἐρεσκίμην ὀλίγον παρατηρῶν ἐξ ὄλων τῶν μερῶν καὶ μετ' ἀνεκφράστου χαρᾶς ἀναγνωρίζων καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ πέτρινα ἐδώλια, καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ βράχια τὰ ἔρποντα ὑπὸ τὴν γλῶκην. Πάντοτε ἡ αὐτὴ θεὰ μαγευτικὴ καὶ γαλήνιος· ἀνοθεν μὲν ἡ οἰκία μετὰ τὴν λευκὴν πρόσοψιν καὶ τὴν κοκκίνην στέγην τῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας περιστρέφετο μακρὰ στήλη καπνοῦ· κατωτέρω δὲ ὁ κήπος καταπράσινος εἰσέτι καὶ ἀνοισμένος ὡς ἐν καιρῷ ἔκρος· περίξ αἱ κατακόκκιναι μηλαὶ καὶ αἱ ἰώδεις δαμασκηνεαὶ λυγίζουσαι ὑπὸ τὸ βῆμα ὠρίμων καρπῶν, καὶ παρκεῖ τὰ ἐκ δρυῶν ἐστεφανωμένα ὄρη, ὅπου ἤκούστο τὸ βλήχημα τῶν ποιμνίων.

Ὁ ἀγαθὸς θεὸς μου ἤρξατο εἰς προὔπαντησίν μου μετὰ ἀνοικτὰς ἀγκάλας καὶ, ἀφοῦ πρὸ παντός ἄλλου ἐπληροφωρεῖτο, ἐὰν ἐφθάνον ἐστεφανωμένος μετὰ πανεπιστημιακῆς δάφνης, ἐσπευδε μανθάνων τὰς ἐπιτυχίας μου νὰ μετὰ ἐγκωμιάσῃ λατινιστί-

ἔπειτα παρατηρῶν ὅτι ἤμην καθύδρως μετὰ ἔφερον εἰς μικρὰν πρόσγειον αἰθουσαν καὶ κελῶν τὴν γραϊάν του ὑπηρέτριαν Μάρω τὴν παρήγγελλε νὰ μοὶ δώσῃ ποτήριον οἴνου καὶ παραλάβῃ τὸ μανδύλιον μετὰ τὰ ἐνδύματά μου.

Ἡ θεὰ τῆς Μάρως συνεκέρνα δυσαρῆστως τὴν εὐχαρίστησιν, τὴν ὁποίαν ἠσθανόμην εἰσερχόμενος εἰς τὴν γοητευτικὴν τοῦ θεοῦ μου ἐξοχὴν, διότι ἦτο τὸ δυσειδέστερον πλάσμα τοῦ κόσμου καὶ ἡ ὄψις τῆς τόσῳ σκυθρωπῆ καὶ ἀποτρόπαιος ἦτον, ὥστε ἠσθανόμην ἀκατανόητον κατ' αὐτῆς ἀπστροφῆν. Ὅταν ἤμην μικρὸς δὲν ἠδυνάμην κατ' οὐδένα τρόπον νὰ τὴν ἴδω κατὰ πρόσωπον καὶ θραδύτερον ἰσάκις τὴν ἐβλεπον ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην μου τὰ φαντάσματα, καὶ ἄλλος βρυκόλακας μ' ἐφαίνετο, ὑψηλὴ καὶ ἰσχνὴ ὡς ἦτο, μετὰ ὀστεώδεις χεῖρας, μετὰ κόκκινια ὄμματα καὶ μετὰ ἀναριθμήτους ῥυτίδας· ἀλλὰ ἐξ ἄλλου μέρους ἦτο σπανία ὑπέρμετις, ἐργατικὴ, ἀκριβὴς καὶ εἰς ἄκρον σιωπηλή.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκίας τοῦ θεοῦ μου ἦτον ὑπὲρπερισμένον κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀρχαίων μοναχικῶν οἴκων· ἐκτὸς τῆς Μάρως πάντα τὰ λοιπὰ ἦσαν φαιδρὰ καὶ εὐάρεστα· πάντα σκοπὸν εἶχον νὰ διευκολύνωσι τὴν μελέτην καὶ τὸν φιλήσυγον βίον. Τὰ ἐπιπλα τῆς μικρᾶς αἰθούσης, ὅπου συνήθως ἐκάθητο, ἦσαν ἀπλά μὲν ἀλλὰ κομψότατα· τὰ θρονία εὐρύχωρα καὶ ἀπαλά ἐκυλίνοντο ἡρέμα ἐπὶ μικρῶν τροχιδίων καὶ ἐτοποθετοῦντο σχεδὸν ἀπ' ἐαυτῶν περὶ τὴν ἐστίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου ἕκαστος περὶ τὸ ἑσπέρας λαμπρὸν πῦρ. Τῆς Ἰαπωνίας δὲ ἀγγεῖα πάντοτε πλήρη ἀνοθεν ἐστόλιζον τὰς γωνίας τοῦ τοίχου, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ τέσσαρες μεγάλαι εἰκόνες παρίστανον τοποθεσίας ἱστορικές· ἐξ ἄλλης δὲ τινος θύρας, πάντοτε ἀνοικτῆς, ἐφαίνετο δεύτερον δωμάτιον περιέχον τὸν βιβλιακὸν θησαυρὸν τοῦ θεοῦ μου, συγκεκλιμένον ἀπὸ τὸ ἀσεβὲς τάγμα τῶν Λατίνων συγγραφέων, τὸ σοφὸν σύνταγμα τῶν Βενεδικτινῶν καὶ ἀπὸ ἀπέριους ἄλλους συγγραφῆς· ὅχι τόσον ἐπισήμους, ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐγραψαν τὰ ἀρχαῖα ἡμῶν χρονικά. Ὀλίγοι μόνον ποιηταὶ, ἀποπλανηθέντες φαίνονται, εὐρίσκοντο μεταξὺ τῶν ὀγκωδὲστάτων ἐκείνων βιβλίων διακρινόμενοι διὰ τοῦ στιλπνοῦ αὐτῶν περικαλύμματος εἰς τὴν κατασκευασμένην βιβλιοθήκην. Τὸ πρὸ τῆς αἰθούσης ἐστιατόριον ἦτο ἐσολισμένον μετὰ ἀπέριους εἰκόνας, τὰς ὁποίας ὁ θεὸς μου εἶχεν εἰς μεγάλην ὑπόληψιν. Ἀλλὰ ἐξ ὄλων τούτων, τὸ ὁμολογῶ, ἐντύπω-

σιν μ' ἔκαμε μετριωτάτη τις εἰκὼν κρεμασμένη ἀνοθεν τῆς ἐστίας. Παρίστα δὲ αὐτῆ, ἂν καὶ ἄχρους ἕνεκα τῆς πολυκαίριας, γυναῖκα ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος, ἐξαισίας καλλονῆς καὶ ἐνδεδυμένη ὡς αἱ ποιμενίδες τοῦ Βατώ· μακρὸν στηθόδεσμον ἐστολισμένον μετὰ ῥοδοχρόου ταινίας· περιέσφιγγε τὸ λεπτὸν καὶ χαρὶεν σῶμα τῆς· τὸν ὠραῖον βραχίονά τῆς, τὸν γυγνὸν μέχρις ἀγκῶνος, ἐκόσμηε μετὰ πλατεῖα ταινία ἐκ βελούδου ἐν εἶδει βραχιολίου· τὴν δὲ κόμην εἶχεν ἀφελῶς δεδεμένη μετὰ κοσμήτας οὐρανοχρόου. Ἡ φυσιογνωμία αὐτῆ ἐξέφραζεν ἡγεμονικὸν τι καὶ δελεαστικὸν ἐνταυτῷ· οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς κυανοὶ καὶ ἐλαφρῶς προέχοντες ἦσαν φλογεροὶ συνάμα καὶ ῥεμβώδεις, διὰ δὲ τῶν ὑπομειδιῶντων χειλέων τῆς διεφαινότο λευκότητα ὀδόντες, ὡς ἴασμοι ἐντὸς κάλυκος ἀνθους ῥοιᾶς.

Πάντοτε ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ γούματος καθήμενος ἀπέναντι τῆς ἐστίας ἐθεώρουν τὴν ὠραίαν ἐκείνην εἰκόνα καὶ μ' ἐφαίνετο ὅτι καὶ ἐκείνη μετὰ παρητήρει καὶ μοὶ προσεμεῖδία μετὰ τὸ γλυκὺ καὶ περιπαθὲς ἐκεῖνο μεῖδιμα· ἀλλ' ἅμα οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἐχαμηλοῦντο ἀπὸ τῶν σχεδῶν πάντοτε τὸ κατηφές τῆς Μάρως πρόσωπον, ἧτις ἰσταμένη ὀπισθεν τῆς καθέδρας τοῦ θεοῦ μου, μετὰ ὑπέρταται χωρὶς ποτὲ νὰ προσέφῃ λέγειν. Ὡς ἐκ τῆς ἀντιπαραθέσεως δὲ ταύτης ἐπηύξανε ὡσημέραι ἢ πρὸς τὴν γραϊάν ἀντιπάθειά μου, καὶ ἴτως ἤθελον συνειθίσαι τὴν δυσμορφίαν τῆς ἐὰν δὲν εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν ἰδανικὸν ἐκείνον τύπον, τὴν ἀκτινοβόλον ἐκείνην καλλονὴν. Ὁ θεὸς μου ὅμως ὡς φιλόσοφος πολὺ ὀλίγον ἐφρόντιζε τοῦ εἶδους πρόσωπον εἶχεν ἡ Μάρω, καὶ ὅταν ἡμέραν τινα τὸν ἠρώτησα ἂν ἐνθυμείτο αὐτὴν νεωτέρην καὶ εὐτραφετέραν, ἀφοῦ ἐσκέφθη ὀλίγον μοὶ ἀπεκρίθη ἀφελῶς. — Πατὲρ δὲν ἠρώτησα τὴν ἡλικίαν τῆς, ἀλλὰ θὰ ἦναι περίπου ἐξηκοντούτις ὡς καὶ ἐγώ. Καὶ ἐπειδὴ ἀνέκραξα ἀπορῶν ἐπρόσθεσε· Πιθανὸν νὰ ἦναι καὶ νεωτέρα, πολλοὶ γηράσκουσι προώρως. Πρὸ δέκα ἐτῶν μετὰ ὑπηρετεῖ καὶ ὅμως εἶναι ἡ αὐτὴ πάντοτε, ἐργατικὴ καὶ ῥωμαλέα, ὡς νέα κόρη.

Ὁ Πάτερ Γερουσκ ἐξ ὄλων διόλου μακρὰν τοῦ κόσμου, ὀλίγους μόνον ἐδέχετο λόγιους καὶ τινὰς συγγενεῖς, οἵτινες ἀπὸ καιρῶν εἰς καιρὸν ἤρχοντο νὰ τὸν ἐπισκεφθῶσιν. Ὁ δὲ μάλλον συγχάζων ἦτο γέρον τις ἱερεὺς, ἀββᾶς Λαμβέρτ καλούμενος, ὁ πτωχότερος ἐξημέριος τῆς Γαλλίας, ἐρημηρευῶν εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Μαλιεπὲρ εἰς τῆς

ὅποιας τὰ σύνορα ἔκειτο ἡ ἰδιοκτησία τοῦ θείου μου. Τὸ ποιμνίον τοῦ ἤτο δισκορπισμένον εἰς ἐκτεταμένην περιφέρειαν δασώδη, διακοπτομένην ὑπὸ κοιλάδων βυθίων καὶ διασχιζομένην ὑπὸ χειμάρρων συχάνικς ἀδιάβατων. Τὸ χωρίον Μαλεπερ εἰς τὸ κέντρον τῆς ἐνορίας κείμενον μόνον ἑκατοντάδα κκτοίκων περιεῖχεν ἄλλ' ἀπὸ τὰ τείχη τοῦ περιβόλου καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκοδομῶν εἰκαζέτις ὅτι ἄλλοτε οἱ κάτοικοι ἦσαν πολυπληθέστεροι. Ἡ ἐκκλησία μὲ τὸ ὑψηλότατον κωδωνοστάσιόν της εἶχε πρόσψιν μεγαλοπρεποῦς κτιρίου καὶ ἐσωτερικῶς ἐρείνοντο πολλὰ λείψανα καλλιτεχνικῶν ἔργων, ἔλεεινῶς ὁμως ἠκρωτηριασμένα.

Τὸ χωρίον Μαλεπερ ἀπέχε μίαν λεύγαν τοῦ ἁγίου Πέτρου ἑκάστην δὲ κυριακὴν ἠναγκαζόμεθα νὰ ἀναβαίνωμεν ὑψηλὸν τι ὄρος, ὅπου τὸ ψυχρὸς ἤτο ὄχι ὀλίγον δριμύ, ὅπως ἀκούσωμεν τὴν θεῖαν λειτουργίαν, διότι ὁ γέρον θεῖός μου ποτὲ δὲν παρημέλει τὰ ὀρησκευτικά του χρέη. Ἡ Μάρω ἐπροπορεύετο ἡμῶν εἰς τὰς τοιαύτας ἐκδρομάς μὲ τὰ ἐπανωφόρια εἰς χεῖρας καὶ μᾶς περιέμενε παρὰ τὴν εἴσοδον στενοῦ τινος, ὅπου συνήθως ἐφύσα ἀνεμος παγετώδης. Ἐκράτει ὡσαύτως ἐν καλῶν περιέχον τὸ πρόγευμά μας καὶ τὰ δι' ἐλεημοσύνην χρήματα τοῦ θείου μου, ἐνῶ εἰς τοὺς ὤμους ἔφερε βραχὺ δισάκκιον, τὸ ὅποιον ἐπέμενε νὰ μεταφέρῃ ἡ ἰδία, ἀντὶ νὰ τὸ ἀποθέσῃ ἐπὶ τοῦ φιλησύχου ὄνου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθητο ὁ γέρον Γερουσάκ.

Τὸ στενὸν τοῦτο ὠνομάζετο τοῦ Μαλεπερ, καὶ μ' ἤρρεσκεν ἰδίως διὰ τὴν ἀγρίαν καὶ ζοφερὰν θέαν του. Ἐκεῖ ἀνεπαυόμεθα ὀλίγον, παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς ἀπεράντου ταύτης χαράδρας, κατασκεπάστου ὑπὸ φυτῶν καὶ χαμοδένδρων. Ἡ ἐκεῖθεν διερχομένη ἀτραπὸς μεταξὺ τῶν ἀποτόμων βράχων καὶ τῶν ὀρητικῶν χειμάρρων ἐν κριρῶ χειμῶνος καθίστατο ἀδιάβατος ἐνεκα τῆς χιόνος, τὸ θέρος ὁμως ἐβάδιζε τις ὑπὸ τὴν σκιάν ἐπὶ τάπητος βρύων ἀνακνέων τὴν ζωογόνον αἴραν τῶν δασῶν ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο διεκρίνοντο τὰ ὑψηλὰ τείχη καὶ τὰ ἐρείπια τοῦ πύργου Μαλεπερ.

Ὅτε ἐφθάνομεν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ στενοῦ ἡ Μάρω, ἦτις μᾶς ἐπερίμενε καθημένη, ἤρχετο πρὸς ὑπάντησίν μας διὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν θεῖον νὰ καταβῇ τοῦ ὄνου ἐξεδίπλωνεν ὕστερον τὰ ἐπανωφόρια, τὰ ἔβριπτε σιωπηλῶς ἐπὶ τῶν ὤμων μας καὶ ἐξηκολούθει τὸν δρόμον της, σύρουσα τὸν μικρὸν ὄνον ἐκ τοῦ χαλινού.

— Τῆ ἀληθεία, ἡ κόρη αὕτη περιπατεῖ ὡς

στρουθοκάμηλος, ἀνέκραζεν ὁ ἀγαθὸς θεῖός μου ἀκολουθῶν αὐτὴν διὰ τοῦ βλέμματός ἰδοῦ, οὔτε φαινεται πλέον.

— Τόση καλῆτερα, ἔλεγον ἐγὼ κατ' ἑμαυτὸν διότι τὸ πρόσωπον τῆς Μάρως μοι διέστρεφε τὴν θέαν τῆς τοποθεσίας. Ἡ φαντασία μου ἐπανεστᾶται ὅταν ἔβλεπον τὴν χωρικὴν ταύτην τῶν Ἀλπεων, φέρουσαν δι' ἐορτάσιμον ἐνδυμασίαν χονδράς ἐμβάδας, ἀθλιέστατον μαῦρον σκιαδίων, κάτωθεν τοῦ ὁποίου ἐξήρχετο ἡ γεροντικὴ κόμη της, καὶ Ἰνδικὴν χονδρὴν ἐσθῆτα μὲ μικρὰς χειρίδας, αἰτινες ἄφινον ἀσκεπεῖς τοὺς κατίσχονους καὶ μακροὺς βραχιόνάς της. Ἀφοῦ δὲ ἐγένετο ἄφαντος ἐξηκολούθουν μὲ βραδύτερον βῆμα πρὸς τὴν ἀτραπὸν, θαυμάζων μετὰ ποιητικῶ ἐνθουσιασμοῦ τὸ πρὸ ἐμοῦ μεγαλοπρεπὲς πανόραμα. Οὕτω διατεθειμένος ἔβησαν ἀπέναντι τοῦ βράχου εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὁποίου ὑψοῦτο ἄλλοτε ὁ τιμωρικὸς πύργος. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ γιγαντώδους τούτου ὄγκου ἐφαίνοντο αἱ οἰκίαι τῶν χωρικῶν ἀτάκτως συσσωρευμέναι καὶ ἡ μικρὰ ἐκκλησία, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἐξτείνετο εὐρύχωρος πλατεῖα σκιαζομένη ὑπὸ δύο μικρῶν πετεσῶν, τῶν ὁποίων οἱ συμφυεῖς κορμοὶ ἐσχημάτιζον ἐν καὶ τὸ αὐτὸ δένδρον, τὸ ὠραιότερον καὶ τὸ μεγαλύτερον τοῦ χωρίου. Πέραν δὲ πάλιν τοῦ χωρίου ἐξτείνετο ἀπέραντος ἄποψις, ὅπου ὁ ὀφθαλμὸς ἐχάνετο ἐν μέσῳ τοῦ ὠκεανοῦ ἐκείνου τῶν καταφύτων λοφιδίων. Εἰς τὰ ἐπὶ τῆς σκυθρωπῆς ταύτης τοποθεσίας σωζόμενα ἐρείπια ἀνεύρισκέ τις τὴν ἀρχιτεκτονικὴν πολλῶν ἐποχῶν ὁ δὲ πατὴρ Γερουσάκ μοι ἐξήγησεν ἐν παράθῳ τὸν χαρακτῆρα τῶν διαφόρων τούτων οἰκοδομῶν. Κατ' αὐτὸν, ὁ πρῶτιστος πύργος ὑπῆρξε μάρτυς αὐτόπτης τῆς στρατοπεδεύσεως τῶν Ῥωμαϊκῶν λεγεόνων ἐν τῷ ὄροσι δι' ἐκεῖνον τὰ περικυκλοῦντα αὐτὸν τείχη τοῦ περιβόλου ἐχρονολογοῦντο ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ φρουδαλισμοῦ, ἐνῶ ἡ πρόσψις τῶν δύο κομψῶν πετεργῶν ἦταν ὅλως διόλου μεταγενεστέρα. Οὐχ ἦττον ὁμως αἱ ἀνευ θυρωμάτων καὶ στεγῶν οἰκοδομαὶ αὗται παρείχον θέαν καταστροφῆς καὶ ἐρημώσεως.

Ἐνίοτε ἠρώτων τὸν θεῖόν μου περὶ τῶν ἀρχαίων ἰδιοκτητῶν τοῦ Μαλεπερ, ἀλλ' ὁ ἀγαθὸς γέρον ὀλίγον ἐνκαχυαλιθεῖς περὶ τῆς ἐπιτοπίου ἱστορίας μ' ἀπεκρίνετο ἀνυψῶν τοὺς ὤμους. — Ἡ ἱστορία τῶν μεγάλων τούτων οἰκογενειῶν, εἶνε λαβύρινθος ἀδιέξοδος ὑπάρχουσιν ὁμως ἐπίσημα περὶ τούτου ἐγγραφα εἰς τὰ βιβλία τῆς ὑπὸ τὴν κατοχὴν μου ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Μαύρου.

(ἀκολουθεῖ)